

GABRIELA ȘERBAN

25 de ani de presă neîntreruptă în cei 140 de ani de presă inițiată la Bocșa

În 30 septembrie 1997, la Bocșa, sub egida Bibliotecii Orașenești „Tata Oancea”, la inițiativa primarului Victor Creangă și în coordonarea bibliotecarei Gabriela Tiperciuc, a apărut primul număr al periodicului **„Bocșa 2000”**. Nimeni nu s-a gândit în acel moment că acesta va fi primul pas în realizarea unei reviste de cultură la Bocșa!

„*„Bocșa 2000” dorește să prezinte în paginile sale realitatea cotidiană a unui oraș aflat în perioada sfârșitului de mileniu și care se confruntă cu problemele tranziției prin care trece țara noastră. Publicația se dorește a fi un buletin cu caracter informațional, venit în sprijinul cetățeanului preocupat de grijile existenței de zi cu zi, o punte de legătură între locuitorii orașului și oamenii aleși să-i reprezinte. În acest fel vor fi făcute publice hotărârile primăriei, intențiile acesteia ca instituție, dar și dorințele cetățenilor, sugestiile și opiniile lor. Nu ne rămâne decât să așteptăm urmările acestei colaborări, iar pe dumneavoastră, dragi cititori, să vă rugăm să ne primiți în fiecare casă prin intermediul distribuitorilor de presă.*” Acesta era argumentul, cuvântul de început, al redacției buletinului informativ „Bocșa 2000”, redacție constituită din tineri inimoși precum: Claudia Udoviță, Gabriela Tiperciuc, Patricia Stoica, Mircea Sorin Laslo, Laura Ion, Rodica Țene, Gheorghe Vesa, Ioana Cioancăș, alăturându-se, mai târziu, Marius Tötös și Daniel Melcescu.

Mai trebuie precizat că, încă de la început, echipa **„Bocșa 2000”** l-a avut alături, ca îndrumător și editor, pe maestrul Gheorghe Jurma. Gabriela Tiperciuc, cea care avea misiunea realizării unui periodic, habar n-avea de modul în care acesta se realiza, iar colaboratorii cei mai apropiați la fel. Așadar, a apelat din start la profesionalismul jurnalistului și editorului Gheorghe Jurma și de atunci această colaborare s-a dovedit a fi rodnică și de succes.

Bineînțeles că orașul Bocșa nu se afla la prima încercare de editare a unui periodic.

În volumul „Presa și viața literară în Caraș-Severin” (Reșița, 1978) și, mai târziu, în volumul „Panorama presei din Caraș-Severin” (Reșița, 2018), Gheorghe Jurma prezintă un istoric al presei bocșene, precum și personalitatea acestei localități ca important centru de presă, de tipar, în Banat. Este redată o precizare din 1947 privind situația presei din Banat demonstrând aceste afirmații: „*În Banatul întreg mai apar astăzi trei gazete săptămânale: «Curierul Banatului» care apare la Timișoara sub direcția d-lui Iancu Cioncatu, fiind într-al XXVIII-lea an de apariție; «Răsunetul» de la Lugoj condus, de 25 de ani, de către inimosul tipograf Gh. Țăran și «Curentul nou», care apare de două decenii la Bocșa Montană, sub îndrumarea neobositului M. Velceleanu. / Trei făclii care au învins imposibilul, continuând să existe fără subvenții și fără fondurile partidelor politice. Trei tribune independente, cari au răzbit să trăiască pentru a lumina calea adevărului asupra Timiș-Torontalului, Severinului și Carașului.*” (Const. Severeanu, *Trei tribune bănățene*, în „Curentul nou”, XIX, nr. 689, 1 iulie 1947.)

Iată că, Bocșa a fost unul dintre cele mai importante centre de presă din Banat și, potrivit istoricului realizat de Gheorghe Jurma, astăzi se împlinesc 140 de ani de la ivirea primului periodic realizat la Bocșa, prima gazetă caraș-severineană: **Privighetoarea** apărută în 1882, la Bocșa-Montană, proprietar fiind Simeon Pocreanu, gazetă mutată, după doar o lună, la Reșița.

În 1920 Cassian Munteanu a editat **Gazeta Bocșei** din care au apărut doar câteva numere. Scriitorul grav bolnav era internat la sanatoriul din Bocșa. Aici redactează singur această publicație

prin care își susține candidatura în alegerile pentru primul Parlament al României Mari.

Gazeta **Drum nou** pe care o înființează aici scriitorul și publicistul Mihail Gașpar în 1923 apare în două etape : 1923 -1938; 1946 – 1947; în prima etapă este condusă de protopopul Mihail Gașpar, după moartea acestuia este preluată de Ilie Rusmir la Oravița, apoi readusă de fiul lui Gașpar, Ionel, la Bocșa, apoi transferată la Craiova.

Ziarul **Lumina Carașului** apare în 1929 întâi la Reșița, apoi, de la nr. 11, editorul Mihail Velceleanu va beneficia de o tipografie proprie și redacția se mută la Bocșa-Montană. Din 1935 își schimbă denumirea în **Curentul nou** și apare până în 1947. Ziarul se subîntitula «politic – independent, informativ și de apărarea intereselor poporului».

Mihail Velceleanu editează, de asemenea, revista umoristică **Gura lumii** între 1927 – 1931 și un calendar cu același titlu (mai întâi la Oravița, apoi la Bocșa). La tipografia (librăria) *Minerva* a lui Mihail Velceleanu a apărut între 1934 – 1938 **Calendarul Lumina Poporului** în care au fost publicate și creații ale unor scriitori ca : G. Coșbuc, Elena Farago, Ion Miuță, Damian Izverniceanu și alții.

Peste un an, în 1930, apare la Bocșa ziarul **Deșteptarea**, care apoi va fi transferat la Reșița.

„**Pământ bănățean**” este un ziar săptămânal independent, director Emil Secoșianu, care apare la Bocșa Montană, str. Bisericii 209. Primul număr a apărut în 16 martie 1935. (revista „Luceafărul”-Timișoara, nr. 7-8/ 1935).

Un loc aparte îl ocupă revista lui Tata Oancea. Între 1929 – 1947 Tata Oancea (Petru E. Oance), născut la Bocșa Vasiova, editează la Oravița revista **Vasiova**. Prin conținut, prin modul de difuzare, prin pitorescul gazetarului Tata Oancea, revista este deosebită, este aparte și-și câștigă un loc important între revistele vremii. Scriitorul și jurnalistul Vasile Bogdan a dedicat revistei „Vasiova” două volume importante realizate din jurnalele lui Tata Oancea, în seria „Bocșa – istorie și cultură”, în ciclul „Eu, Don Quijote al Banatului. Fantastica viață a lui Tata Oancea” : volumul 3 din acest ciclu poartă numele „Codul Vasiova 1929” (Reșița : TIM, 2017) și volumul 4 este intitulat „Rătăcirii în labirintul Vasiova 1929” (Reșița : TIM, 2021).

„În cei aproape 20 de ani de apariție [...] revista lui Petru E. Oancea va apărea și la Bocșa, dar mai ales la Timișoara, tipărită la diverse tipografii: Școalelor Oravița, Weisz, Felix, Oravița, Velceleanu M. Bocșa Montană, Guttemberg, Timișoara, Otzinași Coari, Kaden Iosif, Timișoara, Sonntagsblatt, deci un număr de opt tipografii” (Ștefan Pătruț. *Tata Oancea și literatura dialectală a Banatului*. Lugoj: Dacia Europa Nova, 2003. p. 16).

„Revista conține aproape de toate: anunțuri, reclame, tabele cu firme și patroni, dedicații (poezii

ocasionale) alături de probleme de istorie, memorialistică, poezii, legende, epigrame, schițe, nuvele, descântece, anecdote “și altele care evidențiază lipsa actului politic, conform celor promise. Satul, cu tot ce are el, ocupă un loc de bază în spațiul scrierilor, orașul având reprezentare, dar în mai mică măsură.” (Ștefan Pătruț, op. cit., p. 16). „Se încearcă – prin conținutul revistei – aducerea elementului de bucurie, liniște, dar analizând materialele publicate, intenția rămâne doar la acest stadiu, întrucât apar tot felul de subiecte (din război, decese, multe necazuri, supărări)”. (Ștefan Pătruț, op. cit., p. 18).

Un bocșan deosebit de important pentru presa din Banat este Corneliu Diaconovici, realizatorul primei enciclopedii românești, care editează cotidianul **Dreptatea** în 1880 împreună cu Valeriu Braniște, la Timișoara. Tot datorită lui Corneliu Diaconovici, în 1885, la Budapesta, a luat ființă «*Romänische Revue*», cu redacția la Reșița și tipografia la Sibiu. Apoi apare la Reșița, la Viena, mai apoi la Sibiu și Timișoara până în 1894. Este o publicație literar-politică în limba germană al cărei scop era de a vorbi despre români. Aici sunt publicate articole și studii de istorie, folclor, traduceri din marii scriitori români (Alecsandri, Eminescu, Slavici, Macedonski, Hasdeu și alții).

După 1990 în Bocșa n-au apărut decât câteva periodice și cele mai multe dintre ele cu o existență scurtă.

S-a încercat reeditarea revistei **Vasiova** ca o gazetă social-cultural independentă, refondată în 1990 (primul număr apare în 8 februarie 1990), editată de Asociația culturală „Tata Oancea” Bocșa, tipărită în Reșița; se dorea un periodic bilunar, însă acest lucru n-a fost posibil din motive financiare. Au apărut 10 numere în perioada 1990-1991.

În paginile gazetei aflăm aspecte ale vieții bocșene, sunt dezbătute evenimentele istorice ale vremii, nu sunt omise nici problemele social-economice, sunt prezente rubrici de divertisment, știri, sport și creații literare bănățene.

Humanitas: ziar informativ pe teme social-caritative; este o încercare – apar doar două numere în 1998 – a Societății de Caritate Humanitas Bocșa; redactată pe calculator apoi xeroxată de către directorul societății Mircea Grecu.

Puls: publicație lunară finanțată de Uniunea Europeană prin programul Phare LIEN în cadrul proiectului „Meseria la timpul prezent”, editată de Asociația culturală „Tata Oancea” Bocșa, apărută în noiembrie 1997 până în mai anul 2000 (10 numere), în format computerizat și xeroxat. Publicația este specializată în domeniul economic-profesional, dezbate piața muncii și probleme sociale.

În paginile publicației sunt prezentate liste cu locuri de muncă disponibile în zonă, cursuri de calificare sau recalificare organizate, dialoguri cu patroni de firme, directori de întreprinderi,

perspective de dezvoltare economică, anunțuri publicitare în domeniul forței de muncă precum și alte probleme specifice. La acest periodic apare și un supliment cultural, în aceeași perioadă, (4 numere) numit *Vasiova*, în care apar creații literare, informații despre evenimentele culturale ale vremii și articole religioase.

Bocșa 2000: buletin informativ, înființat de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” și Primăria orașului Bocșa ; apare între 1997-1998 (9 numere); periodic lunar, în limba română, tipărit (culegere și paginare computerizată: Ed.Timpul, Reșița; tiparul: Tipoteh SRL Reșița). Tratează probleme sociale și culturale; în coloanele acestui periodic aflăm noutăți locale, aspecte ale vieții sociale, probleme culturale-artistice și sportive.

Concomitent apare un fel de supliment cultural intitulat **Ramuri**: revistă culturală, editată de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” și Primăria orașului Bocșa. Apare sporadic între 1997-2000 (5 numere), paginare computerizată și xeroxat, cu texte în limba română. Cuprinde fapte și evenimente culturale, creații literare semnate atât de autori bocșeni, cât și de mari scriitori naționali. Din martie 2000 își schimbă denumirea în **Bocșa Culturală**.

Bocșa Culturală: revistă lunară de cultură, redactată de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” și Primăria orașului Bocșa, apare din martie 2000 sub aceeași denumire însă cu modificări de frontispiciu, redactată pe calculator apoi xeroxată, parțial color.

Revista s-a născut ca un mod de informare culturală a utilizatorilor bibliotecii, de publicitate și de comunicare a colecțiilor și activității bibliotecii. În timp, prin colaboratorii săi, revista și-a extins aria, de la simpla informare s-a ajuns la redactarea unor articole pe teme de cultură și istorie locală, dar și națională, pe teme religioase, biografii,

recenzii de carte, creații literare ale bocșenilor și nu numai, autori consacrați sau doar debutanți.

Revista oferă secvențe din istoria Bocșei, omagiază personalitățile și evenimentele culturale ale orașului (actuale și retrospective), oferă informații de interes public pentru comunitatea locală, promovează tinere talente și se vrea un punct de atracție a populației spre carte și cultură, spre bibliotecă în special; oferă informații de interes public pentru comunitatea locală și este cuprinsă în activitatea de informare a utilizatorilor bibliotecii, de animație culturală și comunicare a colecțiilor, de atracție a nonpublicului spre lectură; adună în paginile sale istoria locului, oglindește activitatea instituției și promovează oameni și fapte care fac cinste comunității. Este o oglindă a activității bibliotecii, dar și o contribuție originală la construcția spirituală a zonei dovedindu-se, în timp, a fi o foarte bună sursă de informare pentru cercetători, scriitori, utilizatori angrenați în elaborarea unor lucrări de referință cu privire la istoria și cultura locală, la personalitățile locului, la fapte și evenimente de importanță locală, zonală sau națională. Dincolo de faptul că adună în paginile ei întreaga activitate a unei instituții, revista „Bocșa culturală” promovează actul cultural și lectura, valorile locale și zestrea spirituală locală, stimulează creativitatea și talentul.

Revista „Bocșa culturală” este structurată conform câtorva rubrici permanente: Editorial; Să ne prețuim valorile; Viața cărților. (recenzii, cronici, prezentări); Literatură (proză, poezie, critică și istorie literară); Etnografie și folclor; Dascăli de frunte; Pagini de istorie; Pagini de religie; Să vorbim corect românește; Aniversări; Turist în țara mea; Evenimente; Muzică; Sport. Prin rubricile permanente deținute, revista promovează tinere talente, turismul (local, zonal, național și internațional), activități literare, sportive și

educaționale, arta, profesionalismul, talentul și excelența.

Apare de la bun început sub coordonarea bibliotecarei Gabriela Tipericiu (Șerban), cu sprijinul câtorva oameni iubitori de cultură. Echipa *Bocșei Culturale* ar putea fi redusă la patru oameni : inițiatorul – Victor Creangă ; realizatorul – Gabriela Tipericiu – Șerban ; editorul – Gheorghe Jurma ; susținătorul – Mirel Patriciu Pascu, primarul orașului Bocșa din 2002 până azi. Totuși, echipa este mai mare, deoarece câțiva oameni i-au fost alături realizatorului încă de la început, între care: Laura Ion-Piperiu, Dimitrie Costa, Stela Boulescu, Tiberiu Șerban.

Din iunie 2003 apare în format tipărit, copertat, dar cu periodicitate trimestrială; a intrat în cel de-al 23-lea an de apariție; se bucură de aprecieri din partea comunității și administrației locale. Este mândria bibliotecii și constituie o pagină în istoria culturală a localității. (ISBN 1582-9375)

Valea Bârzavei: publicație lunară de cultură, redactată de Cenaclul literar „Aurel Novac” din Bocșa, condus de scriitorul țăran Iosif Cireșan – Loga. Publicația apare din august 2001 până în octombrie 2006, în format computerizat și xeroxat, cu tot felul de modificări de frontispiciu. Periodicul omagiază personalități culturale, aduce în memoria tinerilor evenimente și tradiții locale și zonale și prezintă în paginile sale creații literare în grai bănățean. Au trudit la apariția acestui periodic Iosif Cireșan-Loga, Tiberiu Popovici, Dimitrie Acea, Gheorghita Brebenar și Ion Albu. Tehnoredactarea aparține Gabrielei Șerban, publicația apărând sub egida Bibliotecii „Tata Oancea” Bocșa (ISSN 1584 – 6180).

Bocșa Sportivă : revista Clubului Olimpic Bocșa cu ISSN 1582 - 5876. Nr. 1 apare în iunie 2005 coordonatori fiind Ioan Moatăr și Gabriela Șerban. Publicația nu are viață lungă deoarece nu

există o echipă încheagată care s-o mențină. Ultimul număr apare în 2012. Revista este doar suspendată, nu desființată, ea apărând sub egida Bibliotecii „Tata Oancea” Bocșa.

Gazeta Bocșei: buletin de informare lunară, la început, apoi trimestrială, editat de Primăria Orașului Bocșa în parteneriat cu Biblioteca Orașenească „Tata Oancea” Bocșa și Editura TIM Reșița. Apare din mai 2007 până în martie 2012. Este o publicație care prezintă cetățenilor orașului Bocșa activitatea administrației locale, hotărârile luate de edilii orașului, este un mijloc de informare oficială inițiativa aparținând primarului orașului Bocșa, Mirel Patriciu Pascu. (ISSN 1843 – 7400)

Orașul Bocșa, precum alte localități, are tradiție și în realizarea unor reviste școlare, mai ales după anul 1990.

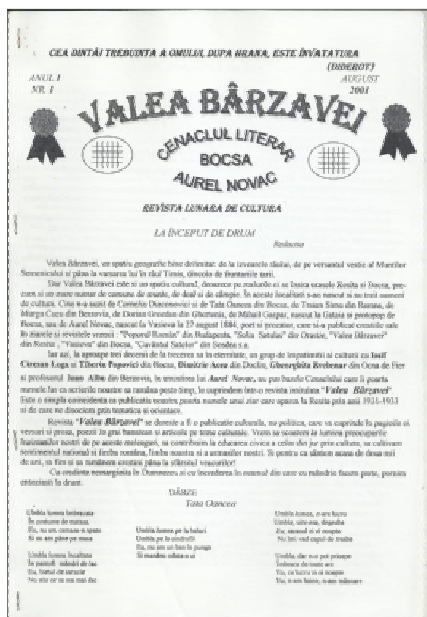
Amprente: revistă școlară; a apărut între 1994-1995, cu o apariție lunară, dactilografiată și xeroxată, redactată de Grupul Școlar Bocșa la inițiativa lui Adalbert Gyuriș, Constantin Borozan și Ioana Cioancăș.

În paginile revistei sunt dezbătute problemele școlii, se aflau rubrici de divertisment și creații literare.

Liceum: revistă școlară redactată de Liceul Teoretic „Tata Oancea” Bocșa între anii 1996-2000; apare sporadic din lipsă de fonduri (mai întâi lunar, apoi trimestrial, apoi semestrial), apar doar câteva numere; culegere computerizată de către prof. Florentin Lupulescu, apoi xeroxată.

În acest periodic existau rubrici atât ale elevilor cât și ale profesorilor, în care erau dezbătute problemele din școală, existau rubrici de divertisment, de noutăți, creații literare ale elevilor și diferite informații utile; de apariția acestei reviste s-au ocupat prof. Dimitrie Costa și prof. Tiberiu Borcovici.

Triumf: revistă școlară care „se adresează în special elevilor, dar nu numai. Nu este axată pe

un anumit profil, ci conține informații diverse, care sperăm să vă capteze interesul”. Sunt cuvintele care apar în „motivația” din numărul 1 al revistei elevilor de la Școala Generală nr. 1 din Bocșa, revistă realizată de catedra de limba și literatura română a acestei școli. Apare între 1996-1997 și cuprinde: „Curiozități. Poante. Diverse”. Articolele sunt, fie dactilografiate, fie scrise de mână și bogate în desene. Există un comitet de redacție format din elevi îndrumați de prof. Regea Florica.

Pentru voi : revistă școlară editată de Școala cu cls. I-VIII nr. 2 Bocșa cu sprijinul Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea”. Revista are periodicitate lunară, la început ; apoi trimestrială și este realizată de elevi îndrumați de prof. Maria Borcovici, inițiatorul acestei publicații. Tehnoredactarea aparține Gabrielei Șerban de la Biblioteca „Tata Oancea” Bocșa. Primul număr apare în aprilie 2003, la Școala nr. 2 Bocșa, iar ultimul nr. apare în martie 2006 la Școala nr. 3 Bocșa, tot sub îndrumarea prof. Maria Borcovici, care din toamna lui 2004 se mută la Școala 3 din Bocșa cu tot cu revistă.

Curcubeu școlar : este numele unei noi publicații școlare, o încercare a dascălilor de la Școala nr. 2 ; rămâne la stadiul de încercare, deoarece nu au apărut decât câteva numere, sporadic.

Mai apar în Bocșa câteva reviste școlare, cu o existență foarte scurtă (de câteva luni) deoarece sunt doar reviste cuprinse în anumite proiecte didactice. Spre exemplu: „Gânduri de copil” revista claselor I-IV (2006) sau „Nemuritorii” (2003 – 2004).

De asemenea, după 1990 apar și câteva reviste religioase

Horeb: revista tinerilor Bisericii Harul Bocșa; apare din 23 decembrie 2001, săptămânal, redactată pe calculator și xeroxată. În coloanele periodicului găsim creații literare ale tinerilor creștini din Bocșa, întrebări și probleme legate de religie, pilde, umor, știri.

Cuvânt duminical : foaie duminicală editată de Biserica Ortodoxă Bocșa Română ; nr. 1/2 martie 2005 ; apar doar câteva numere cu sprijinul unui sponsor.

Drum nou: publicație lunară a Parohiei Ortodoxe din Bocșa Montană ; primul număr, serie nouă, apare în 8 iunie 2014 la inițiativa pr. Ciprian Costiș. Ultimul număr (13, an. II) apare în iunie 2015.

Cea mai consistentă și longevivă publicație este **Bocșa culturală**, care apare sub egida Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea”, revistă care are deja un istoric intrând în cel de-al 23-lea an de apariție, revistă care și-a

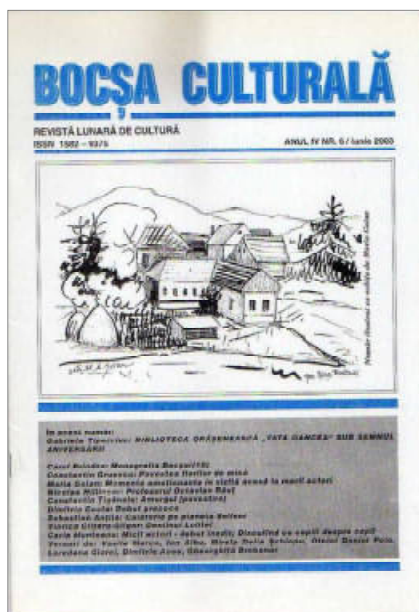
sărbătorit fiecare sumă rotundă de ani de existență așa cum se cuvine, alături de colaboratori, de prieteni și de alte publicații importante din Banat; revistă care și-a sărbătorit numărul 100 (în anul 2018, an al aniversării centenarului Marii Uniri, Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, Caraș-Severin, se afla în mijlocul a două evenimente importante, care se cereau marcate: cei 65 de ani de bibliotecă și lectură publică la Bocșa și apariția numărului 100 al revistei trimestriale „Bocșa culturală”).

În seria „Bocșa – istorie și cultură” au văzut lumina tiparului (până acum, septembrie 2022) 58 de cărți, iar șase dintre acestea au izvorât din paginile revistei: cele trei volume „Bibliografia revistei Bocșa culturală”(2000 – 2009, 2009 – 2013 și 2014 – 2018); „Să vorbim corect românește”, carte semnată de prof. Stela Boulescu (Reșița: TIM, 2019), volumul „In memoriam inv. Elena Mureșan” (Reșița: TIM, 2019), volum care deschide o nouă colecție în cadrul seriei „Bocșa – istorie și cultură”, colecție intitulată „Dascăli de frunte ai orașului Bocșa” și volumul *In memoriam prof. Ioan Cătană* (Reșița: TIM, 2021).

Fiecare dintre aceste lucrări își găsesc originea, rădăcina, în paginile revistei „Bocșa culturală”.

Despre „Bibliografia revistei” editorul Gheorghe Jurma consemna: „Este o bibliografie necesară și valoroasă, care demonstrează atât orizontul și importanța revistei, cât și dimensiunile culturii bocșene de azi și de ieri”, remarcând „o lucrare de valoare indubitabilă, care deschide, astfel, drum promovării bibliografiilor complete ale celor mai importante publicații periodice ale Banatului”.

Despre volumul Steluței Boulescu „Să vorbim corect românește”, cărturarul Gheorghe Jurma scrie un text remarcabil, devoalându-și admirația și plăcerea regăsirii unei astfel de tematici, „una foarte actuală și oportună, în contextul unei tot mai vizibile degradări a limbii române și al agresiunii inculturii. [...] Volumul

însușește articole tipărite în revista „Bocșa culturală”, din 2005 încoace. Publicația bocșeană este una dintre puținele din țară care susține o rubrică de cultivare a limbii. Transferarea acestei rubrici într-o carte e un gest binevenit atât din punctul de vedere al revistei (redactor-șef Gabriela Șerban, care este și coordonatorul volumului), cât și, firește, din partea autoarei – profesoara de limba și literatura română Stela Boulescu.[...] Așezarea acestei tipărituri în seria „Bocșa – istorie și cultură” e, ca atare, semnificativă.”

Iată că, în cei peste 20 de ani de apariție, revista „Bocșa culturală”, precum alte importante reviste de cultură, își demonstrează eficiența și rolul informativ aducând în atenția publicului informații și detalii despre diverse teme, despre diverși oameni și, mai ales, stocând informații și concepții ale unei generații despre lume și viață, construind o necesară istorie culturală locală, și nu numai.

„Prin informațiile și atitudinile pe care le promovează, prin circuitul de idei la care este deschisă permanent și pe care ea însăși îl stimulează, prin participarea afectivă declanșată în rândul cititorilor (interes, curiozitate, compasiune, indignare, mândrie etc.), prin emularea pe care o provoacă, prin contactele pe care le facilitează între toate zonele unei regiuni ca și între acea zonă și viața cultural-artistică și politică națională, prin persistența acțiunii sale etc., presa constituie un puternic factor de mobilizare și coeziune pentru populația unui județ sau a unei țări” scrie același Gheorghe Jurma în volumul dedicat presei din Caraș-Severin. Iar „Bocșa culturală” s-a străduit ca, în cei 23 de ani, să adune în paginile sale o arhivă esențială de informații cu valoare de document istoric local, zonal, regional și, de ce nu, național.

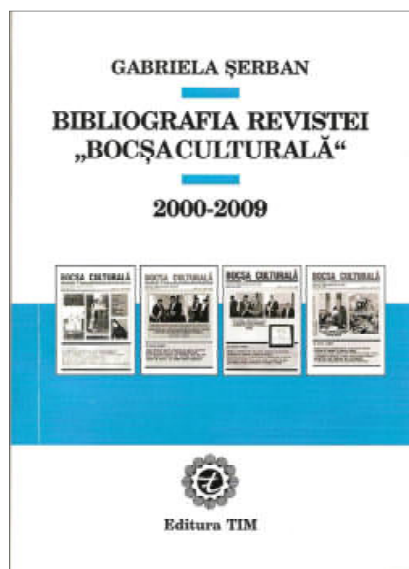
În paginile acestei reviste se regăsesc nume importante ale literaturii române, nume esențiale ale unor personalități culturale, aici au debutat tineri care, în timp, au devenit nume cunoscute în varii domenii, în paginile acestei reviste se regăsesc mărturii ale unor clipe importante, care, după

cum spunea Gheorghe Jurma, „așa cum sunt, doar clipe, ar putea sprijini eternitatea...”

La 25 de ani de presă neîntreruptă la Bocșa și cei 140 de ani de presă inițiată și desfășurată în acest mirific spațiu al Banatului, adresăm eterne mulțumiri celor care, într-un fel sau altul, sunt parte din această fărâamă de istorie locală, din această minunată întâmplare numită „Bocșa culturală”!

La mulți ani, Bocșei cu tradiție în gazetărie! La mulți ani, presei bocșene! La mulți ani, „Bocșa culturală”! La mulți ani, tuturor colaboratorilor noștri, de ieri și de azi!

GABRIELA ȘERBAN

Dublă sărbătoare editorială cu prilejul hramului Bisericii „Sf. Nicolae” de la Bocșa Română: „Gânduri către Dumnezeu” – 15 ediții!

După cum s-a împământenit tradiția la Bocșa, de sărbătoarea Sfântului Ierarh Nicolae, Biblioteca Orașenească „Tata Oancea”, dimpreună cu Biserica cu hramul „Sf. Nicolae”, organizează, după oficierea Sfintei Liturghii, lansarea celui mai recent volum „Gânduri către Dumnezeu”.

În acest an, 2022, Concursul Județean de Creații Literar-Artistice „Gânduri către Dumnezeu” a sărbătorit 15 ani, iar volumul rezultat din această ediție avea să fie unul aniversar! Mai mult, organizatorii au hotărât ca, pentru a marca așa cum se cuvine cele 15 ediții de proiect inedit în arealul Banatului, să fie realizată și o „Monografie”, care să prezinte în ansamblu cele 15 ediții de concurs și cele 15 volume rezultate din publicarea celor mai izbutite lucrări premiate.

Așadar, în 6 decembrie 2022, la hramul Bisericii „Sf. Nicolae” din Bocșa Română, au fost lansate cele două volume aniversare: „Gânduri către Dumnezeu”, ediția a XV-a și „Monografia Concursului de creații literar-artistice «Gânduri către Dumnezeu»”, ambele volume coordonate de Gabriela Șerban și apărute la Editura TIM din Reșița, în seria „Bocșa – istorie și cultură”, sub îngrijirea editorului Gheorghe Jurma.

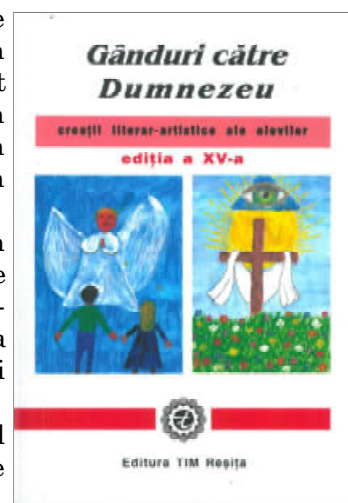
Invitatul special a fost însuși Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului, cel care a stat alături proiectului Bocșei și l-a sprijinit pe parcursul celor 15 ani de desfășurare.

La sărbătoarea Sfântului Ierarh Nicolae, Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului s-a rugat împreună cu preotul și credincioșii din Parohia „Sfântul Ierarh Nicolae” – Bocșa Română, Protopopiatul Reșița. Ierarhul a săvârșit Sfânta Liturghie în biserica parohială alături de un sobor de preoți și diaconi. La hramul sfântului locaș au participat autorități locale, credincioși, copii și tineri, membri ai Centrului Catehetic „Sfântul Stelian” al parohiei.¹

Cu această ocazie Preasfințitul Lucian a oficiat și slujba Parastasului pentru ctitorii și slujitorii bisericii trecuți la Domnul, un moment important fiind și cel dedicat regretatului prof. univ. dr. Nicolae Bocșan.

La eveniment a participat și primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, inițiator, în urmă cu 15 ani, al acestui proiect de suflet propus de biblioteca publică.

La final, copiii și tinerii Centrului Catehetic „Sf. Stelian”, coordonați de prof. Gianina Mură, au susținut un concert de colinde și au fost

Aspecte de la festivitățile de lansare a cărților

răsplătiți cu daruri atât din partea ierarhului, cât și din partea parohului dr. Silviu Ferciug și a primarului Mirel Patriciu Pascu. Încântător și înălțător a fost recitalul elevei Maria Silvana Ferciug, un colaj de colinde tradiționale oferite cu talent și generozitate.

După aceste momente care au înnobilit sărbătoarea Sfântului Nicolae și au dat startul colindelor sărbătorilor de Crăciun, a urmat momentul aniversar dedicat Concursului Județean de Creații Literar-Artistice „Gânduri către Dumnezeu” prin prezentarea celor două volume apărute la 15 ani de existență: „Gânduri către Dumnezeu” vol. al XV-lea și Monografia „Gânduri către Dumnezeu” la 15 ani. Despre cărți au vorbit primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, editorul Gheorghe Jurma, coordonatorul Gabriela Șerban, părintele paroh dr. Silviu Ferciug, părintele protopop Gheorghe Șuveți, prof. dr. Liana Ferciug și artistul plastic Nik Potocean.

Deși evenimentul s-a desfășurat peste săptămână, într-o zi de marți, Biserica a fost neîncăpătoare, fiind prezenți credincioși de pe raza orașului Bocșa, dar și membrii juriului „Gânduri către Dumnezeu”, precum și participanți premianți ai acestui concurs.

Alese cuvinte au fost adresate de către Preasfințitul Părinte Episcop, cel care a și dat *Binecuvântarea realizării Monografiei* :

„Am participat astăzi la evenimentul central, Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, momentul comemorativ, momentul artistic susținut de copiii din această parohie, dar și la momentul cultural, lansarea acestui volum «Gânduri către Dumnezeu ediția a XV-a». Am primit cu bucurie inițiativa Bibliotecii orașenești „Tata Oancea” din Bocșa, de a redacta o monografie a celor 15 ani de frumoasă activitate a Concursului „Gânduri către Dumnezeu”, gândit, proiectat și susținut cu devotament de către doamna manager Gabriela Șerban. Izvorât din dorința de a-i aduce pe copii aproape de Dumnezeu prin rugăciune și lectură, acest proiect s-a dovedit a fi consecvent, confirmând faptul că numai ceea ce izvorăște din suflet și gând curat are continuitate și relevanță în comunitate. [...] Socotim așadar, că prin acest demers editorial se oferă o mărturie a roadelor conlucrării dintre administrație locală, instituții de cultură, culte și școală, pentru copiii și tinerii din comunitatea din Bocșa. Cu nădejdea că din gândurile pentru Dumnezeu, se vor materializa, în timp, fapte luminoase și folositoare pentru oameni, binecuvântăm părintește eforturile participanților la acest demers educațional de-a lungul timpului, dragostea și truda organizatorilor, precum și dărnicia susținătorilor acestui proiect de suflet. Îi mulțumim Mântuitorului Hristos pentru această zi frumoasă petrecută în mijlocul credincioșilor și preoților din orașul Bocșa.”

¹ https://www.episcopia-caransebesului.ro/stiri/2022/12/binecuvantare-arhiereasca-la-parohia-sfantul-ierarh-nicolae-bocsa/?fbclid=IwAR3qVG0xW3_KgcRemhjZtEq3ct-yAl_soKi5Wt7GeJR1cGOKz1FxSnFijOI

GABRIELA ȘERBAN

Hramul Bisericii Romano-Catolice din Bocșa Montană, prilej de a da startul aniversării celor 300 de ani de la zidire!

Joi, 8 decembrie 2022, Biserica romano-catolică „Neprihănită zămislire” din Bocșa Montană și-a sărbătorit hramul printr-un concert oferit cu generozitate, și de această dată, de maestrul Marius Manyov, profesor universitar doctor habil., fiu al Bocșei, crescut în acest lăcaș care, iată, în anul 2023 va sărbători 300 de ani de la zidire.

Proiectul propus de maestrul Manyov a început în urmă cu șapte ani și se intitulează „Ora muzicii sacre apusene în Bocșa natală”, constând în prezentarea anuală a unui concert tematic de muzică sacră în cadru liturgic, susținut de clasa de oratoriu – masterat a Universității de Vest Timișoara, Facultate de Muzică și Teatru, având-o alături în acest proiect pe lector univ. dr. Marcela Sorina Costea, interpretă orgă.

Concertul din acest an a constituit totodată și primul act al unui nou proiect intitulat „Tricentenar ecleziastic muzical la Bocșa – 1723 – 2023”, eveniment care se va desfășura pe tot parcursul anului 2023, prezentând mai multe activități sub această formă.

La ceas de sărbătoare, i-au fost alături preotului Alin Irimiciuc și inițiatorului muzicolog Marius Manyov, primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, împreună cu echipa sa de lucru, dar și mulți credincioși ai Bisericii „Immaculata Conceptio” din Bocșa Montană, precum și alți invitați ai administrației locale și județene.

Evenimente

Mândru că sunt român

În 29 noiembrie 2022, la Liceul Teoretic „Tata Oancea” din Bocșa au fost organizate evenimente cultural-artistice menite să marcheze apropiata Zi Națională a românilor – Ziua de 1 Decembrie.

În straie de sărbătoare, elevi de toate vârstele au prezentat câteva momente artistice dedicate Zilei Românilor, prin muzică și poezie exprimându-și dragostea de țară și mândria de a fi român.

Astfel s-a și numit concursul de creații artistice organizat de Liceul Teoretic „Tata Oancea” cu acest prilej - „Mândru că sunt român” -, concurs la care au participat toate clasele instituției de învățământ, de la școala primară până la liceeni. Realizatorii celor mai izbutite lucrări au fost premiați.

Primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, invitat și prezent la eveniment, a dăruit directorului Dragoș Vasile un pachet cu cărți apărute sub egida Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea”, în seria „Bocșa, istorie și cultură”, pentru a-i premia pe cei mai harnici dintre organizatorii acestei frumoase zile.

În perioada 17 – 18 decembrie 2022 Societatea Literar-Artistică „Tibiscus” din Uzdin (Serbia) a organizat cea de-a IV-a ediție a Festivalului Internațional de Colinde „Noi umblăm și colindăm”, precum și cea de-a 26-a ediție a „Zilelor Presei Bănățene”.

Evenimentele s-au desfășurat în două locații: prima zi, la Casa Românească din Uzdin, iar cea de-a doua zi, la Biserica Ortodoxă Română din Maramorac. Amfitrionii evenimentului au fost scriitorul și jurnalistul Vasile Barbu, secondat de Victor Simu.

Totodată, au fost acordate premiile celei de-a 26-a ediție a „Zilelor Presei Bănățene”, iar între premianți s-a aflat și Gabriela Șerban (Bocșa) fiindu-i conferit Premiul „Silviu Bata Miclea” pentru contribuții majore în publicistica românească din Banat în anul 2022.

Evenimentul a fost o încântare pentru participanți, desfășurându-se în prag de Sfinte Sărbători ale Crăciunului, în Biserica Ortodoxă Română din Maramorac, cu hramul „Sfânta Treime”, datată 1902 și care mai păstrează picturi realizate de pictorul bisericesc bocșean Filip Matei.

GABRIELA ȘERBAN

Seară cultural-spirituală la Bocșa – Lansare de carte și recital muzical în Catedrala orașului Bocșa –

*„Binecuvântat ești, Hristoase, Dumnezeuul nostru,
Cela ce preînțelepți pe pescari ai arătat
trimițându-le lor Duhul Sfânt
Și printr-înșii lumea ai vânat
Iubitorule de oameni, mărire Ție!”*

În seara praznicului Sfântului Mare Mc. Dimitrie, Izvorătorul de Mir, la Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” din Bocșa a avut loc un eveniment inedit: o seară cultural-spirituală dedicată cărții, preoților și tradițiilor românești.

În 26 octombrie 2022 a fost lansat cel de-al doilea volum al cărții „Portrete de preoți și teologi ortodocși din Bocșa de ieri și de azi”, volum apărut recent la Editura TIM din Reșița și care poartă semnătura celor doi autori, Gabriela Șerban și pr. Valentin Costea.

Cu doi ani în urmă, în plină pandemie, la subsolul aceleiași biserici se lansa primul volum al acestei cărți, un proiect inițiat în seria „Bocșa – istorie și cultură”, o serie editorială inițiată și realizată sub egida Bibliotecii Orașenești „Tata Oancea” Bocșa, în care au văzut lumina tiparului 59 de titluri.

Cel de-al doilea volum al „Portretelor de preoți și teologi ortodocși din Bocșa de ieri și de azi” a fost tipărit cu binecuvântarea P.S. Lucian, Episcopul Caransebeșului, și înmănunchiază 15 medalioane ale unor preoți - de ieri și de azi – care aparțin Bocșei, fie prin slujire, fie prin naștere: Dorel Viorel Cherciu, Alin Chicoș, Daniel Crecan, Iustinian Dalea, Efrem Gogea, Trăilă Gherga, Ioanichie Petrică, Cornel Ișfan Stan, Cristian Gheorghe Manole, Doru Melinescu, Constantin Miloș, Cristian Gabriel Miloș, Nicolae-Ion Petrișor, Gheorghe Ștefan și Ioan Vișcu.

Volumul a fost prezentat, evident, de autori, dar acestora li s-au alăturat personaje ale cărții, precum și importanți colaboratori: criticul și istoricul literar Gheorghe Jurma, editorul cărții, istoricul dr. Mihai Vișan, pr. dr. Daniel Crecan și prof. dr. Dorel Viorel Cherciu.

A fost o seară a bucuriei, eveniment întregit prin participarea Corului „Laudae” al Bisericii „Sf. Arh. Mihail și Gavriil” Moniom, dirijor prof. Georgiana Ciucur, pricesnele și cântecele interpretate răsunând a sărbătoare în noua Catedrală a orașului Bocșa.

Un eveniment amplu creat de apariția unei cărți!

O sărbătoare a credinței străbune mărturisită prin cântec și cuvânt!

O seară cultural-spirituală inedită la Bocșa!

Iar pentru această sărbătoare se cuvine să mulțumim celor care susțin actul cultural bocșean, apariția de cărți și tipărituri, păstrând și promovând Bocșa frumoasă, cu oamenii ei model, cu faptele lor de cinstire și onoare: primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, dimpreună cu membrii Consiliului Local al Orașului Bocșa.

Evenimente

130 de ani de la construirea căii ferate Bocșa Montană - Reșița

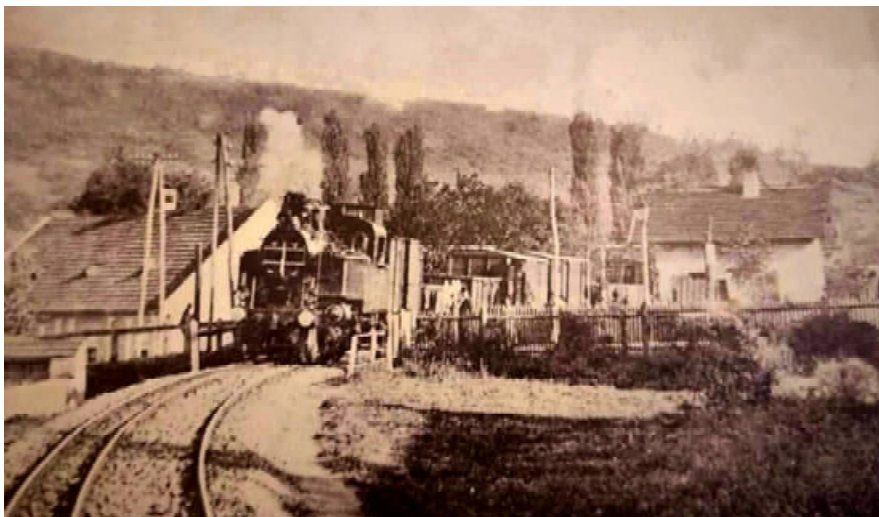
La 10 Noiembrie 1892, St.E.G. (Staats Eisenbahn Gesellschaft) prelungește calea ferată normală de la Bocșa Montană la Reșița, dar, din lipsa fondurilor, calea ferată este executată cu ecartament îngust de 1000 mm.

Datorită acestui fapt, în stația Bocșa Montană, timp de 16 ani, între anii 1892 - 1908 s-a făcut transbordarea atât a călătorilor cât și a mărfurilor de la un ecartament la altul.

La 13 noiembrie 1908 în baza actului de concesiune Nr. 60.902/1097, Societatea Căilor Ferate Locale Oravița - Bocșa Montană - Reșița execută normalizarea căii ferate Bocșa Montană - Reșița pe distanța de 19,7 km.

Tot la 10 noiembrie 1892 a fost deschisă pe calea ferată Bocșa Montană - Reșița, stația Călnic.

Aceasta a fost o clădire mică de tip parter, construită din lemn, care a funcționat până în anul 1935 când Uzinele de Fier și Domeniile din Reșița, împreună cu Direcția Generală C.F.R. - Direcția Lucrări Noi, pe același amplasament a construit o nouă clădire cu regim parter + etaj, din zid. Aceasta a funcționat ca și gară pentru călători până în anul 1968 când a fost construită clădirea Gării Reșița Nord.

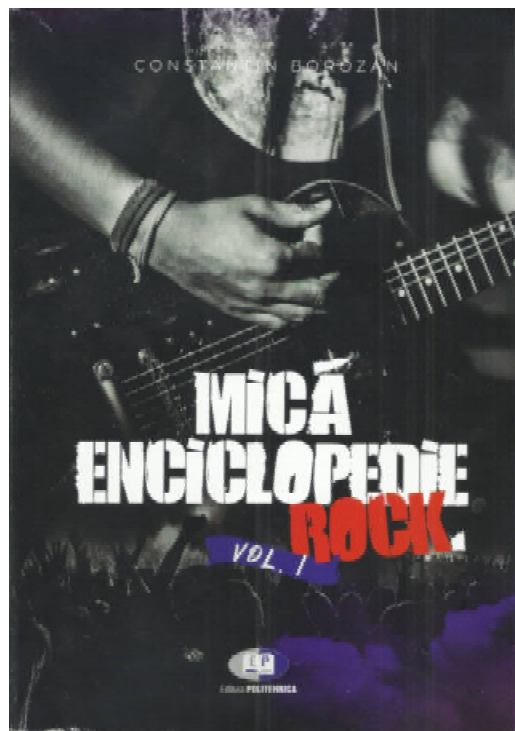

MIHELE BOGDAN ANDREI

O carte unicat în România

Pasionat al muzicii, profesorul Constantin Boroșan a adunat, în timp, un enorm material cu care a realizat un proiect editorial unicat: **Mică enciclopedie Rock**. În cadrul unei manifestări publice, la Primăria din Bocșa, autorul a anunțat dimensiunile proiectului său și a invitat iubitorii muzicii rock să procure această carte. Este vorba de 7 volume însumând aproximativ 5500 de pagini și conținând informații despre circa 1200 de trupe și interpreți de muzică rock din întreaga lume. Autorul are o îndelungată activitate în acest domeniu, încă din studenție, iar Enciclopedia împlinește o viață închinată muzicii. Autorul speră să vadă tipărită întreaga serie pentru bucuria celor interesați.

De altfel în prefața pe care o semnează Ing. Ioan „Colo” Dumitriu, alias D.J. Colo din San Francisco - SUA, se face această apreciere: „Această enciclopedie muzicală scrisă de ing. Constantin Bptpzan este un document foarte detaliat al muzicii rock, este o carte care nu poate lipsi din biblioteca oricărui iubitor de muzică rock.”

Evenimente

La Bocșa este premiată fidelitatea!

Pentru prima dată, în orașul Bocșa s-a luat decizia ca persoanele cu o căsnicie durabilă să fie premiate!

Astfel, în perioada 6 - 9 decembrie 2022, 97 de cupluri au fost premiate cu o *Diplomă de Fidelitate* pentru cei peste 50 de ani de căsnicie neîntreruptă, trăită cu drag și respect reciproc, un *trandafir* și un *plic* în care s-a regăsit suma de 1000 lei.

Am inițiat acest proiect cu gândul la seniorii noștri, în semn de respect și grațitudine pentru munca lor de-o viață în orașul Bocșa și pentru modelul de căsnicie oferit tinerilor.

Cu acest prilej, în data de 9 decembrie am organizat un eveniment cultural-festiv la care au fost invitate să participe cuplurile premiate. Însă nu toate familiile au putut fi prezente la acest eveniment.

Pentru a primi premiul în siguranță, în perioada 6 – 8 decembrie m-am deplasat personal la domiciliul fiecărei familii premiate – la 52 de cupluri – și le-am oferit diploma, trandafirul, banii și aleele felicitări.

A fost o acțiune inedită pentru mine și echipa mea, dar, în același timp, a fost o satisfacție că am putut felicita și bucura atâția oameni!

Proiectul continuă! În anul 2023 vom felicita alte cupluri care vor sărbători peste 50 de ani de căsnicie! Așa să ne ajute Dumnezeu!

Primar
dr. MIREL PATRICIU PASCU

Aspecte de la evenimentul cultural-festiv și
de la premierile pentru fidelitate

GABRIELA ȘERBAN

Târgul de Crăciun de la Bocșa, prilej de bucurie și distracție!

Ce-a de-a II-a ediție a Târgului de Crăciun de la Bocșa s-a derulat în perioada 20 – 23 decembrie 2022 și s-a dovedit a fi un bun prilej pentru bucuria și încântarea celor care au fost cuprinși de spiritul Crăciunului și de magia sărbătorilor de iarnă.

Și de această dată, organizatorii - Primăria Orașului Bocșa, Consiliul Local, Casa Orășenească de Cultură, Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, – cu sprijinul excepțional al SPG Bocșa și al dnei. Anca Pascu - s-au străduit să ofere bocșenilor clipe de relaxare și bucurie, iar programul oferit să fie pe gustul diferiților participanți.

Astfel că, în deschiderea Târgului de Crăciun de la Bocșa, a fost invitată o tânără interpretă, în vogă la ora actuală, îndrăgita ANDIA, aceasta reușind să adune o mare de oameni, mai ales tineri, care au cântat și au dansat împreună cu solista, pe tot parcursul concertului!

Seara de marți, 20 decembrie 2022, a continuat cu DJ cunoscuți și recunoscuți în lumea muzicală, precum DJ Victor Stan și DJ Allia.

Mulțimea de participanți la eveniment s-a putut răsfăța cu parfumate pahare de vin fiert sau ceai, cu produse tradiționale oferite de producători recunoscuți ai zonei, au putut admira și achiziționa ornamente handmade de sezon sau lucrări de artă ale cunoscutului pictor bocșean Nik Potocean, prezent la eveniment.

Unele dintre căsuțele de Crăciun au pus la dispoziție aranjamente decorative în scop caritabil: de exemplu, în căsuța elevilor de la Liceul Teoretic „Tata Oancea” s-au găsit ornamente lucrate chiar de ei, iar banii obținuți din vânzarea acestora s-au dus către familii nevoiașe. Un alt exemplu este cel al căsuței Primăriei Orașului Bocșa în care oameni inimoși au adus spre vânzare obiecte decorative cu scopul de a aduna bani pentru sprijinirea colegii noastre Gabriela, care se confruntă cu grave probleme de sănătate.

De asemenea, pentru cei mai mici dintre participanți a fost amenajat un parc de distracții care, în ciuda frigului, a fost asaltat de copilași însoțiți de părinți și bunici.

Punctul de atracție l-a constituit Căsuța lui Moș Crăciun, în care Moșul i-a primit cu dulciuri pe toți cei care l-au vizitat, fie pentru o fotografie, fie pentru a-l colinda.

Următoarele seri ale Târgului de Crăciun au adus în prim-plan colindul sfânt și bun transmis de copiii și tinerii Bocșei, de diferite culte și naționalități. Vestea Nașterii Domnului a fost

transmisă cu bucurie și însuflețire de peste 500 de colindători, în mai multe limbi, reprezentanți ai instituțiilor de învățământ de pe raza orașului Bocșa, reprezentanți ai Bisericii de diferite confesiuni, ai Centrelor Catehetice și ai unor grupări creștine. Au fost momente de veritabilă înălțare spirituală oferite, cu generozitate, de membri – tineri și vârstnici – ai comunității noastre!

Tot în cadrul Târgului de Crăciun de la Bocșa au fost prezentate spectacole artistice pentru copii cu sprijinul Teatrului de Vest Reșița, manager Florin Ionescu și al Teatrului DA Reșița, manager Dan Mirea. La invitația primarului Mirel Patriciu Pascu, cei doi fii ai Bocșei au fost „acasă” pentru Târgul de Crăciun, și Florin Ionescu și Dan Mirea (Szűsz) fiind bocșeni, iar unul dintre scopurile acestui eveniment a fost cel de a readuce acasă, la ceas de sărbătoare, fiii locului!

Un proiect inedit încadrat în acest eveniment al Târgului de Crăciun de la Bocșa a fost Concursul „Cel mai frumos brad”, ed. I, un concurs care s-a adresat instituțiilor școlare de pe raza orașului și la care au participat șase instituții de învățământ, cu 10 brazi: Liceul Teoretic „Tata Oancea” (3 brazi), Liceul Teologic Baptist, Liceul Tehnologic „Constantin Lucaci”, C.S.E.I. Christiana, Școala Gimnazială nr. 1(3 brazi) și Școala Gimnazială nr. 2.

În urma votului pe pagina „Cel mai frumos brad al Târgului de Crăciun de la Bocșa” <https://www.facebook.com/profile.php?id=100087606833163>, cu 1900 de voturi a câștigat C.S.E.I. Christiana, premiul constând într-o Diplomă de premiant, o carte și un plic cu suma de 500 lei; ceilalți brazi înscriși în concurs au primit din partea organizatorilor câte o Diplomă de participare, o carte și câte un plic cu suma de 300 lei fiecare.

Concursul s-a dovedit a fi o provocare frumoasă și o competiție tratată cu seriozitate, fiecare brad având o poveste, realizarea acestora dovedind, nu doar creativitate, ci și studiu și meticulozitate.

Cea din urmă seară a Târgului de Crăciun de la Bocșa, ed. a II-a, 2022, a adus pe scenă excepționalul colind interpretat de poetul și cantautorul George Popovici, iar fiecare seară a

Târgului de Crăciun s-a încheiat cu muzică mixată de DJ importanți și recunoscuți în lumea muzicală: DJ Gabriel Todașcă și Grațian M. Denis, DJ Ist și DJ Allia, DJ Mocco, DJ Allia și DJ Victor Stan. Fiecare dintre aceștia, de la pupitru, au oferit seri minunate, încântând prin muzică de calitate și valoroase cunoștințe tehnice și muzicale, ținând publicul în priză până aproape de miezul nopții.

Și în acest an, grație echipei de la SPG Bocșa, Insula „Paradis” arată ca desprinsă din poveste, iar în perioada Târgului de Crăciun, s-a transformat într-un frumos orașel al lui Moș Crăciun. Luminițe, ornamente, vată de zahăr, acadele, brad și ghirlande luminoase, toate acestea au constituit un loc desprins din povestea celei mai frumoase perioade din an!

Sărbători fericite, tuturor! La mulți ani!

GABRIELA ȘERBAN

Oameni ai Bocșei și cărțile lor

Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Reșița, cunoscută sub numele de „Biserica de la Pătru Iacob”, are deja o frumoasă tradiție în a-și cinsti Hramul prin diverse activități cultural-spirituale și prin a promova oameni și fapte care aduc cinste Banatului și Eparhiei Caransebeșului, dedicându-le frumoase momente desfășurate sub cupola acestei importante Biserici: lansări de cărți, recital de poezie și muzică corală, precum și întâlniri cu personalități și cinstiți duhovnici.

În acest an – 2022 – Parohia „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Reșița a sărbătorit 150 de ani de la zidire, alături de sărbătoarea celor 150 de ani de la fabricarea primei locomotive cu abur de pe teritoriul României, evenimentul luând, astfel, amploare.

În contextul celor două evenimente, Hramul Bisericii „Sf. Arhangheli” a fost prăznuit printr-un complex de manifestări cultural-religioase desfășurate în perioada 1 -10 noiembrie 2022.

Una dintre frumoasele zile dedicate cărții și oamenilor de seamă ai Banatului a aparținut orașului Bocșa.

Astfel, în data de 2 noiembrie 2022, Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Reșița a găzduit o lansare de carte care aparține Bocșei, și anume, volumul 2 al cărții „Portrete de preoți și teologi ortodocși din Bocșa de ieri și de azi”, autori Gabriela Șerban și Valentin Costea, volum apărut la Editura TIM din Reșița, sub îngrijirea scriitorului și editorului Gheorghe Jurma.

La eveniment au participat oameni de cultură, slujitori ai cărții și ai condeului, preoți și credincioși, prieteni și colaboratori ai autorilor și ai gazdelor.

Între participanți s-a aflat și preotul Cristian Gheorghe Manole, „personaj” al cărții lansate; de asemenea, cuvinte frumoase și emoționante au rostit, alături de Prea Onoratul Părinte Protopop Gheorghe Șuveți, gazda evenimentului, și dr. Ada D. Cruceanu, dr. Dana Bălănescu și scriitorul Gheorghe Jurma.

Momentul care a înnobilat prezentarea a fost susținut de preotul-poet Emil Sergiu Varga, cel care a dăruit publicului prezent un recital de poezie din cel mai recent volum al său intitulat „Pe trecerea de unicorni” (apărut la Giroc, Editura Castrum de Thymes, 2022).

De asemenea, au fost emoționante momentele de „arătare a recunoștinței”, atât din partea managerului Gabriela Șerban, care a acordat o *Diplomă de Excelență* Parohiei „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” Reșița, la cei 150 de ani aniversari, cât și din partea Prea Onoratului Părinte Protopop Gheorghe Șuveți, care a înmănat Gabrielei Șerban *Medalia Comemorativă* cu numărul 19, cu prilejul celor 150 de ani de la zidirea bisericii și 150 de ani de la fabricarea primei locomotive de pe teritoriul de azi al României, certificat semnat și de Nicolae Plujar, președintele Asociației Culturale Reșița Română.

Deosebit de onorantă a fost participarea la eveniment a multor personalități reșițene, între care l-aș aminti nominal doar pe fostul primar al orașului Bocșa, ing. Mircea Groza.

Alese mulțumiri, tuturor!

Să vorbim corect românește!

Rubrică de Prof. **Stela Boulescu**
Liceul Teoretic „Tata Oancea”

„Limba română – scria Fănuș Neagu – e actul meu de naștere, eu sunt ființă sub măslinul ei, care rodește de două mii de ani, dreptul meu e să-i țin dealul verde și bătut de soare și să stau în genunchi sub ploaia cântecelor ce țâșnesc din ea.”

Mai știm să vorbim și să scriem corect românește?

Trăim într-o perioadă în care spațiul virtual este locul unde comunicăm foarte mult și tot aici întâlnim și cele mai multe greșeli. Ne străduim să vorbim și să scriem corect, dar sunt cuvinte pe care le auzim și le vedem folosite greșit zi de zi, uneori fiind convinși că respectăm normele lingvistice.

Iată câteva exemple:

corect	greșit
gratis	pe gratis
mostră	monstră
jignire	jicnire
dezăpezire	dezăpezire
grepfrut	grefruit
cuvânt-cheie	cuvânt cheie
cuvânt-titlu	cuvânt titlu
după-amiază	după amiază
agroturistic	agro-turistic
anticriză	anti-criză
antinuclear	anti-nuclear
postcomunism	post comunism
videoconferință	video conferință
lungmetraj	lung metraj
scurtcircuit	scurt circuit

Greșeli întâlnim și în scrierea unor toponime. Se folosește liniuța de unire în cazul cuvintelor: Bistrița-Năsăud, Negrești-Oaș, Târgu-Neamț etc. Se scriu cu blanc substantivele proprii: Târgu Mureș, Târgu Jiu, Târgu Frumos, Târgu Bujor, Râmnicu Vâlcea etc. Formele de G-D sunt și ele diferite. Ex.: Târgului-Neamț, Târgu Mureșului, Târgu Jiului, Târgului Frumos, Târgului Bujor etc.

E bine să evităm abrevieri de tipul: preș. pentru președinte; dir. pentru director; dir. adj. pentru director adjunct etc.

Sunt greșite formulările: alegeri electorale (pleonasm) - electoral-privitor la alegeri, în vederea alegerilor; cantități mari de ploaie (corect- cantități mari de apă)

„Oricât am fi de buni sau răi vreodată
oricât am fi de falși sau de firești
ne regăsim sfioși cu toții, iată
în templul limbii noastre românești.”

C. Vadim Tudor

Să ne prețuim valorile

GABRIELA ȘERBAN

Dr. Nicolae Bocșan, model de dascăl, de om, de generozitate!

Dacă timpul ar fi avut răbdare, în data de 24 septembrie 2022 prof.univ.dr. istoric NICOLAE BOCȘAN, Cetățean de Onoare al orașului Bocșa și al județului Caraș-Severin, ar fi împlinit 75 de ani.

Personalitate marcantă a istoriografiei românești, reputat profesor și istoric, fost rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Nicolae Bocșan este unul dintre oamenii de seamă ai județului Caraș-Severin și ai orașului Bocșa.

Marele istoric s-a născut în orașul Bocșa, județul Caraș-Severin, în 24 septembrie 1947 și s-a stins în 19 iunie 2016 la Cluj-Napoca, lăsând în urma sa o operă științifică vastă și deosebit de valoroasă, fiind preocupat de cercetarea istoriei moderne a Banatului.

Principalele direcții de cercetare sunt consacrate istoriei iluminismului în Banat, revoluției de la 1848 din Transilvania și Banat, istoriei culturii, societății și bisericii din cele două provincii, relațiilor româno-franceze din epoca modernă, istoriografiei.

Pe de altă parte, profesorul Nicolae Bocșan a fost preocupat de evoluția instituțiilor de istorie din Banatul său natal, sprijinindu-le în permanență.

Creator de școală de istorie, profesorul Nicolae Bocșan a fost mentorul a numeroase generații de studenți, cercetători și profesori care îi duc mai departe, cu cinste, munca și proiectele, ample teme de cercetare a istoriei moderne în spațiul românesc, cu precădere, în spațiul bănățean.¹

Prin lucrările sale valoroase, prin viziunea sa de excepție, prin tenacitate și laborioasă muncă de cercetare, profesorul Nicolae Bocșan și-a înscris numele cu slove de aur în Istoria României.

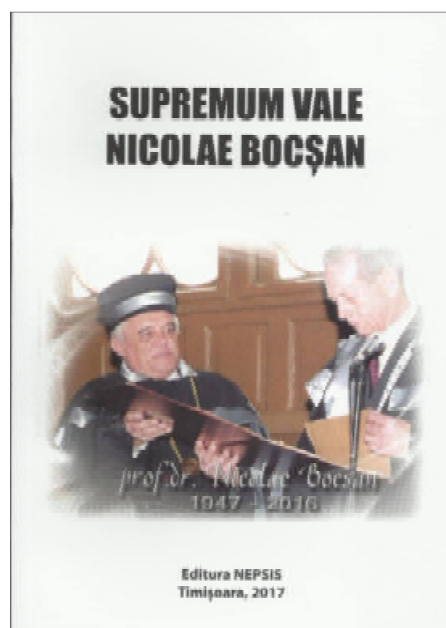
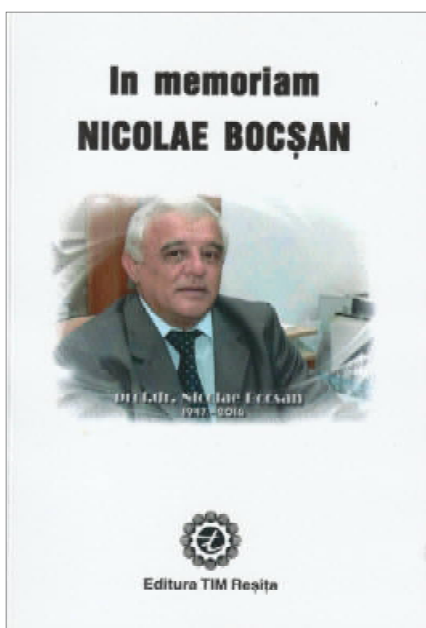
Lista lucrărilor științifice și colaborările la publicații de specialitate, începută încă din anii studenției, s-a îmbogățit în fiecare an. În urma sa profesorul Nicolae Bocșan a lăsat o operă științifică vastă și deosebit de valoroasă, iar activitatea sa științifică a fost recompensată cu diverse premii, două dintre lucrările sale fiind distinse cu premii ale Academiei Române, domnia sa fiind distinsă cu Medalia „Pro Meritis” a Universității din Graz (Austria) și Doctor Honoris Causa al Universității din Oradea.

Profesorul Nicolae Bocșan a intrat în galeria marilor intelectuali bănățeni, iar în semn de

recunoștiință pentru întreaga sa activitate, Consiliul Județean Caraș-Severin i-a acordat în 2007 Titlul de Cetățean de Onoare al județului Caraș-Severin.

La propunerea Bibliotecii Orașenești „Tata Oancea”, în anul 2008, prin Hotărârea nr. 273/26.11.2008, Consiliul Local îi acordă Titlul de Cetățean de Onoare al orașului Bocșa².

Dintre nenumăratele volume semnate amintim

doar câteva: „Contribuții la istoria iluminismului românesc”.- Timișoara: Facla, 1986; „Convergențe europene” Istorie și societate în epoca modernă (coautor).- Cluj-Napoca: Dacia, 1993; „Franța și Banatul 1789-1815” (coautor). Reșița. 1994; „Identitate și alteritate”: studii de imagologie (împreună cu Valeriu Leu).- Reșița: Banatica, 1996; „Ideea de națiune la românii din Transilvania și Banat (sec. alXIX-lea)”.- Reșița. Banatica „Presa universitară clujeană”. 1997; „Marele război în memoria bănățeană 1914 – 1919” (coautor). Cluj-Napoca: Presa universitară clujeană, 2012 vol I.; Vol. II: „Memoriile lui Pavel Jumanca”.- Cluj-Napoca: Presa universitară clujeană, 2013 și Vol. III: „Marele război în memoria bănățeană 1914 – 1919” (coautor).- Cluj-Napoca: Presa universitară clujeană, 2015.

De asemenea, doar câteva referințe: *Istorie și artă bisericească*: biserici din Protopopiatul ortodox român Reșița/ Gheorghe Jurma și Vasile Petrica. Reșița. Timpul. 2000; *Biserica. Societate. Identitate: In honorem Nicolae Bocșan*. Cluj-Napoca. Presa Universitară Clujeană. 2007; *Memento. Evenimente și personalități din Banatul istoric*. II./ coord. Vasile C. Ioniță. Reșița. Banatul Montan

2008; *Identitate și destin cultural II*/ Titus Crișciu. Oravița. 2008 (Anale cărășene); *Bocșa din inimă III*/ Vasile Bogdan. Reșița. TIM. 2011; *Istorie și administrație la Bocșa multiseclară*³/ Mihai Vișan și Daniel Crecan. Timișoara. Mirton. 2011; *Cărășeni de neuitat XIV*/ Petru P. Ciurea și Constantin Falcă. Timișoara. Eurostamp. 2012; *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa*/ Gabriela Șerban.-Reșița: TIM, 2013 (Bocșa- istorie și cultură; 30); revista *Bocșa culturală*³; *In memoriam Nicolae Bocșan*/ Gabriela Șerban și Silviu Fericiug. Reșița: TIM, 2016; *Supremum vale Nicolae Bocșan (1947 – 2016)*/ Gabriela Șerban și Silviu Fericiug. Timișoara: Nepsis, 2017; *Vocația istoriei: studii în memoria profesorului Nicolae Bocșan* / Ligia Boldea și Rudolf Gräf. Cluj-Napoca: Mega, 2017; *Personalități ale Universității Babeș-Bolyai. Vol. I: Nicolae Bocșan. Istoria sub semnul generozității și umanității* / volum coordonat de Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan și Mihaela Bedecan.- Presa Universitară Clujeană, 2018.

Fiu al Banatului, specialist de marcă al istoriei moderne a României, întemeietor de direcții de studiu în domeniul istoriei ecleziastice, profesorul Nicolae Bocșan s-a stins în data de 19 iunie 2016 la Cluj. Trecut prematur în veșnicie, savantul și omul Nicolae Bocșan rămâne astăzi prezent în memoria colegilor și, mai ales, a numeroaselor generații de studenți pe care i-a îndrumat și format de-a lungul carierei sale academice.

„...Toți cei care îl cunosc pe profesorul și omul Nicolae Bocșan, studenți, colegi, colaboratori, prieteni, au avut parte de sprijinul său necondiționat. Dacă am pune doar un minut din viața lui pentru fiecare dintre noi, rezultatul ne-ar înspăimânta, poate: câți ani din viața sa i-a petrecut pentru noi toți ceilalți! Trebuie să recunoaștem că fiecare îi datorăm ceea ce suntem, că nu am fi întregi și deplini fără larga sa generozitate.” Sunt rânduri scrise de membrii Catedrei de Istorie Modernă de la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca în 24 septembrie 2007, atunci când magistrul împlinea 60 de ani.

Din păcate, timpul n-a mai avut răbdare și, peste nici zece ani, profesorul Nicolae Bocșan se stinge la Cluj-Napoca, orașul carierei sale, orașul împlinirii sale din multe puncte de vedere, orașul pe care l-a văzut mai întâi prin ochii dascălului său de la Bocșa, profesorul Grecu, despre care și-a amintit întotdeauna cu plăcere și recunoștință: „...șansa a fost profesorul Grecu, moș Grecu, cum îi ziceau elevii, un om foarte instruit, pătruns de patima profesurii de istorie și cu școală foarte bună, făcută în anii grei ai refugiului la Sibiu a Universității din Cluj. [...] Dânsul m-a îndreptat spre Cluj, spunându-mi: „dacă vrei să faci carte trebuie să te duci la Cluj”[...] Așa am ajuns istoric, grație profesorului Grecu, căruia am să-i port toată viața o amintire frumoasă...”⁴

Întreaga sa viață, profesorul Nicolae Bocșan a purtat în inima sa, pretutindeni în lume, Banatul său și Bocșa sa! „Pentru mine, Bocșa este o stare de spirit!” mărturisea istoricul cu emoție, completând magistral: „Iubesc Bocșa mea și bocșenii!”

În „Mesajul de condoleanțe” transmis în 2016, la trecerea în veșnicie a Dlui. prof. univ. dr. Nicolae Bocșan, „fiu al Banatului Montan și cercetător neobosit al trecutului Bisericii Ortodoxe Românești, fost rector al Universității Babeș-Bolyai din Cluj”, Preasfințitul Părinte

Lucian, Episcopul Caransebeșului evidențiază, prin cuvinte alese și sincere, profesionalismul istoricului, dăruirea acestuia pe tărâm științific și didactic, dar și imensa sa modestie și generozitate:

„Născut în Bocșa Română, la confluența Banatului de Munte cu cel de câmpie, profesorul Nicolae Bocșan a crescut în duhul creștinesc al locului. Urmându-și vocația culturală, a plecat pentru studii la Universitatea din Cluj și a rămas în orașul de pe Someș pentru a împlini un destin mareț. A fost un cercetător ambițios, un profesor de vocație și un dascăl cu o adevărată harismă paternală. A fost decan, prorector și rector al renumitei universități ardelenice, creionând cu cinstă un portret nemuritor în elita intelectuală a Clujului.

Noi, toți cei care l-am cunoscut, putem mărturisi verticalitatea științifică și profesională de care a dat dovadă în toate împrejurările pe care viața i le-a adus înainte. A condus cu competență instituții prestigioase și a îndrumat cu acribie și dragoste generații întregi de studenți și doctoranzi, oferind tuturor un sfat înțelept. A cercetat cu timp și fără timp trecutul neamului și al Bisericii noastre, creând, prin exemplu personal și implicare, un model educațional și moral în școala clujeană, un model apreciat și urmat de universitarii clujeni.

Ani la rând a studiat istoria Episcopiei Caransebeșului și, în general, istoria noastră bisericească, scoțând în evidență personalități și mentalități care dau înțelegere și sens trecutului. Și-a împlinit ostenele prin apariția unor volume, care, prin exigență științifică și prin meticulozitatea scrierii, sunt și vor rămâne normative pentru studierea istoriei bisericești din România. Nu trebuie uitată aici nici contribuția pe care a avut-o la evidențierea marelui mitropolit, Sfântul Andrei Șaguna. Toate aceste mărețe realizări au fost dublate de modestie, principala caracteristică a oamenilor de cultură autentici.

În orașul Bocșa și în întreaga Episcopie a Caransebeșului Profesorul și Istoricul Nicolae Bocșan a lăsat o frumoasă și mândră amintire. Banatul s-a dovedit și de această dată un spațiu care, prin diversitatea sa culturală, a oferit României conștiințe intelectuale inegalabile.[...]

„Frumoasă și mândră amintire” a lăsat Nicolae Bocșan și Clujului, mediului universitar și academic clujean. Astfel că numele acestui profesor, care cu acribie și pasiune a deslușit episoade relevante din istoria neamului românesc, este acordat Institutului de istorie ecleziastică din cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca.

Și nu doar un Institut de istorie îi poartă numele, ci și o bursă.

La inițiativa familiei Dana și Corina Bocșan, s-a instituit o bursă anuală de cercetare „Nicolae Bocșan” „acordată în amintirea istoricului și profesorului Nicolae Bocșan, cu scopul de a stimula interesul pentru cercetarea și cunoașterea istoriei moderne în rândurile studenților Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj. Bursa „Nicolae Bocșan” reprezintă o recompensă morală și materială pentru studenții care s-au remarcat în cadrul Cercului de Istorie Modernă sau în alte manifestări cu caracter

profesional și au realizat lucrări de licență originale, care valorifică documente de arhivă și alte izvoare istorice primare, înscriindu-se totodată pe direcțiile de teme cultivate de-a lungul carierei sale științifice de către profesorul și istoricul Nicolae Bocșan.”⁵

Și orașul Bocșa se străduiește să cinstească cum se cuvine memoria unei astfel de personalități și, alături de acordarea Titlului de Cetățean de Onoare, administrația locală, la inițiativa primarului Mirel Patriciu Pascu, a demarat procedurile pentru cel mai frumos și indicat gest cuvenit acestui eminent dascăl: cel de atribuire a numelui „Dr. Nicolae Bocșan” unei instituții de învățământ. Și nu oricare! Ci una de prestigiu, Școala Gimnazială din Bocșa Română, ale cărei cursuri le-a frecventat și istoricul Nicolae Bocșan.

„Cu siguranță, ni-l amintim cu drag pe istoricul Nicolae Bocșan, ne gândim cu dragoste și recunoștință la omul Nicolae Bocșan, și, fiecare dintre noi putem aprecia memoria unei astfel de personalități complexe măcar prin astfel de gesturi pe care eu le propun astăzi: confecționarea, amplasarea și dezvelirea unei plăci omagiale pe Școala Generală nr. 1 Bocșa Română, cu textul: prof.dr. Nicolae Bocșan 1947-2016 și atribuirea numelui de Dr. Nicolae Bocșan Școlii Generale nr. 1 Bocșa Română. Apelez la înțelegerea dumneavoastră și vă rog să-mi fiți alături în demersurile de a realiza un minim gest prin care să-i păstrăm vie memoria și să-l prezentăm pe istoricul Nicolae Bocșan și celor care n-au avut șansa de a-l cunoaște, așezându-i numele la loc de cinste pe una dintre instituțiile școlare de bază ale urbei noastre.” precizează edilul Mirel Patriciu Pascu în expunerea sa de motive.

Astăzi, când ar fi trebuit să fim împreună și să aniversăm cei 75 de ani de viață ai profesorului, ai istoricului, ai colaboratorului, ai omului Nicolae Bocșan, va trebui să ne mulțumim cu amintiri dragi, să-i răsfoim cărțile și să-i citim numeroasele articole și intervenții în și mai numeroase publicații și cărți. Să spunem o rugăciune și să-i mulțumim lui Dumnezeu că am avut bucuria și onoarea să cunoaștem un astfel de om! Dar și să-l rugăm pe Dumnezeu să ne îndrume și să ne ajute să realizăm proiectele propuse întru cinstirea și promovarea personalității istoricului prof. dr. Nicolae Bocșan.

Veșnică fie-i memoria și în veci pomenirea lui!

Note

¹ Biserică, Societate, Identitate. In onorem Nicolae Bocșan/ Sorin Mitu, Rudolf Gräf, Ana Sima, Ion Cârja (coord.)- Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007

² Bocșa culturală. Anul X. Nr. 1(64)/ 2009. P.3-6

³ Șerban, Gabriela. Bibliografia revistei „Bocșa culturală”. 2000-2009. Reșița. TIM.2009

⁴ Vasile Bogdan. Bocșa din inimă. Vol. III.- Reșița: TIM, 2008 (Bocșa, istorie și cultură)

⁵ http://webmail.hiphi.ubbclujx.ro/Public/File/burse/Regulament_bursa_Bocsan.pdf

La o întâlnire reșițeană cu istoricul Adrian Cioroianu, directorul Bibliotecii Naționale a României

ION GRECU

ÎN TRECERE

Geană de lumină naște tineri zori
Care fac să crească albul șters al zilei
Iar plămada vremii îmi dă reci fiori
Ce îmi storce suflet în cutia milei.

Cenușiul vieții mi s-a arătat
Să îl văd alături de povara faptei.
Ca un rob netrebnic, am crezut, curat
Tot ce se petrece sub pecetea datei,

Libertate este pentru împlinire,
Răsplată adusă unei lumi ce trece.
Dar credința unde-i? Jertfa din Iubire
Stă crucificată sub privirea rece.

Două căi sunt clare: urcă sau coboară;
Oricine e liber pe care s-apuce.
Dimineața vieții, se preschimbă-n seară
Și prin datul sortii, singur porți o cruce.

Pe îngusta cale ce pași o să poarte,
Rari sunt trecătorii ce călătoresc.
Pământeană viață-i trecere prin moarte
Doar desăvârșirea e-n raiul ceresc!

Calea largă duce-n loc sterp de iubire,
Unde este iadul răvășit de ură;
Sfășieri de suflet pentru amăgire,
Deznădejdea ființei poartă drept măsură.

O sinistră coasă care nu încapă
În firescul Vieții; așteaptă stăpâna
Să-și pornească lucrul, seceriș să-nceapă
Când pe larga cale, stinsă e Lumina.

GABRIELA ȘERBAN

Aurelia Fătu Răduțu, vocea de aur a cântecului bănățean

*„De-aș avea un singur dor
Aș trăi-n lume ușor
Dar eu am multe doruri grele
Și nu pot scăpa de ele
Au, inimă, au...”*

Cântecele Aureliei Fătu Răduțu sunt nemuritoare, cum vie-ieste încă memoria în Bocșa Banatului unde s-a născut și de unde a pornit în viață. O viață dedicată muzicii, pe care a slujit-o cu pasiune și devotament până la moarte. O viață scurtă, dar intensă și plină de satisfacții. O carieră care-i asigură un loc distinct în istoria muzicii populare românești.

S-au scurs 50 de ani de la plecarea îndrăgitei interprete „în lumea cea fără de dor”, ani în care orașul Bocșa a păstrat vie memoria acesteia prin diverse activități cultural-artistice, cea mai importantă, firește, fiind cea intitulată *Festivalul cântecului popular bănățean „Aurelia Fătu Răduțu”*, eveniment inițiat în anul 1977.

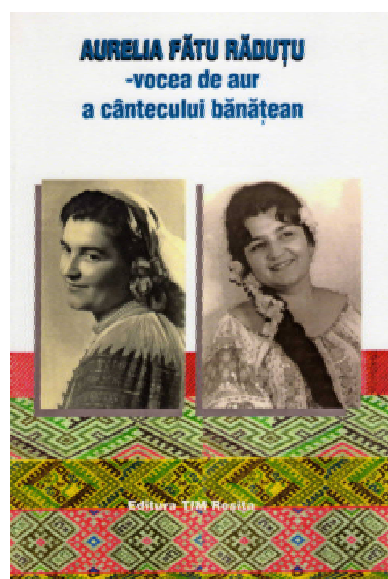
Aurelia Fătu Răduțu s-a născut la Bocșa Vasiova în 12 iunie 1929, Caraș-Severin, și s-a stins la București în 27 septembrie 1972.

Interpretă de muzică populară, este prima cântăreață de folclor din Banat care a ajuns în București, pe scenele Capitalei.

A urmat cursurile școlii din localitatea natală, apoi cursuri liceale la Reșița. Aici activează în corul Ansamblului CFR unde talentul i-a fost remarcat de profesorul și dirijorul Ion Romănu. După terminarea liceului s-a angajat la Combinatul Siderurgic din Reșița. În scurt timp ia drumul capitalei; urmează cursurile Conservatorului „Ciprian Porumbescu”, iar din 1955 devine solistă la Ansamblul „Ciocârlia”, cariera sa evoluând fulminant. Urmează perioada de glorie a interpretei, turnee în țară și străinătate, premii, medalii, Titlul de „Artist Emerit”. A fost căsătorită (1950) cu Ion Răduțu, colonel de aviație, și au împreună un fiu, Adrian, inginer.

„Cântăreață de muzică populară, o adevărată vedetă a podiumului de spectacole și concerte, a radioului și televiziunii mijlocului de secol XX, talentată și instruită, la Reșița i-au fost profesori de muzică Ion Romănu și prietenul lui Dinu Lipatti, pianistul și dirijorul Miron Șoarec...” astfel o caracterizează Ioan Tomi în „Lexicon. Muzicieni din Banat” vol. I, ed. a II-a. Timișoara: Eurostampa, 2012.

Iar presa vremii scria că „Aurelia era o femeie

frumoasă, cu o ținută statuară, cu păr negru și ochii căprui, tipul bănățencei, iradiind în jur siguranță și bună-dispoziție.”¹

Despre frumusețea acestei talentate bănățence scria și colegul ei, Milan Petrovici, la superlativ: „Dacă era frumoasă Aurelia? Era fascinantă! Frumusețea trăsăturilor feței era accentuată de o privire care tennvăluia cu bunătate.

De fapt, din orice gest, cât de mic, iradia bunătate, generozitate, dragoste de semeni. Un om de cea mai bună calitate! Dacă atunci când o vedeai erai fascinat, ce-aș mai putea spune despre momentele când o ascultai cântând! Era unică! Vocea, interpretarea, trăirea ei nu le-am mai întâlnit la niciun artist. Cânta într-un stil bănățean pe care nu l-am mai auzit până la ea și nici de atunci încolo. Intransigentă cu ea, dar și cu ceilalți, muncea mult ca să iasă totul perfect. Nu era doar interpreta ci și creatoarea multora dintre cântecele sale.”²

S-a stins în plină ascensiune, dar prin talentul său, originalitatea personalității ei muzicale, prin dăruirea artistică, și-a câștigat un loc special, distinct, în istoria muzicii populare românești. Foști colegi și prieteni își amintesc cu drag și cu mare plăcere de această Doamnă a Cântecului din Banat, de această voce de aur a cântecului bănățean:

„Pentru mine, Aurelia Fătu a fost și rămâne un model.” mărturisește îndrăgita interpretă Valeria Arnăutu în volumul „Aurelia Fătu Răduțu – vocea de aur a cântecului bănățean” (Reșița: TIM, 2009 «Bocșa - istorie și cultură») „Am fost fascinată de glasul și chipul Aureliei Fătu încă din copilărie. Ascultam ore-n șir, în casa bunicilor mei din Reșița, discul ei intitulat „La mină la Anina” – singurul pe care-l aveam - și îi priveam cu interes chipul atât de expresiv de pe coperta discului.[...] Chiar dacă Aurelia Fătu ne-a „părăsit” nedrept de timpuriu, ea trăiește prin cântecele ei în inima fiecărui bănățean.”

„Era o artistă de excepție, cu un repertoriu elevat, iar vocea era studiată. Aurelia avea ceva al ei și nu va putea fi imitată de nimeni” povestește una dintre prietenele sale, interpreta Maria Păunescu.

Taragotistul Ion Milu ne împărtășește, în același volum dedicat Aureliei Fătu Răduțu, câteva gânduri la plecarea interpretei: „A murit la 42 de ani la spitalul „Victor Babeș” de lângă Foișorul de Foc. Noi eram în turneu la Brașov când am aflat că

ea a murit. Șeful „Ciocârliei” de atunci, colonelul Zinca, a suspendat turneul și ne-am întors la București. E un episod foarte trist. [...] S-a prăpădit așa de tânără, din păcate. Ar mai fi avut atâtea de făcut! Era o mare artistă și un Om cu suflet mare!...”

Altă colegă, doamna Angela Moldovan, remarca profesionalismul Aureliei Fătu Răduțu: „Cred că cel mai important lucru care se poate spune despre Aurelia (l-am remarcat eu, care am cântat cu toți artiștii din România) este faptul că din punct de vedere profesional nu făcea rabat de calitate. A știut întotdeauna să respecte costumul popular și nu s-a abătut, nici n-a cântat altceva, decât folclorul ei bănățean. Și asta e de admirat. Îi făcea ansamblul costume, dar tot după cerințele ei. Se documenta în tot ceea ce făcea și nu greșea niciodată.”

La cinci ani după moartea acesteia, la Bocșa ia ființă *Festivalul național Aurelia Fătu Răduțu*, parte integrantă a Festivalului Național „Cântarea României”. Din 1987 acest festival se mută la Băile Herculane până în 1992. Se întoarce la Bocșa, după care se întrerupe. În 2010, după 18 ani, acest festival este reluat prin grija Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea” Bocșa. Tot prin grija acestei instituții, în 2009 i-a fost conferit, *post mortem*, Titlul de *Cetățean de Onoare* al Orașului Bocșa interpretei Aurelia Fătu Răduțu, a fost realizată o carte monografică – prima și singura până acum -, un reportaj TV cu sprijinul TVR Timișoara, precum și un eveniment de excepție la casa natală a interpretei care se află în Vasiova, pe strada care îi poartă numele.

Scriitorul Vasile Bogdan, apropiat prieten al bibliotecii bocșene și cetățean de onoare al orașului Bocșa, s-a aplecat și asupra acestei personalități și a realizat câteva interviuri excepționale cu oameni ai locului care au avut bucuria și onoarea să o cunoască și să o aibă alături adesea pe Aurelia Fătu Răduțu, interviuri cuprinse și în volumele „Bocșa din inimă” (Reșița: TIM, 2010 și 2011). Între aceștia îi amintim pe: *Doamna Cântecului Bănățean*, Ana Pacatiuș și pe inconfundabilul interpret, Tiberiu Ceia. Mărturisirile celor doi sunt consemnate și în volumul dedicat „vocii de aur a cântecului bănățean”.

Doamna Ana Pacatiuș a beneficiat de sfaturile și îndrumările Aureliei Fătu Răduțu și are doar cuvinte de laudă la adresa acesteia: „Eu aş aşeza-o alături de marii cântăreți ai României, alături de Ioana Radu, de Mia Braia, de Ion Luican, de Maria Lătărețu. După mine, a fost o voce extraordinară și un om minunat, care ridicase cântecul la rang de cultură. Astăzi nu o mai găsim pe Aurelia în niciun alt personaj.”

Iar Tiberiu Ceia, cel care a și cântat împreună cu Aurelia Fătu Răduțu, vine cu veritabile și pertinente completări la stilul și personalitatea acesteia: „Mie îmi plăcea foarte mult că în repertoriul ei a inclus cântecele vechi ale lui Luță Ioviță, care, dacă nu era Aurelia, poate rămâneau undeva sub colbul anilor; uitate. S-a aplecat asupra cântecului de la șes, asupra cântecului de la deal, îl cânta îngrijit, în stilul în care cântau la noi țăranii de-adevăratelea, fără melismele care au apărut mai târziu în cântecul de la deal, munte, când fiecare cântăreț se întrece în a scoate niște triluri care nu de fiecare dată sunt proprii unui cântăreț al satului. Deci, a cântat drept, clar, cu un limbaj care mie mi s-a lipit de suflet și s-ar putea ca de la ea să fi învățat eu să respect graiul bănățean în cântec de la cap la coadă...”

Fiind atât de apreciată și de iubită, la momentul realizării unei cărți în memoria Aureliei Fătu Răduțu ne-au sărit în ajutor nu doar interpreți de folclor precum Valeria Arnăutu, dar și oameni simpli, care au cunoscut-o și îndrăgit-o pe Rori, cum o numeau ei acasă, la Bocșa, precum și autorități locale, adică primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu: „Apreciez că un volum precum cel de față, care să prezinte fragmente din viața și activitatea Aureliei Fătu Răduțu, nu poate fi decât binevenit și de un real folos. Prin acest volum tinerii o vor putea cunoaște pe una dintre cele mai îndrăgite interprete ale cântecului bănățean, iar cei care au cunoscut-o, își vor putea aminti prestigiul profesional pe care frumoasa bocșancă și l-a câștigat prin talentul cu care Dumnezeu a înzestrat-o.”

Astăzi, la 50 de ani de la plecare, cântecele Aureliei Fătu Răduțu încă mângâie suflete, bucură inimi și trezesc sentimente: de dor, de iubire...

„Vino iară, primăvară!”, „La mină la Anina”, „Hora bănățenilor”, „Titiană, nume mândru”, „Floare roșie ca focul”, „Răsai lună de cu sară”, „Mult mi-i dor și mult mi-i drag!”, „Somnu mi-i și nu mă culc”, „Dorule, copil pribeag”, „De-aș avea un singur dor”, „Pavele, Pavele”, „Vino bade când gândesc”, „De ce bade n-ai venit” sunt doar câteva dintre „șlagărele” care au contribuit la faima interpretei Aurelia Fătu Răduțu sau, cum spunea jurnalistul și poetul Nicolae Sârbu într-un articol publicat în ziarul „Flamura” din Reșița, în 11 martie 1986, ascultând cântecele Aureliei Fătu Răduțu, „veți trăi o stare de sublim, când simțiți cum înfloresc lacrima.”

Despre Aurelia Fătu Răduțu găsim referințe în volume ca: *Întoarcerea numelui. Orașul Bocșa în timp*/ Ioana Cioancăș. Reșița. Timpul. 1997; *Oameni și locuri din Bocșa*/ Iosif Cireșan Loga. Reșița. TIM. 2005; *Aurelia Fătu Răduțu – vocea de aur a cântecului bănățean*. Reșița. TIM. 2009; *Cărășeni de neuitat III*/ Petru Ciurea și Constantin Falcă. Timișoara. Eurostampa. 2010; *Istorie și administrație la Bocșa multiseclară*/ Mihai Vișan și Daniel Crecan. Timișoara. Mirton. 2011; *Pe urmele „Doinei Banatului” și ale slujitorilor ei*/ Ștefan Isac. Caransebeș, 2011; *Muzicieni din Banat: lexicon*/ Ioan Tomi. Timișoara. Eurostampa. 2012; *Biblioteca, între datorie și pasiune. 60 de ani de lectură și bibliotecă publică la Bocșa*/ Gabriela Șerban. Reșița: TIM, 2013 (Bocșa- istorie și cultură; 30); colecția revistei *Bocșa culturală*.

Iată că se împlinesc 50 de ani de la dispariția acestei îndrăgite interprete născută în Banat, la Bocșa Vasiova, și trebuie să amintim că, în aceeași zi de 27 septembrie 1972, s-a stins pe scenă încă o mare stea a muzicii populare românești, a Olteniei, Maria Lătărețu. Ambele mari doamne ale folclorului, ne-au lăsat cântecele lor, care au devenit în timp cântecele neamului românesc!

Fie-le memoria veșnică! În veci pomenirea lor!

(Comunicare susținută în cadrul Colocviului Național de Folclor „Sabin V. Drăgoi”, ed. a IX-a, Belinț – Timiș)

Note

¹ Ștefan Isac. Pe urmele „Doinei Banatului” și ale slujitorilor ei. Caransebeș, 2011.

² Aurelia Fătu Răduțu – vocea de aur a cântecului bănățean. Coord. Gabriela Șerban.- Reșița: TIM, 2009 (Bocșa - istorie și cultură)

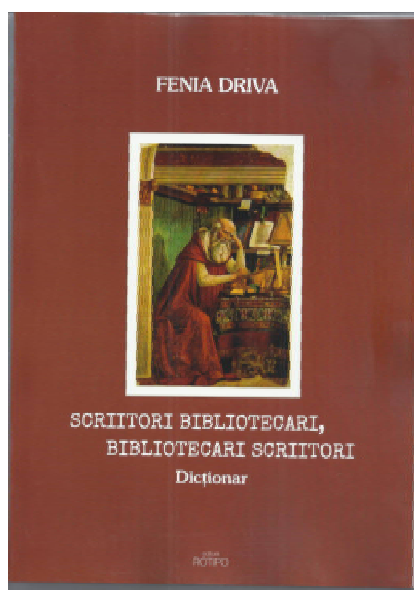
„Scriitori bibliotecari, bibliotecari scriitori”

De curând, la Editura Rotipo din Iași, a văzut lumina tiparului cea de-a II-a ediție, revăzută și adăugită, a dicționarului **„Scriitori bibliotecari, bibliotecari scriitori”**, volum amplu realizat de cunoscuta bibliotecară și scriitoare de la Călimănești, Fenia Driva.

Volumul este structurat în trei capitole, toate dedicate slujitorilor cărții, prezintă informații inedite pentru peste 1000 de nume: „Au început și bibliotecarii să scormonească prin hrisoave și nu sunt puțini, să elaboreze monografii, dicționare sau să scrie cărți de specialitate, din domeniu, dar au fost și mulți dintre ei hăruiți cu darul povestirii, care au luat frumosul din cuvânt, dar nu neapărat să fie membri ai Uniunii Scriitorilor. Toți aceștia își au loc în acest volum, adăugând fondatorii de Biblioteci, donatorii de carte, directori-manageri de biblioteci și alte nume din instituții de cultură care au în prim plan scriitorul și cartea. Un loc distinct în capitolul al II-lea îi au arhiviștii, documentariștii al căror patron spiritual este Fericitul Ieronim. Acestora și tuturor Bibliotecarilor le dăruiesc dicționarul de față pentru a le fi de folos în această zi și nu numai, consacrată numai lor”. Precizează autoarea Fenia Driva în *Argumentul* care deschide volumul.

Între cele peste 1000 de nume de oameni ai cărții se regăsesc și cărășenii: Ion Marin Almăjan, Pavel Bellu, Nicolae Bocșan, Gheorghe Cramanciuc, Ada Cruceanu, Nicoleta Douca, Vasile C. Ioniță, Olga Neagu, Daniel Onaca, Liubița Raichici, Iacob Roman, Nicolae Sârbu, Gabriela Șerban, Erwin Țigla, Wollman Volker.

Autoarea Fenia Driva este

născută în 25 septembrie 1945 la Timișoara, iar în perioada 1980 – 2000 conduce cu pricepere și dăruire Biblioteca Orășenească „A. E. Baconsky” din Călimănești. Este nu doar un om al cărții, ci și al cetății, fiind implicată în diverse și importante proiecte, anul 2022 aducându-i recunoaștere din partea comunității prin conferirea Titlului de Cetățean de Onoare al Orașului Călimănești.

Este realizatoarea unor monografii locale – „Călimănești și oamenii săi (dicționar)”, Călimănești. Căciulata. Cozia (ghid)”, „Călimănești. Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel la centenar. 100 de ani de la târnosire”(monografie) etc. și este un pasionat slujitor al cărții.

Cu îndrăzneală porcede în realizarea acestui important proiect, inedit prin structură și mărime (696 de pagini în format mare!): cea de-a doua ediție a dicționarului „Scriitori bibliotecari, bibliotecari scriitori”. (Gabriela Șerban)

Omul, un fir de nisip

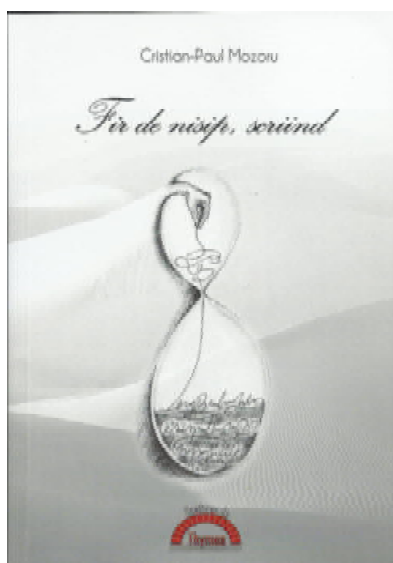
Omul e un fir de nisip curgător pe acest pământ, ceea ce nu înseamnă că nu va lăsa urme ale trecerii sale (Cristian-Paul Mozoru, *Fir de nisip, scriind*, Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2021).

Mărturie a existenței stau cuvintele, care nu vor pieri odată cu omul, ci vor vorbi mereu și mereu („Toate cuvintele / Ce nu am avut timp / Să ți le spun / Le voi așeza într-o cutie / Și-o voi lăsa / Lângă patul din dormitor / Pentru ca atunci / Când nu voi mai fi / Să le ascuți / Și să-ți imaginezi / Că îți vorbesc, în șoaptă, / Din ceruri”).

Prin urmare, sarcina de a duce istoria omenirii (din care fiecare dintre noi face parte) peste veacuri îi revine poetului [„Scrie, poete, scrie! / (...) / Înmoaie-i vârful ciobit / În sângele scurs / Pe lancea lui Longinus / Și scrie pe umărul Lunii / Povești de demult / Despre cum omenirea a uitat”], căci istoria înseamnă și viață, și moarte, iar bucuria vieții trebuie să triumfe („Și scrie Poemul despre Viață și Moarte / Și iarăși Viață!”).

Viața este un mister, un miracol din care trebuie să luăm părțile frumoase pentru a putea trece cu bine peste cele întunecate. Numai așa poate fi percepută natura la adevărata-i valoare („Îmbracă-mă apoi în natură, rădăcini să prind / Ca stâlpii lui Totem, spre cerul înalt / Să fug a mă juca cu astrii dimineții”), numai așa putem să ne contopim cu natura („De ce vrei să facem dragoste cu iarba / Te-am întrebat / Și mi-ai zâmbit din ochi / Să rămânem pământului și locului / Pentru totdeauna”).

Totodată, nu poate exista iubire în afara vieții, tocmai de aceea fiecare clipă de iubire e obligatoriu să fie trăită ca și cum ar fi ultima („Undeva între mine și tine, ești / Undeva între

tine și mine, sunt / Iar între noi e ascuns timpul”).

Iubirea nu se alungă, ci e chemată spre a fi strânsă puternic în brațe, pentru a nu mai fi lăsată să plece mai departe („Pășește spre mine / Și întregește-ne în Noi”; „De nu ți-am spus, vino spre noi / Vom merge spre unde cerul / A frunză și apă începe / Acolo, vom construi colibe / Cu acoperișuri de paie / Și izvoare pentru apele de dimineață”).

Iubirea aduce lumină în suflet, înlătură tristețea [„Am uitat cum este să mă întristez / (...) / Mi-ai devenit mână / Și pur și simplu / ... am uitat ...”] și alungă distanța dintre oameni, aflându-și sălaş în ochi, acolo unde se oglindește sufletul („Iar la final, / Ca să-ți citesc în suflet, / Dă-mi ochii tăi”).

În ochi, însă, și cerul se află ascuns, mijlocind astfel legătura pământului cu înaltul („La tine în ochi, cerul este ascuns / În albastru și verde / În pești și adâncimi de ape / La tine în ochi, mă voi sfârși / În dor și nemurire / Precum un vânt / În văpaia lumânării”).

Poezia lui Cristian-Paul Mozoru este optimistă și plină de viață, de trăire.

Daniel Luca

GABRIELA ȘERBAN

Speranță și Credință într-o viață de om așa cum a fost

De curând, am primit, cu dedicație, o carte de „memorii subiective”, purtând semnătura dlui. inginer Ștefan Blidariu, fost primar al orașului Bocșa și fost director al S.M.A. Bocșa.

Cartea are un titlu incitant: „*Mereu în opoziție sau De la Gheorghiu-Dej la Iliescu și mai departe*”¹ (Iași: StudIS, 2020), titlu pe care autorul îl explică încă din primele pagini ale cărții.

Și totuși, parcurgând cartea, eu aș fi dat un altfel de titlu, deși, l-am înțeles perfect și pe acesta. Însă, aș fi subliniat, aș fi evidențiat, cele două substantive la care se face trimitere pe tot parcursul lecturii, cele care domină viața autorului: speranța și credința.

Volumul este bine construit, povestea curge frumos, iar autorul dă dovadă de un real talent narativ.

Astfel, aflăm că s-a născut la Topleț în 13 iulie 1950, Caraș-Severin, că a studiat la Orșova, Mehedinți, apoi la Timișoara. Despre toate aceste perioade își amintește cu drag și nostalgie și toate aceste amintiri sunt „clasificate” în 14 capitole și 66 de subcapitole, bine conturate.

Încă de la început putem observa că familia are un loc special în „memoriile” povestitorului, iar credința și speranța nu lipsesc din nicio etapă a vieții.

Anii copilăriei petrecuți la Topleț vor constitui cea mai frumoasă perioadă, „încât de multe ori amintirile acestor zile par rupte dintr-o filă de poveste”, mărturisește autorul. „Este încă surprinzător de aproape în memoria mea lumina acelor ani și întâmplările de un farmec aparte, încât de multe ori am senzația că totul a fost ieri. Din

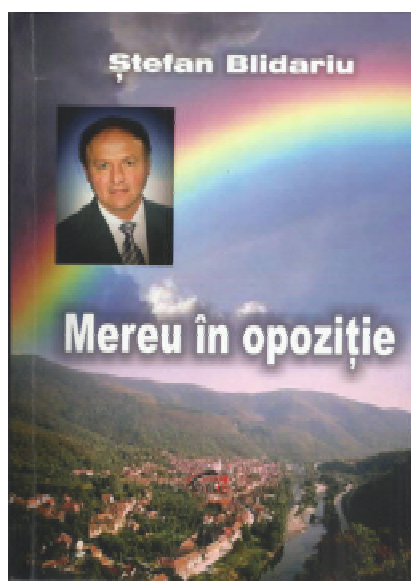
păcate, acele zile s-au dus pentru totdeauna, iar totul a rămas doar fum... Acolo unde am crescut noi, pe Borugi lângă Poiana Podului, natura ne-a oferit șansa să creștem uniți ca frații și liberi ca păsările cerului.” închizând această descriere a perioadei copilăriei în aceeași tonalitate: „Anii aceia frumoși au fost etape de formare a unui tânăr, de acomodare cu munca fizică și cu viața reală, fără complexe sau idei preconcepute.”

După acest prim capitol care este, la propriu, o veritabilă pagină de istorie a Banatului, în care autorul, prin consemnările făcute, aduce omagii Văii Almăjului, zonei Topleț-Mehadia-Orșova, dar și familiei – bunici, părinți copii -, precum și unor oameni, personalități ale zonei: dascălul Gheorghe Bălțeanu și generalul Ioan Talpeș, își continuă amintirile cu perioada de liceu: Liceul „Ștefan Plavăț” din Orșova.

„De anii de liceu îmi amintesc cu plăcere, însă dominantă rămasă din acele timpuri frumoase era o senzație de permanentă criză de timp. Eram angrenat în prea multe activități și totuși, măsurând realizările acelei perioade, am obținut rezultate surprinzător de bune față de timpul disponibil.

Eram, în primul rând, elev de liceu, cu lecții care trebuiau studiate, cu teme de casă și cu profesori competenți și exigenți care considerau că liceenii trebuiau să învețe și iarăși să învețe. Lenin, marele mentor sovietic al sistemului bolșevic, lansase deviza «învățați, învățați, învățați», iar majoritatea dintre noi eram copii ascultători, învățam și speram, conform lozincilor din acei ani ai tinereții noastre, la un viitor de aur!

Ca lider U.T.C. al liceului, eram organizatorul direct sau indirect al tuturor acțiunilor cultural-sportive din liceu și pierdeam mult timp prețios, fiind implicat și în alte evenimente sau manifestări la care participam direct.

Ca nu cumva să rămân fără ocupație, mă străduiam să fiu un vrednic component al formației de dansuri și teatru. Cu dna. Maria Pavelka, profesoara de română, o femeie extraordinară, mă pregăteam individual pentru concursurile de recitări, la care am și câștigat câteva premii, unul chiar la faza județeană.

În timpul rămas liber, am cântat în corul liceului, am activat în brigada artistică și am practicat câteva sporturi.”

De altfel, primul contact cu orașul Bocșa l-a avut prin sport, în perioada de liceu: „...Păstrez și astăzi o amintire plăcută despre primul contact cu Bocșa, orașul în care valurile tumultuoase ale vieții mă vor arunca ulterior, pentru mulți ani. Am ajuns acolo cu prilejul unui campionat de fotbal desfășurat între licee, participând la turneul zonal. Mi-a plăcut după plimbarea noastră prin Bocșa, aspectul curat din centrul orașelului montan, terenul de fotbal amenajat la marginea pădurii și aerul tare resimțit în timpul partidei. Am pierdut în finala disputată cu gazdele [...]. Am dormit în internatul unui liceu din oraș și totul era minunat în acele zile frumoase din tinerețea mea, râdeam de orice glumă, totul

părea a fi creat de Dumnezeu pentru a ne face pe noi fericiți.”

Cartea dlui. Ștefan Blidariu este o carte fără imagini desenate. Imaginile sunt create din condei, în cuvinte atât de frumos ticluite încât nu-ți dau răgazul să te plictisești. Dimpotrivă! Abia aștepti să citești mai departe, să urmezi firul narațiunii, să dai pagină cu pagină descoperind fragmente din viața unui om așa cum a fost. Iar unele subcapitole sunt adevărate pagini de proză scurtă.

Parcurgând pașii firești spre o anume carieră, în următorul capitol îl găsim pe autor student la Politehnica din Timișoara, iar prin povestirile istorisite cu plăcere și talent, introduce cititorul în viața studențească timișoreană din perioada comunistă, cu bunele și relele, cu bucuriile și greutățile acelor ani.

Întotdeauna, pe autor l-au călăuzit: Credința în Dumnezeu, -amintindu-și mereu cuvintele tatălui său: „Învăță, fă bine tot ce faci și nu uita niciodată că singurul tău stăpân pe pământ ești tu și nimeni altul. Deasupra ta permanent este însă Dumnezeu, singurul care poate face într-o clipă ce nu putem face noi într-o viață. Fă bine, dacă vrei să vezi bine.”- și Speranța, deoarece, „atunci când oamenii sunt sub vremi, iar vremurile sunt tulburi, îți rămâne speranța, [...]speranța că întotdeauna ziua de mâine va fi mai bună și mai frumoasă decât cea de azi.”

După absolvirea facultății, tânărul inginer este repartizat în diverse locuri – zone ale țării -, dar, indiferent pe unde îl poartă pașii, se întoarce mereu acasă la Topleț, la Bozovici, iar familia îi este mereu aproape.

Acest periplu prin diverse localități îl duce spre Bocșa, iar în capitolul VII autorul consemnează cum vara anului 1981 îi aduce postul de director al Stațiunii pentru Mecanizarea

Agriculturii din Bocșa (S.M.A). „O nouă viață, alt oraș” spune autorul, iar în paginile ce urmează este prezentată Bocșa anilor '80, oameni, fapte, proiecte, lucrări, bucurii, reușite, greutăți și dezamăgiri. Și, ca să ne facem o idee despre cum era orașul Bocșa în 1981, când tânărul inginer Blidariu a fost numit într-o funcție importantă aici, voi reda un fragment din excepționala prezentare făcută de primarul Andrei Rus și consemnată de autor: „Directore, ai noroc că ai venit aici! Bocșa este un oraș nou și prosper. Avem tot ce-și pot dori cei douăzeci de mii de locuitori. O uzină puternică de construcții metalice cu mii de angajați, o întreprindere minieră, una de exploatarea lemnului și alta de mobilă și altele mai mici, dar importante. Agricultura din Bocșa domină județul prin ceea ce oferă. Avem un milion de păsări la Avicola Bocșa, cea mai bună fermă de vaci olandeze din județ la I.A.S. și cea mai bună legumicultură și viticultură în zonă. Sper să avem în curând și cea mai bună mecanizare.”

După cum spuneam, autorul Ștefan Blidariu era și un pasionat sportiv, iar la Bocșa a contribuit și la dezvoltarea mișcării sportive, mai ales în fotbal. Astfel, a preluat echipa „Olarul Biniș” și a transformat-o în „Mecanizatorul Bocșa”, echipa Stațiunii pentru mecanizare din Bocșa. „Echipa avea în componență angajați ai întreprinderii și juca în campionatul județean promoție. Bocșa avea în acei ani o echipă a uzinei în divizia B, așa că nu a fost nicio problemă să completăm lotul echipei Mecanizatorul Bocșa cu câțiva jucători tineri și talentați și ne-am propus ca obiectiv promovarea în grupa de elită a campionatului județean Onoare, chiar din primul an.[...] Sportul, în acei ani de comunism, era pentru tineri o cale de afirmare, dar și o modalitate de distracție, iar

posibilitățile de finanțare pentru aceste activități erau numeroase, dar toate la limita legii.”

Pe tot parcursul cărții observăm această calitate a naratorului: corectitudinea. Din multe situații relatate reiese că elevul, studentul, inginerul, Ștefan Blidariu era un om drept, pune accent pe corectitudine și se străduia – în limita posibilităților și „a legii” – să nu nedreptățească, atitudine care, de multe ori, i-a adus, i-a creat, neplăceri.

Revoluția de la 1989 îl găsește la Bocșa și sunt relatate succint evenimentele din acea perioadă, atât la Bocșa, cât și în județ, cât și la Reșița unde în fruntea revoluționarilor se afla Nicu Vlădulescu, vechi prieten al autorului.

Între prietenii cu rol decisiv în cariera inginerului Ștefan Blidariu se află și Sorin Frunzăverde, descris cu căldură și sinceritate, precum și Liviu Spătaru, prefectul de atunci al județului.

Anul 1990 îl întâmpină pe autor atât ca director al Stațiunii pentru Mecanizarea Agriculturii din Bocșa, fiind printre puținii directori care au fost reconfirmați și au rămas în funcție după votul secret al salariaților, dar și membru al Biroului Județean al Frontului Salvării Naționale al Județului Caraș-Severin și șeful comisiei pentru agricultură.

Sunt funcții din care, în scurt timp, la cei aproape 40 de ani, Ștefan Blidariu va fi numit primar al orașului Bocșa, iar capitolul XII al cărții consemnează succint evenimentele din acea nouă misie: cea de primar. Sunt pagini importante de istorie locală, trăită și mărturisită.

Deși lucra cu o echipă performantă, iar rezultatele nu au ezitat să apară, inginerul Ștefan Blidariu a renunțat la funcția de primar relativ ușor și a acceptat propunerea lui Sorin Frunzăverde, acesta oferindu-i funcția de director la Camera de

Comerț și Industrie Caraș-Severin. „Mandatul pentru care ne-am angajat la investire era până la alegerile locale, iar, cum acestea se apropiau, comunitatea avea ocazia, prin schimbarea conducerii, să vadă ce poate face și un alt primar pentru ea!” Iar acest „alt primar” avea să fie ing. Cristel Trandafir, ales la primele alegeri locale din februarie 1992, „candidat independent, un om echilibrat și agreat de cei cu care a lucrat în C.M.B., uzina fanion a orașului, dar nu avea încă nicio experiență în administrație. [...] Era un primar bine intenționat, dorea binele orașului... iar orașul părea rămas pe mâini bune.”

Din poziția de director al Camerei de Comerț Caraș-Severin, inginerului Ștefan Blidariu i-a fost „la-ndemână” să acceadă la alte posturi de conducere în județul Timiș, în municipiul Lugoj, apoi la funcția de director al S.C. AGROMEC Lugoj S.A.

Din acest moment, ing. Ștefan Blidariu a pornit înspre o nouă viață, într-un nou oraș, alături de familia, încet-încet, reunită. Este orașul în care va munci cu speranță și credință, își va clădi un viitor încununat de realizări (mai multe decât neîmpliniri!), și, iată, la împlinirea celor 70 de ani de viață, hotărăște să-și aștearnă și să-și împărtășească amintirile cu alți oameni, mai mult sau mai puțin apropiați.

„În anii care au trecut pe nesimțite, am încercat să contribuim în bine și la viața locuitorilor din orașul în care Dumnezeu m-a adus. Astăzi sunt legat de acest loc ca oricare alt lugojean, am aici o casă, o afacere și copiii lângă noi, fiecare la casa lui.[...] În două mandate lugojenii mi-au acordat încrederea lor și am fost consilier local în Consiliul Municipal Lugoj. În această perioadă am avut realizări, dar și inerente supărări sau eșecuri. [...] Anii au trecut prea repede,

dorința de a realiza ceva în viață s-a împlinit, iar astăzi sunt un bunic încă activ, care refuză să recunoască faptul că apusul, cu necazurile lui, se apropie grăbit. Anii nenumărați de muncă încununăți de realizări și neîmpliniri uneori, au acum probabil un bilanț pozitiv. La ceas de cumpănă, constat că nu am trăit degeaba și am lăsat permanent o urmă după mine, un proiect realizat, o hală sau o cantină undeva sau doar un loc de bună ziua.”

Volumul „Mereu în opoziție” vine să întărească tocmai aceste mărturisiri ale autorului și dovedește cititorului că, atunci când ești însoțit de speranță și credință, când îți pui sufletul, mintea și puterea în slujba binelui, imposibilul devine posibil, iar dificultățile prind ușurință. Și, da, „dincolo de oricare lucru, contează ca, la ceas de amurg, să poți privi liniștit în urmă și, mai ales, să nu regreti nimic...”

La mulți ani, domnule Ștefan Blidariu! Iar, pentru aceste „memorii subiective”, mulțumim!

¹ Ștefan Blidariu. Mereu în opoziție sau De la Gheorghiu-Dej la Iliescu și mai departe: Memorii subiective. Postfață de prof. Dorina Murariu.- Iași: StudIS, 2020, p. 323

VALENTIN LUPEA Epistole nesigilate ale unui suflet problematizat către umanitate

II

Prin scrisorile sale în acest domeniu, poetul, prozatorul, jurnalistul, eseistul și criticul literar **Ioan Romeo Roșiianu** a reușit să dea o nouă viață genului epistolar, să-i dea un nou imbold, îmbogățindu-l cu noi aspecte specifice speciei literare numită EPISTOLA DE DRAGOSTE, în

care destăinuirile sufletului atât de chinuit al eroului liric, destăinuirii de nuanță filosofico-sentimentală, având în prim plan iubirea, dragostea cu reverberațiile ei mai mult dureroase, dar și cu momentele ei moralizatoare ne fac să observăm acel șuvoi al unei descărcări energetice creatoare demne doar de marii realizatori literari ai genului.

Această specie artistică a genului epistolar, ca subdiviziune a genului liric, pe care o cultivă Ioan Romeo Roșianu are la bază stilul epistolar pe care-l întâlnim în toate cele trei volume ale domniei sale, sugestiv intitulate : SCRISORI DE DRAGOSTE PIERDUTĂ (Baia Mare, Editura eCREATOR, 2018); SCRISORI DE DRAGOSTE IROSITĂ (Baia Mare, Editura eCREATOR, 2019); SCRISORI CĂTRE IZOLETA (București, Editura DETECTIV LITERAR, 2020).

Făcând cunoștință cu scrisorile pe care autorul le-a selectat în aceste trei cărți, și mai ales cu cele din volumul SCRISORI CĂTRE IZOLETA, ultimul apărut, în anul 2020, la Editura DETECTIV LITERAR din București, înregistrat la Biblioteca Națională a României cu ISBN : 978 - 606 - 021 - 076 - 4 / 821. 135. 1 ; Tehnoredactare : Adalbert Solticzki ; Coperta : Florin Dochia (după o ilustrație din PITORESCUL RUSIEI, Vol. 5, detaliu, VRĂJITOARE), putem ușor concluziona faptul că „scrisorile“ domnului Ioan Romeo Roșianu, așa după cum am mai spus-o și cu altă ocazie, sunt niște meditații profunde asupra vieții și nevieții, meditații concepute și trăite în perioada nefastă a unei pandemii diabolice asupra căreia plutește și va mai pluti încă multă vreme un mare semn al întrebării, tot așa cum cele câteva zeci de milioane de euro cheltuite pentru achiziționarea acelor „sicrie

zburătoare“ numite IZOLETA au dispărut misterios odată cu obiectele achiziționate (izoletele) fără să mai întrebe cineva ce s-a întâmplat cu ele, meditații concepute și trăite la granița dintre viață și neviață, și-n care problematica existențială a apăsător omenirea la modul esențial, generând urmări dureroase și cu efecte prelungite multă vreme, cu ramificații de-a dreptul halucinante, acolo unde nici măcar nu ne-am fi așteptat.

Parafrazându-l pe Phillipe Geluk care spunea că morții nu știu că sunt morți, analogic vorbind am putea spune că de multe ori nici viii nu știu că sunt vii. Poate că în clipa de față, acum când scriem și citim suntem morți și nici măcar nu ne dăm seama. Multele și variatele destăinuirii lirice cuprinse în SCRISORI sunt cutremurător de adânci și pline de interes. Imaginea artistică cuprinsă în SCRISORILE domnului Ioan Romeo Roșianu scoate în evidență un erou liric tipic aflat în niște împrejurări la fel de tipice. Suntem tentați să spunem, și nu credem că ne înșelăm, faptul că autorul promovează SCRISOAREA, EPISTOLA ca o nouă specie a genului liric, undeva la granița lui cu genul epic, la granița dintre liric și prozaic, ca să nu zicem liricul prozaic sau prozaicul liric, cu atât mai prețios cu cât întâlnim în ele, adevărate salbe de figuri de stil (tropi) în care metafora și personificarea se află la loc de cinste. Uimește la modul amețitor plecarea sau venirea și iarăși plecarea iubitei în ochii dilatați ai eroului liric. Deși prozaic, lirismul SCRISORILOR este extrem de profund. Tare profund. Bunăoară, atmosfera morbidă din salonul de spital, cu moartea ascunsă după dulapul cu medicamente, jucând zaruri de una singură, dând în cărți și-n bobi suflete pierdute, cu

asistenta voluptuoasă punându-i perfuzii și dându-i senzația că viața și speranța vor renaște în arterele lui bătrâne, și cu iubita, al cărei chip frumos iarăși nu era prezent ca să-i aline orbitele goale ale ochilor lui cu priviri lipsite de sens, m-a tulburat profund. Este un tablou apocaliptic al tristeții și al speranței, al nădejzii și al deznădejzii, al acestui carusel al vieții pe cale de ducă, în care iubita este și nu este, vine și pleacă, sau pleacă și vine la fel ca o nălucă în toiul nopții, ca să-i numere pe degete respirațiile duse (SCRISORI DE PE PATUL DE SPITAL). În fond, ce e viața? Viața e vis. E fum, dar și creație. Creație divină. Frumoasă creație. De fapt, estetic vorbind, mă refer la disciplina ESTETICII ca artă a frumosului, și URÂTUL macabru poate deveni frumos artistic, nu numai FRUMOSUL frumos. Apoi visul acesta frumos al vieții stă mereu sub semnul urât și negru al morții macabre care dă târcoale sau care stă la pândă după „bibliotecile ticsite cu cărți“ și care are grijă să se facă văzută și auzită, „o văd cu coada ochiului îi simt respirația rece în ceafă o aud ascuțindu-și coasa c-o plăcere de criminal în serie“. (SCRISOARE DIN DOMICILIUL MEU FORȚAT). Iubita fără nume, femeia în general, este mereu evocată pentru a aduce ceva la modul teoretic în mintea conștientă a eroului liric, alinarea durerii, astâmpărul iubirii, nevoia stridentă de destăinuire, de eliberare interioară, sau invocată sub forma unei ființe superioare cu puteri deosebite întru salvarea acestui biet suflet. În asemenea circumstanțe, iubita fără nume, ideea de iubită vine cu dispare și iarăși vine, există și nu există, devenind un lait-motiv al SCRISORILOR făcându-l pe poet s-o localizeze, s-o identifice în SCRISORI CĂTRE IZOLETA, dându-i acest nume iluzoriu care,

pentru a deveni o certitudine, poartă și titlul volumului. Sufletul chinuit al eroului are nevoie de certitudini, dar de multe ori ceața care-l înconjoară este atât de groasă încât sufletul se pierde prin ea (SCRISOARE DESPRE SUFLETUL MEU ȘI CEAȚA GROASĂ), momente în care sufletul doare adânc și crunt pentru că de multe ori în viață am oferit iubire acolo unde trebuia să oferim doar indiferență.

Minunate și apăsătoare sunt în același timp frământările lirice despre iubire. Da. Iubirea stă de când lumea în centrul universului, atât ideatic, tematic, cât și faptic, fizic, la fel ca și moartea. În fond viața este doar o haltă în drumul nostru către moarte, în peregrinajul nostru înspre „Dincolo”. Frumos, cutremurător de frumos și dureros în același timp este discursul lirico - prozaic al domnului Ioan Romeo Roșianu care-și dorește la un moment dat liniștea pentru faptul că liniștea nu pune întrebări. Adevărat. Liniștea nu pune întrebări, dar în liniște se pun totuși multe întrebări. Ea, liniștea, prezintă cadrul propice pentru a dialoga noi cu noi înșine pentru a privi introspectiv în sufletul nostru. De multe ori pierdem totul în viață, dar rămânem însă bogați pentru că nu ne-am pierdut pe noi (SCRISORI DESPRE NEMURIRE ȘI LACRIMI DEȘARTE). Splendidă cugetarea, ca de altfel întreaga creație a domnului Ioan Romeo Roșianu în care farmecul prozei aparente se-mpletește cu liricul într-un mod de-a dreptul derutant, în sensul constructiv al cuvântului. Viața și moartea, iubirea și dragostea, frica și speranța ca sentimente supreme devin astfel aici, în SCRISORI izvoare nesecate de inspirație pentru autorul lor. Rezultatul nu poate fi decât ceva năucitor de frumos, de-a dreptul halucinant. Este sau „... era atunci Iubito,

când simțeam că putem muri unul pentru altul și că nu putem păți nimic”. (SCRISOARE DESPRE NOAPTEA ÎN CARE M-AI RĂNIT), și are mare dreptate eroul liric liniștindu-se pe undeva sau consolându-se cu ideea că a apucat acele vremuri în care-și putea îmbrățișa cu dragoste prietenii, acele vremuri în care, fără niciun fel de teamă „... dădeam sticla de vodcă din mână-n mână / și se întorcea întotdeauna goală / goale au fost și femeile mele în viața mea dar erau frumoase / cu sufletu-n mâini și cu pasiunea arzând în vene / am trăit vremea chiștocului cules de pe jos / și a terasei pe care m-a tras asfințitul de mână / eram cu prietenii, Iubito și nici măcar frig / nu mi se făcea vara / nici măcar cald nu mi se făcea iarna / eram cu ei, Iubito și timpul stătea pe loc în clepsidrele sparte / de atunci și până acum am îngropat milioane de amintiri / și de cuvinte / am scris depeșe de răscolit morții-n iubite avute / am reușit în vise și-n singura viață avută / am făcut ca prostul de planton în loc să trăiesc și mai bine” (SCRISOARE DESPRE SINGURA VIAȚĂ AVUTĂ ȘI UN SFÂRȘIT IMINENT). Da, dar oricum, un semn de regret întotdeauna a existat și va exista, „am făcut ca prostul de planton, în loc să trăiesc”.

Adâncimea cugetărilor sale ajunge la apogeu în meditații de tipul „iubim viața pentru că este o minciună frumoasă / urâm moartea pentru că ea este un crunt adevăr/ acum n-a mai rămas nimic în mine de acuzat și de zdrobit / de aceea-ți spun să nu uiți că-n aceeași cutie / intră și pionul și regele / ultimul lucru pe care-l vede un soldat nu e glonțul / ci pământul sau cerul / ultimul lucru pe care-l simte un om care iubește ca mine / e durerea acută” (SCRISOARE DESPRE O POEZIE PE CORD

DESCHIS)

SCRISORI CĂTRE IZOLETA este și va rămâne o carte tulburătoare prin adevărurile spuse în ea, prin simțirile și sentimentele trăite și enunțate în ea, prin fricile și speranțele care bântuie viața unui suflet problematizat și chinuit de imaginea haitei de lupi tineri și înfometați care stau mereu la pândă gata să atace, o carte care se încheie pe undeva așa ca-n poveste, când naratorul se apropie de sfârșitul poveștii, spunându-i liniștitor iubitei următoarele cuvinte pline de tâlc și-nțeles filosofic, cuvinte care se vor pe undeva liniștitoare și împăcătoare cu sine : „Așa a fost, Iubito și nu știi cum va fi mâine după ce azi te-am regăsit / erai departe de mine, Iubito și totuși aproape vibrai / te-am strigat cu toate șoaptele aglomerate în gât / cu toate cuvintele gemute ți-am făcut cu mâna / așa a fost, Iubito când te-am chemat să ne continuăm povestea / trecerii prin lume / pe sânni și pe coapsele tale mai vreau să-mi adorm o vreme trăirea / te-am găsit și nu vreau să mai pierd amintirea de acum / între coperti vreau să te-nchid ca-ntr-un turn mireasa furată cândva / să despart ziua de noapte, Iubito mai vreau și viața aceasta de moarte / mai vreau să-ți arăt cum din amonte vieții plutesc pe apa simțirii amintiri din amonte / în aval, Iubito pustiul stă la pândă uitarea pe maluri și moarte-și ascute iarăși coasa.” (COPERTA a IV - a CĂRȚII).

Mereu și mereu, același lait - motiv se-ntoarce, se reîntoarce sub forme noi și vechi de când lumea și pământul, forme care-n fond dau noblețe și statornicie artei poetului Ioan Romeo Roșianu, fiind pe undeva și ghidul creației sale.

Titus Suciu

Îngerii... nu îngenunchează

8.

Spre deosebire de maturi, copiii au... tupeu. Un tupeu aparte, încărcat de naivitate, specific lor. E adevărat, pentru a ieși din vreo încurcătură, nu rareori folosesc fel și fel de cuvinte, o groază de formulări, pentru a te face să le accepți explicația. Adică mint. Dar o fac cu atâta stângăcie, cu atâta nevinovăție încât, în loc să te supere, te înduioșează. Iar bătrânul clarinetist, cu sensibilitatea sa de om al melosului, întrerupse chinul copilului când, vorba aceea, pe fruntea picului ar fi urmat să apară primele broboane de sudoare.

- Da' nu așa.

Intervenția lui Ilie fu mai promptă ca oricând.

- Ce... nu așa?!

- E... Am ținut, am cântat cu clarinetul ăla până am avut vro... 50 de ani. Îl am și amu, da' bietu de iel... Bietu, da' dragu' de el... E... da' altceva vreu a-ț' spune, și rogu-te ascultă-mă cu răbdare. Iliuță dragă, pote știi că am trăi fete...

- Știu...

- E... fete... Amu femeii în tăta legea, gospodine pe la casele lor de ani buni. Asta, ce stă cu mine-n casă, ie și bărbatu' ei, îi a mai mică dintră iele. Da' dacă de iele știi, or ar trăbui să știi, da n-ai n-ai cum știi fiind pre mic, c-am avut ș-un ficior. E... ficior... Copil... Pruncuț. Că bietu' de iel n-o ajuns flăcău, pântru că înainte de-a împlini trăi ani...

- Dumnezeu să-l ierte, bade Zarie, Dumnezeu...

Săteanul se întoarce spre copil privindu-l cu atenție, se poate spune surprins, în liniile chipului revelându-se tot mai multă clădură sufletească,

- ... Ai știut?

- Nu...

- E... Vrei să spui c-ai înțales?

- ... Păi din ce-aț' zăs...

S-ar putea formula două explicații pentru faptul că picul nu-și încheiase răspunsul: fie că atât voise să spună, fie că fusese întrerupt. Oricum, chiar dacă ar fi dorit să-și termine propoziția, n-ar fi putut s-o facă deoarece bătrânul se aplecase spre fruntea lui, i-o atinse cu buzele după care, când se îndreptă, îi dădu răspunsul având pe chip o expresie ce, oricât de slab observator ar fi fost cel ce l-ar fi privit în momentele acelea, și-ar fi spus cuvinte nu chiar obișnuite, cu toate astea destul de explicite:... **ai zice că... bătrânul a găsit,**

în fine, ceea ce căuta de când a căzut la pat...

- E... mulțam. Mulțam, Iliuță, Dumnezo să-l ierte... Și să mă ierte și pă mine, pântru vorbele păgâne de-amu, pă care însă îi musai să le înșăruie pântru că... E... îț' spuseseam că n-am avut noroc de ficior, numa' dă fete. Eștea trăi... A mică, asta cu care șăd în casa veche, n-o avut, nu pote ave copii... Iar elelalte au numa' fete... Una două, ailaltă trăi... Și să aibă vreuna ficior de-amu încolo mi-i greu să cred. Ba mai mult de-atât, de s-ar întâmpla minunea asta în anii ce vin, mi-e că ar fi pre târzău. Înțălegi ce zăc?

Iliuță nu se grăbi cu răspunsul. Nu-l avea. Fecior... numai fete... ar fi prea târziu...

- ... Vă gândiți la aia că...

În privirea bătrânului se citeau atitudini pline de afecțiune, de stări părintești: dorință, încurajare, speranță... Ar fi putut pune capăt situației dilematice în care se găsea copilul precizând el răspunsul pentru întrebare, dar ar fi fost altceva, cu totul și cu totul altceva dacă l-ar fi formulat picul din fața sa. Și, Doamne, cât de mult își dorea să-l audă articulând cuvintele acelea. În fine, dacă nu chiar acelea, măcar unele ce să-l convingă că gândul îi era clar, numai că nu găsea pentru moment, ori fiindcă era doar un băiețel de abia nouă ani, cuvinte potrivite pentru a și-l exprima. Și clipele treceau, treceau parcă prea repede, parcă prea încet, bătrânul urmărind succesiunea iluminărilor și înnegurărilor din privirea lui Ilie încântat, ori îngrijorat, în prima situație spunându-și... **iel îi... iel, și cu asta sunt izbăvit... Ori... asta ar înșămna... ar pute înșămna că nu mi-i dat să mor liniștit...**

Și dintr-o dată – vorbe! Ce-i drept... resfirate, nesigure, ce-l făcură, însă, să spere că urmau și cele dorite.

- ... Staț' oleacă, să mă dumiresc... Bade Zarie, dumneavoastră aț' vre... vi să pare că io ar trăbui... că aș pute să...

Ce n-avea să știe bătrânul Zaharia niciodată e că intervenția copilului nu se datora înțelegerii ci, în mod neașteptat pentru vârsta lui, unei... deducții! În timp ce Ilie bălmăjea cuvintele din replica anterioară, privirea bătrânului trecu peste clarinet. Numai că, deși gestul nu se voise indicație, pentru copil acesta se concretiză în... sugestie.

- ... Adică... bade Zarie... aț' fi atât de bun să...

Și așa cum se desfășurase până atunci discuția dintre ei, folosindu-se și unul și celălalt nu doar de cuvinte ci mai ales de gesturi, Ilie își încheie intervenția cu o mișcare – ridică mâna în care ținea clarinetul.

Copleșit! Bătrânul era copleșit! Și ca băiețelul să nu-i vadă lacrimile pe care nu reușea să le mai păstreze în dosul pleoapelor, deschise brațele, îl îmbrățișă rămânând cu capul așa, pe creștetul copilului, adresându-i-se din nou doar după ce

deveni iarăși stăpân pe glas.

- Ie, Iliuță, asta aș vre... Asta... Și sper, așe cred, nu știu de ce da' așe cred, că tu o poți face. Că-n satu' nost'... în întraga lume tu... numa' tu o poți face.

- Așe credeț'...

- Așe...

- ... Apăi io m-oi strădui, bade Zarie, da'...

- Nu.

- Ce... nu?

- E... știi tu ce...

- ... Știu?...

- Ie! Sungur Iliuță. Sungur. Asta așe, vro două săptămâni... Am zâs mai 'nainte cred, da' sigur pă ce-mi doresc oi fi abe atunci. Înțelegi ce vreu să zâc, copile? Înțelegi?

- ... Bade Zarie...

- Că degeaba vreu io, dacă în tine nu-i ce... trăbă, Iliuță... Nu-i ce trăbă... În zadar doresc io, și sper și mă îmbăt cu gândul ăsta, că dacă nu-i în tine ceva ce să... dacă nu arde haru' ăsta-n tine...

- ... Amu...

- Și asta, Iliuță, că arde ori ba oi vide abe atunci, așe cum zâcem, după vro două săptămâni... Atunci Iliuță, dragă, atunci... E, ș-atunci...

Bătrânul îl mai ținu câteva clipe ca până în momentele acelea, cu brațele pe după umerii lui, dar nu mai adăugă nici un cuvânt. Cu toate astea, prin lumina din ochi, prin liniile de pe chip, ai fi zis că-i mai spunea ceva. Ceva ce, de altfel, datorită ușoarelor înclinări ale capului, erai tentat să admiți că piciul înțelegea. Și-așa se despărțiră, fără să mai articuleze nici un sunet, bătrânul având pe chip un zâmbet abia schițat dar plin de bunăvoință, copilul, în timp ce se îndrepta spre poartă, întorcându-se și dând părelnic din cap la fiecare doi-trei pași.

Ilie nu avu acasă nici o problemă. Sigur, tatăl îl întrebă de unde avea clarinetul, el îi spuse adevărul, omul se miră și nu prea, după care băigui senin un... **no, de ți l-o dat iel, ți l-o dat și gata...**

(va urma)

Moment cu Ionel Bota

MARIUS CĂRBUNESCU Condamnarea la viață

(fragment de roman în lucru)

III

„Funest, macabru, spectaculos! Venin scârbos țâșnind din toți porii ființei tale pentru a fi canalizat cu abilitate spre zonele sensibile ale cunoașterii, adormind rațiunea, de parcă ai fi scris cu o peniță otrăvită. Ostilitate cizelată cu măiestrie de giuvaergiu. Bravo!”, se aude o voce exaltată trecând pe lângă mine, într-o reverberație cristalină, propagată până la capătul coridorului. Această avalanșă de epitete, alternând între cele două extreme, elogioase și injurioase, pur și simplu mă năucea. Nu mai știam ce s-a ales de mine. Nici măcar în ce cotlon al închisorii fusesem adus. Cel care se exprimase în acest mod bizar stătea întors cu spatele și privea contemplativ pe fereastră. Ai fi putut crede că i se adresează cuiva din exterior, dar într-un perimetru izolat de lume ca acesta, orice mesaj care să părăsească încăperea nu-și găsea niciun rost. Abia când s-a întors cu un gest mașinal de stânga-împrejur, am recunoscut un mandarin între două vârste, cu obraji supti și cuprinși de o paloare cadaverică. Pe ecusonul brodat la piept cu litere meșteșugite, am putut citi: *Datuk N. Sivanthandan*. Dacă n-ar fi fost uniforma militară și niște ochi scânteietori, care trădau inteligență, probabil că psihologul închisorii s-ar fi confundat lesne cu unul dintre deținuții asiatici care mișunau precum gândacii de bucătărie prin tot spațiul de detenție. Iar cel căruia i se adresase, uitându-mă cu atenție în jur, nu puteam fi decât eu. Alături, străjuind cabinetul psihologic (în cele din urmă îl reperasem) mai erau doar vreo doi caralii impersonali, cu rol decorativ. Am răspuns cu un zâmbet fâstăcit, ceea ce i-a dat apă la moară mandarinului și a început să macine vârtos: „Dar, te rog, nu te mai inspira din cărțile pe care ți le-am trimis. Am crezut că-ți sunt necesare pentru a-ți potoli setea de lectură, nu pentru inspirație. Vreau să cunosc trăirile tale sincere. Doar așa te poți elibera de această ură care te mistuie neîncetat și te veștejește lăuntric. Mai ales, dacă avem în vedere că singura eliberare la care te poți aștepta este...” A tăcut brusc, ca în preajma unei gafe, încât am intuit ce-a vrut să spună: „este cea a minții”.

Și-ar fi dorit recalibrarea discursului pe coordonate ceva mai vesele. N-a fost să fie! De data asta nu i-a ieșit răbdarea. Am perceput străduința sa de a-mi vorbi afabil ca pe acea

bunăvoință arătată de un violator victimei sale neajutorate, legată de mâini și de picioare, înainte de a-și începe acțiunea. Starea mea de spirit refuza cu obstinație orice apropiere de vreun reprezentat al statului care-mi siluise toate simțămintele umane. Vorbele lui se potriveau ca nuca-n perete cu suferința mea. Nu mi-a fost dat să aud ceva mai indolent decât cuvintele cu care încerca să mă atragă spre o mișcare coordonată: „Mă gândeam c-ai să te bucuri că lucrăm împreună și vei manifesta mai puțină reținere. Pentru că, dincolo de tot ce ne separă, avem un interes comun și acesta este să facem traiul cât se poate de suportabil în condițiile date. Dacă ai frământări, le discutăm și încercăm să le rezolvăm. Cum te-ai acomodat cu atmosfera? N-ar fi bine s-o mai destindem un pic? Uite, poftim, ți-am adus un exemplar dintr-un ziar românesc. Ce zici? Sper să-ți facă plăcere. De când n-ai mai citit ceva în limba maternă? Avocatului tău trebuie să-i mulțumești, în primul rând. El a făcut rost de ziar, probabil de pe la ambasadă. Sau s-o fi întâlnit cu vreun turist de prin ținuturile de unde-ai apărut. Parcă poți să știi! Auzind că avem astăzi întâlnirea săptămânală, mi l-a dat în mod special ca să-ți fac o bucurie.” Am luat ziarul din mâinile mandarinului cu un strop de curiozitate, dar și de reticență. Ca și cum aș fi prevăzut ceva rău...

Caracterele încremenite pe hârtia poroasă de câteva zile se ridică degrabă dintre coloanele cernite și capătă un ecou neverosimil, propagat pe căi nebănuite în cupola țestei mele. Scrie despre mine de parcă aș fi o personalitate a întunericului, un demon, într-un grai pe care nu-l mai folosisem de mult (și aici recunosc singurul adevăr spus de mandarin): *Abandonat de familie de la vârsta de 9 ani, a ajuns un dealer de droguri de temut în Asia. Acum își așteaptă condamnarea la moarte în Malaezia. Îl cheamă Laurențiu Pal și are 32 de ani. Tânărul a fost reținut de autoritățile din Kuala Lumpur pe când încerca să treacă de filtrul de securitate de pe aeroport cu două geamantane în care strecurase printre lucrurile personale și o cantitate de peste 3 kg de metamfetamine. E acuzat de trafic de droguri de mare risc. Arunc ziarul cât colo. „Dumb fuck! Stop! Ajunge! Asta nu e terapie, e război psihologic în toată regula. Iar noi doi suntem în tabere adverse. Să vă intre bine la cap!” Parcă mi-am ieșit din minți. Am izbit cu piciorul într-un scaun, făcându-i pe cei doi caralii să se deplaseze de la locul lor și să ia o atitudine vigilentă.*

Dușmanul imaginat nu-și pierde calmul, de parcă ar fi prevăzut tiparul meu de comportament, indexat cu grijă în fișierele minții sale, pe căprării. Se repliază rapid și-mi vorbește pe un ton suav care dezarmează: „Poate e o neînțelegere. Nu mi-am închipuit ce conține ziarul, că ar putea să te neliniștească. Aș vrea să trecem peste asta. Observ că suferi și-mi dau seama că avem în față

o chestiune delicată. Dacă vrei, o vom relua altădată. Mi-a plăcut parabola cu pictura. Interesantă prin originalitate și exotism. Ți-aș răspunde cu o altă parabolă, mai apropiată de realitatea zilelor și locurilor noastre; poate ai aptitudini să devii un pictor talentat, n-am de unde să știu; dar nici nu vreau să aflu. Ar fi păcat să-ți irosești talentul pe pereți, proiectându-ți proprii creieri, după cum singur te-ai exprimat atât de plastic: *«ca într-un tablou de postmodernism paroxistic»*. Pentru început, ca măsură specială hărăzită unui așa artist cu aptitudini deosebite, am putea să-ți întărim paza sau să te conducem pe izolator. Asta depinde doar de tine, dar, sincer, sper să nu fie nevoie. Acum, ar fi bine să te liniștești și, când vei avea dispoziția necesară, să scrii câteva rânduri despre momentele plăcute din viața ta, cele care emană liniște sufletească, iubire, înțelegere. Sunt convins că ai trăit și astfel de episoade care să-ți relaxeze trupul ori mintea. Și, mai ales, să te ferească de zbuciumul acesta lăuntric.”

Iarna

Iarna aproape
În cutia poștală
Doar niște gheață

Zarea

Zarea departe
În durere doar o zi
De așteptare

Accident

Greier în cafea
Înnecat de dimineața
Rece a verii

Mama

Doi ochi de mamă
Un suflet lipit de timp
Glas asurzitor

Iubirea

Roșu infinit
Departa iubirea a
Luminat lumea

IULIAN BARBU

Teoria Protonismului: Un Ajutor Pentru Îmbunătățirea Funcției Sociale a Literaturii

II

Restituire

Protonismul asociază conceptul de restituire cu ceea ce teoria susține ca principiu al dreptului moral: nu pedepsi, ci doar răsplătește. Prin restituire, protonismul consideră că criticii literari ar trebui să găsească modalități de a reflecta intențiile pozitive ale autorilor, menținând în același timp un standard de profesionalism. Singura formă de restituire este recompensa. Aceasta înseamnă abordarea lucrării cu bunăvoință și cu bună credință.

Un critic protonist servește drept mediator pentru cititor. Ca atare, criticul ar trebui să facă reparații pentru efectele negative din trecut ale criticii literare, găsim modalități de a compensa cititorii pentru pierderile sau daunele suferite anterior, oferind îndrumări pentru a aprecia aspectele frumoase ale operelor, nu părțile dubioase pe care le-ar putea conține.

A recompensa scriitorii demni este frumos în sine, dar răsplătirea lor prin evidențierea frumuseții găsite în lucrările lor servește ca o sursă specială de cultivare, în special pentru scriitorii tineri, în curs de dezvoltare. Recunoașterea scriitorilor la începutul carierei pentru munca lor oferă o sursă de mândrie și inspirație, sporind totodată statutul lor în societate.

Principiul de restituire al protonismului este o chestiune de echitate literară și dreptate poetică. Restituirea reprezintă și o responsabilitate socială, ca o resursă vitală care poate juca un rol important în îmbunătățirea funcției literaturii în evoluția civilizației.

În concordanță cu abordarea promovată de celelalte principii ale protonismului, criticul protonist abordează comentariile negative doar pentru a-l apăra pe autor de acestea, în timp ce se abține de la a-și exprima opiniile personale negative. Dacă criticul protonist nu poate găsi elemente pozitive într-o lucrare aflată în studiu, atunci lucrarea este considerată a fi echivalentul literar al unui neutron și, prin urmare, nulă și nepotrivită de discutat. Mai simplu spus, dacă criticul protonist nu are nimic pozitiv de spus, atunci el sau ea nu spune nimic. Cu alte cuvinte, literatura este artă și ar trebui sărbătorită. Dacă nu există nimic de sărbătorit, nu este literatură. În acest caz, de ce să încerci o critică literară asupra unei opere care nu se califică drept literatură?

Anchetă

Un critic literar protonist ar trebui să caute întotdeauna adevăr și informații pozitive, precum

și cunoștințe despre cum să le selecteze și să le prezinte cititorului. Deși protonismul apreciază cercetarea pentru accentul său epistemologic pe abilitățile analitice obiective, el insistă că, indiferent cât de obiectivi ar fi criticii, evaluările lor necesită o cantitate suficientă de erudiție contextuală.

Un critic protonist se străduiește să determine și să transmită modul în care autorii confrunțați cu anumite subiecte au dezbătut aceste probleme și au răspuns la incertitudinile, confuzia sau argumentele colegilor lor din trecut, oferind perspective stilistice și structurale unice asupra discursului literar.

Luând în considerare o serie de convenții culturale despre rasă, gen și clasă, criticul protonist subliniază și rolul experienței literare în determinarea a ceea ce constituie „literatură bună”. În timp ce se concentrează pe evaluările literare și pe repercusiunile culturale ale celor mai importante lucrări ale fiecărei epoci date, ancheta protonistă caută o abordare mai cuprinzătoare, facilitând conștiința socială și practicile care promovează calitatea scrisului de dragul stabilirii unei literaturi contemporane mai utile.

Acestea fiind spuse, o evaluare formală și imparțială a unei opere literare necesită încă o investigație pentru a determina fapte circumstanțiale. Doctrina protonistă îi sfătuiește pe critici să-și conducă anchetele în lumina condițiilor și nevoilor reale ale comunităților lor literare.

Adevăr

Protonismul afirmă că adevărul cu privire la ideologiile literare este o construcție socială temporară supusă schimbării în conformitate cu structura socială a originilor sale și circumstanțele epistemologice ale dezvoltării sale. Spre deosebire de filosofia obiectivistă, protonismul susține că nu există un adevăr independent de mintea umană. Tot ceea ce este considerat adevăr este mediat într-un fel sau altul de fiecare individ conștient. În acest sens, ceea ce este considerat un adevăr comun nu poate dura decât atâta timp cât convingerea credinciosului său individual, deoarece orice adevăr este întotdeauna în așteptarea modificării și îmbunătățirii ulterioare. Această nevoie de modificare și îmbunătățire constantă face imposibilă existența unui adevăr comun. Se crede că o propoziție este adevărată doar pentru că credința îndeplinește temporar nevoile individuale sau colective.

Cea mai fundamentală datorie a unui critic literar protonist este să spună adevărul despre

valoarea literară pe care o găsește într-o operă - să nu manipuleze binele și să caute elemente negative care ar putea îndruma în eroare cititorul cu privire la adevăratele calități ale operei. Un critic protonist trebuie să înțeleagă multe tipuri de adevăr, cum ar fi starea reală a unei probleme, conformitatea cu faptele sau realitatea și adevărurile matematice. Astfel de perspective cu mai multe fațete vor permite unui critic protonist să acționeze pe baza ideii de subiectivitate a adevărului, privitorul fiind susceptibil să accepte doar un adevăr personal crezut ca adevărat.

Adevărurile care nu pot fi pe deplin dovedite au o șansă de supraviețuire la fel de mare ca și adevărurile aparent absolute, cum ar fi legile fizicii. Mulți încă mai cred în existența unui Dumnezeu atotputernic, pe care știința nu-l poate infirma. Gradul în care doctrinele religioase sunt văzute ca absolut adevărate depinde, de asemenea, de credinciosul individual, și totuși religiile antice persistă astăzi în forme care pot fi identificate cu sursele lor, reflectând în același timp diverse interpretări care în mod rezonabil trebuie să ajungă la termeni de coexistență. În același mod, fiecare manifestare dată a literaturii și a altor arte poate conține propria sa întruchipare a adevărului. Criticul protonist ar trebui să ajute la identificarea prezenței unor astfel de adevăruri relative intrinseci și la articularea potențialului lor de interrelație armonioasă.

Etică

Teoria protonismului nu propagă nicio etică sau grup de etică. Pentru o orientare etică în domeniul criticii, un protonist lucrează pentru a determina modul în care criticii non-protoniști sistematizează, apără și recomandă concepte de comportament corect și greșit. Făcând acest lucru, un protonist poate evidenția punctele oarbe în gândirea criticilor care îi împiedică să vadă pozitivul într-un anumit subiect în discuție.

Un critic literar protonist ar trebui să aibă un sistem de principii morale și să urmeze regulile de conduită recunoscute în societate în ceea ce privește interesele comune și adevărata literatură. Când scrie despre o lucrare, un protonist ar trebui să acționeze pragmatic, căutând să imagineze cel mai înalt bine posibil care ar putea rezulta din această sarcină. Această strategie nu ar trebui să reprezinte un efort artificial: principiile eticii protoniste se bazează pe ideea că obligațiile morale decurg din instinctul și voința umană naturală. Există trei categorii principale de considerații morale: teleologice, deontologice și utilitare. Fiecare tip are propriile sale puncte forte și puncte slabe și niciunul nu este complet corect. Dar, în general, toate solicită ca criticii protoniști să efectueze anumite acțiuni pentru a se îmbunătăți pe ei înșiși și comunitatea.

Etica protonistă se concentrează mai degrabă pe conținutul și sensul unei piese literare decât pe alte acțiuni sau fundal ale autorului acesteia.

Acest lucru ne permite să examinăm valoarea etică a operelor literare dintr-un punct de vedere superior. Altfel, diferența dintre citirea pentru mesaj moral și investigarea textelor literare devine greu de distins. Etica protonistă ne poate ajuta să descoperim intersecții mai complexe între textul literar și valorile morale, deoarece Teoria Protonismului subliniază că preceptele etice sunt de natură socială și, prin urmare, nu absolute. Chiar și trăsătura înăscută a demnității umane este unică pentru indivizi.

O abordare prudentă a operelor literare, precum și a criticilor literari înșiși necesită un accent pe trei virtuți primare: dreptatea, forța și cumpătarea. În esență, literatura și criticii literari necesită un tratament echitabil în lumina acestor virtuți primare. O astfel de echitate în sine va produce ierarhiile adecvate de accent pentru o cultură literară morală.

Poziția etică a oricărui critic poate, la rândul său, modela și distorsiona viziunea cititorului, mai ales dacă cititorul nu este familiarizat cu subiectul criticii. Etica protonistă evită focalizarea îngustă tipică standardelor mai puțin constructive ale criticii. Există numeroase forme de bine și multe feluri de moralitate. Căutarea unei singure măsuri duce la confuzie. În consecință, etica protonistă nu face nicio încercare de a defini standardele de bine și de rău, ci mai degrabă subliniază relația dintre judecata morală și alte domenii de cercetare prin sensibilitatea la diverse forme de frumusețe.

Influență în creștere și implicații educaționale

În mai puțin de două decenii de la introducerea sa, teoria protonismului a avut un impact asupra discuțiilor academice din Europa și America de Nord, iar influența sa continuă să crească și să se răspândească pe tot globul.

Teoria protonismului este o parte integrantă a curriculum-ului academic al mai multor universități, inclusiv Ss. Universitatea Cyril și Methodius din Skopje, Macedonia de Nord, Universitatea din Belize și Universitatea Jinan, o universitate publică de cercetare cu sediul în Guangzhou, China.

Principalele surse și publicații literare, cum ar fi *The Dallas Morning News*, au recunoscut teoria protonismului ca o sursă care „caută să promoveze pacea și gândirea pozitivă” prin critica literară. Ziarul din Uzbekistan *Book World* a numit Protonismul „teoria pe care lumea a așteptat-o”, în timp ce *Corriere della Sera* din Italia a declarat-o „o mare teorie literară – Una grande teoria letteraria.”

Susținătorii protonismului susțin potențialul teoriei de a facilita dialogul nu numai în domeniul literaturii și al filosofiei, ci și în multe alte domenii ale artei și științei. Puterea criticii protoniste constă în capacitatea sa de a încuraja un dialog deschis ancorat în inima teoriei critice contemporane la nivel mondial.

Deoarece literatura servește atât de multe roluri în societate, există o gamă largă de opere literare care atrag indivizii. Teoria protonismului susține că nu este locul criticului literar să proclame o bucată de literatură ca fiind sub standard doar pentru că criticul nu face parte din publicul vizat. Spre deosebire de critica negativă, critica protonistă identifică ceea ce rezonază cu idealurile universale, care la rândul lor susțin rolul literaturii în formarea indivizilor și a culturii în ansamblu.

Susținătorii protonismului susțin utilizarea acestuia în clasă, inclusiv la nivelul preuniversitar, din cauza modului în care evidențiază elementele pozitive ale unui scris. Lucrările considerate clasice reprezintă modele pentru elevi în timp ce aceștia învață despre lectură, creația de povești și dezvoltarea temelor în scris. Prin identificarea aspectelor pozitive și eficiente ale scrisului măștrilor, aceștia își pot emula, adapta și îmbunătăți propriile tehnici pentru a crea lucrări de calitate.

Concentrarea pe aspectele pozitive ale unei lucrări artistice îi motivează pe studenții scriitori să creeze literatură sau critică care îi afectează cu adevărat pe cei care o citesc și pot modela cultura în moduri pozitive.

Pe scurt, o funcție majoră a literaturii ca formă de artă sofisticată este de a crea frumusețe, iar motivul artei este de a sărbători — de a se bucura de — universul, Dumnezeu, natura, viața... În consecință, rolul criticului literar protonist este de a găsi ocazii de a sărbători și de a le folosi pentru a facilita funcția socială a literaturii. În timp ce teoria protonismului nu pretinde că are puterea de a transforma lumea socială sau literară, ea susține că criticii literari care utilizează gândirea pozitivă și inovatoare pot contribui semnificativ la îmbunătățirea rasei umane.

**Traducere
de Anne-Marie Mihail**

GABRIELA ȘERBAN

Colocviile revistei „Reflex”, sărbătoarea cultural-literară a Banatului Montan

În perioada 17 – 18 noiembrie 2022, Reșița a fost capitala culturală a Banatului Montan, oferind iubitorilor de carte, de lectură și de veritabil act cultural-istoric, o reală sărbătoare!

Scriitori și importanți oameni de cultură din toată țara au poposit la Reșița pentru a lua parte la lucrările celei de-a XXI-a ediții a Colocviilor Naționale a prestigioasei reviste „Reflex”, revista înființată și crescută cu inima de regretatul poet Octavian Doclin, apoi continuată și coordonată cu pricepere și dăruire de criticul și istoricul literar, Ada D. Cruceanu-Chiseliță.

Pe parcursul celor două zile, au fost lansate cărți și reviste, au fost prezentați scriitori și artiști, au fost vizitate puncte turistice de atracție din Reșița și din zonă, organizatorii promovând, nu doar autori și cărți, ci și locuri și fapte de o deosebită importanță națională și internațională, tezaurul cultural și tehnic al județului Caraș-Severin, în contextul în care, de curând, Reșița a marcat cei 250 de ani de industrie (1771 – 2021), precum și tripla aniversare din 2022: 150 de ani de la fabricarea primei locomotive cu abur în Sud-Estul Europei (Resicza, 1872), - 100 de ani de la construcția Fabricii de Locomotive cu Abur Reșița (1922) și - 50 de ani de la inaugurarea Muzeului de Locomotive cu Abur Reșița (1972).

Așadar, Colocviile „Reflex”, ediția XXI, s-au desfășurat sub semnul unei ample sărbători, manifestările cultural-literare fiind găzduite de Primăria Municipiului Reșița și organizate de Consiliul Județean Caraș-Severin prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Caraș-Severin.

Editorii aflați la eveniment și-au prezentat oferta editorială și, evident, cele mai recente apariții, iar poezii au recitat din creațiile proprii, momentele poetice fiind numeroase și deosebit de atractive.

Cărțile propuse publicului prezent au variat prin tematică, iar publicațiile seriale, revistele de literatură, artă și cultură, au demonstrat că tiparul încă este la modă, că încă există slujitori ai cuvântului care cred în trăinicia hârtiei și a paginilor tipărite!

Un moment de excepție a fost cel al lansării celui mai recent număr al revistei „Reflex” - An XXIII (serie nouă)- nr. 7-12 (262-267) – iulie – decembrie 2022, un număr bogat, cu o tematică frumoasă și atractivă: „Călătoria” (în special, cea cu trenul!)

Ediția XXI a Colocviilor „Reflex” de la Reșița a fost o bucurie și o sărbătoare a cărții și a făcătorilor de cărți! A fost un festin al Reșiței, demonstrând că acest oraș este viu și încă are o mulțime de inimi care bat pentru el! Că faptele îndrăznețe de ieri sunt îmbinate armonios cu cele de azi!

Iar pentru această sărbătoare se cuvine să mulțumim organizatorilor: dr. Ada D. Cruceanu și manager-ului Dan Mirea, care au făcut o echipă excepțională, dar și neuitatului poet Octavian Doclin care, cu 21 de ani în urmă, înființa această sărbătoare, unică la acel moment! Felicitări, tuturor!

GABRIELA ȘERBAN

Poetul Profesor Iosif Băcilă, „miracol” din „Valea Miracolelor” – 75

„Unul dintre cei mai harnici oameni de cultură din partea Banatului numită Valea Almăjului este Iosif Băcilă, editor, conducător de reviste locale, autor a numeroase volume de poezii.” Astfel îl descrie criticul și istoricul literar Cornel Ungureanu în „Literatura Banatului” (Timișoara: Brumar, 2015) pe poetul și profesorul Iosif Băcilă de la Dalboșeț.

Aflându-se la ceas aniversar, poposim și noi, bocșenii, preț de câteva rânduri, lângă volumele poetului, și aruncăm un ochi și asupra portretului acestui „miracol” din „Valea Miracolelor”. Fiindcă Iosif Băcilă chiar este „un miracol” prin tot ceea ce a realizat și a dăruit celor din jur până la această vârstă!

Profesorul Iosif Băcilă s-a născut în 12 septembrie 1947 la Dalboșeț, în Valea Almăjului sau Valea Miracolelor, cum inspirat a numit-o chiar el.

Parcursul profesorului Băcilă este unul obișnuit, însă, prin talentul său și prin dăruirea sa, devine, cu timpul, unul dintre „miracolele” Văii Almăjului.

„Dimineața mă trezesc la ora 5 / Îmi place să văd și să simt / Cum coboară lumina / Peste fereastra aburită de stele...” mărturisește poetul Iosif Băcilă, mărturisire care face cinste absolventului școlii din Bozovici, apoi tânărului absolvent al Facultății de Filologie a Universității din Timișoara și, mai târziu, dascălului reîntors acasă, în „Valea Miracolelor”, unde „Odată cu trecerea timpului, / Îmbătrânesc și fotografiile - / Chiar și emoțiile la vederea / Imaginilor de altădată.”

Pasionat de scris, înzestrat de Dumnezeu cu talentul creativității, harnicul profesor Iosif Băcilă va deveni un remarcabil „făcător” de reviste și publicații literare și, inevitabil, unul dintre cei mai importanți promotori culturali ai Văii Almăjului, arzând atât pe tărâm didactic, cât și cultural.

Numeroase și importante sunt revistele la care poetul-profesor colaborează, concurând, într-un fel sau altul, profesorul cu poetul.

Debutează în prestigioasa revistă timișoreană „Orizont” în 1979 și editorial în volumul „Afinitățile izvoarelor” în 1985, volum apărut la Editura Facla din Timișoara. Tot în această perioadă este

câștigător al concursului de debut în poezie organizat de Editura Facla (Timișoara, 1983), dar este și câștigător al titlului „profesor evidențiat” acordat de MEI (Ord. Nr. 7650/ iunie 1989 - București); în anul 1993 este premiat de către Casa de Cultură a Municipiului Timișoara și Asociația „Sorin Titel” din Banat pentru poezie, iar în 2003, alături de poetul Gheorghe Azap, este câștigătorul Premiului „Eminescu” al Clubului Intelectualilor de la Teatrul Vechi „Mihai Eminescu” din Oravița; în anul 2004 i se conferă „Meritul pentru Învățământ în grad de Cavaler, acordat de Președinția României (decret prez. Nr. 1097/ decembrie 2004- București). Și astfel poate continua lista diplomelor și recompenselor primite când de profesorul, când de poetul, când de poetul-profesor (sau „dascălul-poet”) Iosif Băcilă.

Versuri semnate de Iosif Băcilă sau cronici care fac referire la cărțile acestuia găsim în reviste precum: „Luceafărul”, „Familia”, „Transilvania”, „Banatul”, „Semenicul”, „Anotimpuri literare”, „Reflex”, „Orient latin”, „Arcadia”, „Bocșa culturală”, „Tăt Banatu-i fruncea”, „Almăjana”, „Arte” și multe altele.

Dintre volumele semnate, amintim: „Lumina cântecului” (Timișoara: Facla, 1986); „Poeme” (Reșița: Semenicul, 1993); „Poeme-Sânziene” (Reșița: Timpul, 1997); „Îndestulare cu dor” (Reșița: Timpul, 1997); „Oglinzi în inima pietrei” (Reșița: Timpul, 2002); „Drumul unei sărbători” (Reșița: TIM, 2007); „Dor mărturisit” (Timișoara: Excelsior Art, 2010); „Răspântii peste veacuri: convorbiri” (Timișoara: Excelsior Art, 2011); „Poeme –Semenice” (Timișoara: Excelsior Art, 2014); „Amurguri înflorind sau Poimăinele celorlalte oglinzi” (Timișoara: ArtPres, 2018); „Lacrimă sub candela aprinsă” (Timișoara: Cosmopolitanart, 2022).

Harnic și generos scriitor, Iosif Băcilă semnează în volume colective, dedică pagini întregi unor personalități bănățene și cărților acestora și ca îngrijitor de ediții. Dar, este și fondatorul revistei „Almăjana” de la Bozovici, precum și membru în colegiile redacționale ale unor prestigioase reviste bănățene.

De asemenea, trebuie neapărat subliniat apariția volumelor (4 la număr până în prezent) „Valea Almăjului – oameni și fapte (limbă, istorie, credință și cultură românească)”, amplă lucrare inițiată împreună cu Florina-Maria Băcilă în anul 2016, prin care sunt prezentate cele mai de seamă personalități ale Văii Almăjului sau, cum ne-ar plăcea nouă să spunem, „miracolele din Valea miracolelor”.

Nominalizat „Om al anului 2005” de către Consiliul Editorilor Institutului American de Biografii și propus pentru a fi cuprins într-unul dintre

multiplele sale volume biografice de referință, poetul Iosif Băcilă își are locul de cinste în „Dicționarul scriitorilor din Caraș-Severin” elaborat de Victoria Bitte, Nicolae Sârbu și Tiberiu Chiș (Reșița: Timpul, 1998); în „Personalități române și faptele lor” de Constantin Toni Dârțu (Iași: Casa de Editură Venus, ed. I – 2002; vol. IV, ed. a II-a, 2005, vol. II și ed. a III-a, 2008, vol. XXXII); în „Dicționarul general al literaturii române” elaborat sub egida Academiei Române, coord. acad. prof. Eugen Simion (vol. I, A-B, București: Univers Enciclopedic, 2004 și ediția a II-a, revizuită și adăugită, vol. I, A-B, București: Muzeul Literaturii Române, 2016); în „Panorama poeziei românești (1970 – 2005) vol. I, autori Horia și Horia Târnu (Timișoara: Mirton, 2006); în antologia de poezie religioasă intitulată „Se-nalță gândul frunților plecate...” realizată de Anton Georgescu (Reșița: TIM, 2014); în „Antologie a poeziei sepulcrale românești” de Simion Dănilă (Timișoara: Eurostampa, 2021); în „Cărășeni de neuitat”, partea a XVI-a, volum realizat de Petru P. Ciurea și Constantin C. Falcă (Timișoara: Eurostampa, 2012); în „Literatura Banatului. Istorie, personalități, contexte” de Cornel Ungureanu (Timișoara: Brumar, 2015); în „Panorama presei din Caraș-Severin” de Gheorghe Jurma (Reșița: TIM, 2018), dar și în „Enciclopedia Banatului. I. Literatura”, coord. Doina Bogdan-Dascălu (Timișoara: David PressPrint, 2016).

Despre poetul-profesor Iosif Băcilă au scris importanți oameni de cultură, personalități ale literaturii române, scriitori și poeți precum: Alexandru Ruja, Cornel Ungureanu, Constanța

Buzea, Octavian Doclin, Olimpia Berca, Ionel Bota, Livius Petru Bercea, Gheorghe Jurma, Adrian Dinu Rachieru, Ion Marin-Almăjan, Florina-Maria Băcilă, Nicolae Sârbu, Constantin Buiciuc și alții nu mai puțin importanți.

Poetul Gheorghe Azap scria: „Iosif Băcilă-i un împătimit liric al beletristiceii cărășene, al unei melodioase erotici sublimite, cordial-discrete și cald-aromate: al vieții și peisajului piemontan din aceste pitoresc-ospitaliere meleaguri, al străbunelor lucrări și obiceiuri, pe care le cântă cu deplină afecțiune poetică.”

Iar poetul Octavian Doclin îl recomanda astfel: „Poetul Iosif Băcilă este necesar, și nu numai în această „parte din întreg”, adică în literatura Banatului. În esența ei, poezia lui Iosif Băcilă este, așadar, una senină, calmă, bogată în metafore și în simboluri proprii, limbajul său poetic (îmbrăcat adesea într-un profund veșmânt muzical) cinstește limba română...”

În prag de ceas aniversar, atunci când „Mai cade o frunză. E toamnă / În țarini și-n suflet, cuvânt. / E toamnă. Ornice. Vise - / În Cer și-n Pământ!”, poetul din „Valea Miracolelor” ne propune o „Lacrimă sub candela aprinsă”, un volum special, care înobilează cele 75 de toamne de bună-credință ale autorului.

Un volum frumos, îngrijit și prefăcut de Florina-Maria Băcilă, apărut la Editura Cosmopolitanart din Timișoara, în anul 2022, volum care cuprinde poeme scrise de Iosif Băcilă în ultimii patru ani, grupate în trei secțiuni: „Lotrul sau Gâlceava ochilor cu lumea”, „Poeme cu litere dăltuite noaptea” și secțiunea care dă și numele cărții: „Lacrimă sub candela aprinsă”.

Fiind un volum special, consemnează câteva referințe semnate de scriitori prieteni ai autorului, beneficiază de „Cuvinte însoțitoare” (cronici) și o notă biobibliografică. Un volum frumos construit, alcătuit, dăruit la ceas aniversar!

Felicitări și mulțumiri, în același timp, pentru încă „un miracol” în „Valea miracolelor” și în Banatul nostru montan. Ne alăturăm și noi, bocșenii, celor care transmit urări de bine și sănătate poetului-profesor Iosif Băcilă la ceas de sărbătoare și-l asigurăm de toată dragostea și prețuirea noastră!

La mulți și binecuvântați ani!

NOTĂ.

În data de 3 septembrie 2022, la Bozovici, la Pensiunea „Floarea Almăjului” - Casa memorială înv. Floarea Matei -, poetul-profesor Iosif Băcilă a fost aniversat de către familie, prieteni și colaboratori veniți din tot Banatul.

Cu acest prilej, au fost lansate și volumele „Dorziana – poemul (ne)cuvântului întemeietor” de Florina-Maria Băcilă (Timișoara: Cosmopolitanart, 2021), cel de-al doilea volum care se referă la poezia lui Traian Dorz, „un autor român

contemporan mai puțin studiat, din rândul scriitorilor care au manifestat un interes constant pentru simbolurile cu rezonanțe desprinse din pasajele biblice [...] valorificându-le valențele într-o viziune artistică specială...”. Primul astfel de volum se intitulează „Dorziana – o (re)construcție a textului prin limbaj” (Timișoara: Excelsior Art, 2016 «Academica. Limba și literatura românească»), Florina-Maria Băcilă reușind performanța de a realiza, prin cele două volume, o excepțională lucrare de nivel academic; Cel de-al doilea volum prezentat a fost cartea a patra din „Valea Almăjului – oameni și fapte”, coordonatori Florina-Maria Băcilă și Iosif Băcilă (Timișoara: Cosmopolitanart, 2019) și cel de-al treilea volum lansat a fost cartea specială a poetului Iosif Băcilă, volumul aniversar: „Lacrimă sub candela aprinsă” (Timișoara: Cosmopolitanart, 2022).

Despre Iosif Băcilă, despre Florina-Maria Băcilă, dar și despre înv. Floarea Matei (1909 – 1982) au vorbit oameni ai cărții, oameni veniți de aproape sau de mai departe pentru câteva momente de împreună-bucurie: Florentina Cziple, Ada D. Cruceanu, Ionel Bota, Angelica Herac, Gabriela Șerban, Mihai Chiper și alți importanți dascăli, reprezentanți de seamă ai Văii Almăjului.

Cu bucurie și deosebită onoare, bocșenii și revista „Bocșa culturală”, prin Biblioteca Orășenească „Tata Oancea”, au acordat poetului-profesor Iosif Băcilă, la ceas aniversar, o *Diplomă de Cinstire în semn de aleasă prețuire și calde mulțumiri pentru rodnică și frumoasă colaborare*.

Portul popular al poeziei și ar(t)istocrația cuvântului.

Scurtă privire asupra poeziei lui Iosif Băcilă

„Din poezia populară ar putea tresări sufletul nostru evoluind în șirul vremurilor, același întotdeauna și pretutindeni ca și sufletul unui om același de când se naște și pînă cînd apune.”

(B. Șt. Delavrancea) (a)

În lumina unor lucrări precum *Fals tratat despre „întemeierea” melancoliei. Eseu asupra poeziei lui Iosif Băcilă* (Ionel Bota, 2002) și *Devenirea metaforei în poezia lui Iosif Băcilă* (Constantin Teodorescu, 2015), unde poezia profesorului Iosif Băcilă este așezată pe binemeritata-i treaptă, cât poate fi cuprins în dimensiunile – neîndestulătoare și, într-un fel, nedrepte – ale unei cronici care poate, la fel ca cele mai multe „texte fragile”, nu va rezista probei Timpului?

Nu aş putea spune de ce, dar, de fiecare dată

când (re)citesc versurile profesorului Iosif Băcilă, atât gândul, cât și imaginea nu mă poartă nici către Vasile Alecsandri – „Ș’acel rege-al poeziei, vecinic tener și fericit, / Ce din frunze îți doinește, ce cu fluerul îți zice, / Ce cu basmul povestește – veselul Alecsandri” (1) –, nici către George Coșbuc ori lumea lui Marin Preda, nici către poezia rurală ori cea în grai, ci mă îndreaptă către universul blagian, unde (pe alocuri), în propriile creații și, totodată, în creațiile populare pe care le culege – creația populară nu se rezumă la o scurtă privire asupra satului (românesc, în cazul nostru), asupra nestematelor ce izvorăsc din acesta, ci trece dincolo de aceste granițe, atingându-le pe cele ale universalității înglobând întreaga diversitate într-un unic tablou –, există și crește o poezie concentrată, exactă, cu vers scurt și, în același timp, nelipsită de miez – „Frunză verde codru des, / Eu din tine nu mai ies, / Nici călare, nici pe jos, / Că s-a dat frunza pe dos. / Frunză verde codru des, / Eu din tine nu mai ies / Nici pe jos și nici călare, / Că s-a pus frunza-n cărare.” (2) –, așadar, genul de poezie populară despre care Mihail Sadoveanu afirma: „Vădit este că în această manifestare artistică poporul nostru, pe lângă răsunetul durerilor și bucuriilor, și-a pus caracterele sufletești. Prin această literatură noastră populară are ceva al său propriu, deosebit de al altor neamuri – și asta este îndestulător ca să poată porni de la ea o literatură cultă originală și a noastră.” (3)

Oricât s-ar adânci în sens ori stilistică versurile lui Iosif Băcilă, nucleul rămâne neschimbat. Indiferent că scrie despre experiențele copilăriei, despre trăirile fragede ori cele de mai târziu, despre perceperea unui moment prin prisma clipei prezente ori a unei analize ulterioare, dar, mai ales, despre „locurile sufletului”, poetul imortalizează întotdeauna acel loc ce omul l-a numit *acasă*. Iosif Băcilă este întotdeauna acasă: „N-am destule poteci / să-mi pictez sufletul – / când l-am regăsit, / pe Valea cu morile, / pe Dealul cu florile, // Nu știu / cum s-a întâmplat / că mi se terminaseră / culorile, / sărbătorile, / privighetorile ...” (4) Indiferent că

scrie, citește ori povestește, pentru *poetul sânzienelor*, tăcerea ori trlul liniștii, adierea ori așteptarea naturii, totul înseamnă *acasă*, iar asta îl transformă în ceea ce s-ar numi *om al locului*. Un loc cu specific, tradiții și obiceiuri, bine definit și rădăcini adânc înfipite în timp – Valea Almăjului, în cazul poetului, «o „arie culturală”, delimitată de identificarea unor modele culturale (cu domenii precum: arhitectura populară, obiceiurile caracteristice, portul popular)» (5) – cercetat de nume precum Sabin V. Drăgoi, Emil Petrovici, Nicolae Ursu și alți oameni de cultură. Iubitor de folclor și tradiție, de rădăcini, dar și de cultură, făcând primii pași pe aceleași meleaguri, este de la sine înțeles ca poezia lui Iosif Băcilă să se asemene pe alocuri cu ceea ce Emilian Novacoviciu a cules „din bătrâni” în a sa *Colecțiune folcloristică română* ... (1902): „Câmpie, câmpie / Remâne-a-i pustie, / Numai să-mi remâne: / Buciumel de vie / Și-un fir de alunele, / Să me sui pe ele, / Se-mi fac ochii roată, / Să ved lumea toată / Să ved și-a mea țeară / Dulce-i sau amară.” (6)

Asistăm, prin versurile lui Iosif Băcilă, la acel act al trăirii din plin a crezului în poezie, în ceea ce ea poate naște, păstra și răspândi, în ceea ce ea poate transforma ori aduce la lumină. În acest sens – fiindcă poetul a cules poezie din fiecare loc unde pașii l-au purtat și din fiecare cuvânt al omului cu care a intrat în contact – Iosif Băcilă este atât un iubitor și păstrător al ruralului pe care îl simte și trăiește din plin, cât și un ar(t)istocrat al cuvântului, acesta construind adevărate tablouri ale unei lumi ce, uneori, pare a nu se mai regăsi nici măcar pe potecile ori în văile așezărilor în care, într-un fel, timpul ar fi fost creat inițial pentru a sta în loc: „Nu-i îndeajuns / să stai la marginea râului, / să-i observi curgerea; // Poate ar trebui / să ai în priviri / și unde duce drumul unduirii lui – // piatra-n maluri / se-nspăimântă, / cum de dorul / o frământă?! // plâng luceferii / străjeri – / ce e azi, mâine / ori ieri?!” (7)

Poezia lui Iosif Băcilă însă, un discurs poetic care, conform observațiilor lui Constantin Teodorescu, se apropie inclusiv de tradiționalele colinde românești, alături de pitoresc, de mioritic – „câteva teme [...] străbat poezia lui IOSIF BĂCILĂ: satul, copilăria, părinții, bunii care i-au deschis, desigur, ochii spre fascinanta lume a satului almăjan [...]” (8) –, demonstrează și înclinații spre un romantism, așa zice, clasic, de factură deschisă, devenind o poezie de dragoste sub forma unui «discurs despre sine prin „dor” (după cum ne atrage atenția același Constantin Teodorescu): „N-am știut / Că dorul-dor / E un murmur de izvor! // Dar am știut / Că versul-vers / E-o sămânță-n Univers!”» (9), elemente aduse uneori toate sub acoperișul aceluiași poem: „Dorul meu / Dinspre pădure – / Fluier, coasă, plug, săcure; / Dorul meu / Dinspre colnic; / Lacrimă de rouă, spic! // Dorul meu / Dinspre

cuvânt – / Ciutură, veșmânt de vânt ... / Brazdele / De azi, de ieri, / Ierni și toamne, primăveri, // Munții / Veșniciți buni, / Sânzienele de-aici!” (10), artificiu observat și de Constantin Buiciuc, care notează că „Iosif Băcilă scrie o poezie în care reveria romantică se îmbină cu sunetul poeziei populare și în care fiorul metafizic în descendența lui Lucian Blaga este adesea prezent.” (11)

Lirica lui Iosif Băcilă nu se oprește însă aici, ci explorează și alte tărâmurii. Astfel, Gheorghe Azap îl vede pe poetul Iosif Băcilă drept „un împătimit liric al beletristiceii cărășene, al unei mlădioase eroticii sublimite, cordial-discrete și cald-aromate: al vieții și peisajului piemontan din aceste pitoresc-ospitaliere meleaguri, al străbunelor lucrări și obiceiuri, pe care le cântă cu deplină afecțiune poetică” (12), în timp ce Octavian Doclin consideră că, „în esența ei, poezia lui Iosif Băcilă este așadar una senină, calmă, bogată metaforic și în simboluri proprii, limbajul său poetic (îmbrăcat, adesea într-un profund vestmânt muzical), cinstește limba română, într-un cuvânt ce nu trebuie ocolit în cazul nostru, ea rămânând frumoasă.” (13)

Cu o activitate literară de aproape patru decenii și un număr semnificativ de volume publicate (nu doar de poezie), alături de numeroase apariții în dicționare, enciclopedii și volume colective, coordonând o serie de volume care contribuie la îmbogățirea patrimoniului cultural al zonei și așezarea acestui colț de țară pe harta culturii naționale, poetul Iosif Băcilă își adună în recentul volum – *Lacrimă sub candela aprinsă* – poeziile scrise în ultimii ani, completând volumul cu câteva poeme „mai vechi” în conținutul cărora intervine, corectându-le ori chiar completându-le ceea ce pe lângă atingerea pragului înțelepciunii cuvântului ar putea indica și un timp nu neapărat al unui testament poetic – al unor poeme-testament –, ci un timp al ajustării și, totodată, al fixării întregii opere în timp, o operă care îl definește și îl va purta de-a lungul literaturii zonale și nu numai: „Mi-e trupul greu, din ce în ce mai lut, / Și amiros a iarbă, și amiros a rouă – / Iar gândurile toate-s către început, / Nu-mi pasă dacă ninge, cândva dacă mai plouă. // Eu am păcate multe, câte mi s-au dat, / – Am pregătit ofrandă la asfințit de soare – / Dorm cucăind, în purpuri veșmântat, / Și pribegesc pe drumuri, ca roțile de care ... // Dar nu mă voi dezice vreodată de cuvânt, / De graiul blând al mumii, auzit acasă – / De rugăciuni, litanii, de ce avem mai sfânt / Ori de fântâna din pădurea deasă. // Trec zile, nopți și ani, mă sting ca o făclie / În casa izvodită din piatră și pământ – / Și spun, chiar scriu, așa ca să se știe / Că nu mă voi dezice vreodată de cuvânt!” (14)

a) **Delavrancea, B. Șt.** – în *Din estetica poeziei populare*; în volumul *** – *Discursuri de recepție la Academia Română* – Editura Albatros, București, 1980,

ediție îngrijită de Octav Păun și Antoaneta Tănăsescu; prefață de Octav Păun; documentar de Antoaneta Tănăsescu, p. 83

1) **Eminescu, Mihail** – *Poesii* – Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1989, ediție facsimil – 1884, p. 198 (din poemul *Epigonii*)

2) **Blaga, Lucian** (antologator) – *Antologie de poezie populară* – Editura pentru Literatură, București, 1966, ediție îngrijită de George Ivașcu, ediție ilustrată de Mihai Vulcănescu, p. 217

3) **Sadoveanu, Mihail** – *Poezia populară* – Editura Junimea, Iași, 1981, ediție și studiu introductiv de Petru Ursache, p. 32

4) **Băcilă, Iosif** – *Poeme-Semenice* – Editura Excelsior Art, Timișoara, 2014, p. 33 (poemul *[N-am destule poteci]*)

5) **Ianăș, Ana-Neli** – *Țara Almăjului. Studiu de geografie regională* – Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2011, p. 58; cf. **Vătcă, Maria** – *Obiceiuri de iarnă în Valea Almăjului (județul Caraș-Severin). Colindele și colindatul* – Editura Excelsior Art Timișoara, 2016, ediția a II-a, p. 7

6) **Novacoviciu, Emilian** – *Restituiri* – Editura Eubeea, Timișoara, 2013, ediția a II-a, p. 51 (din *Colecțiune folcloristică română din Răcășdia și jur* întocmită și edată de Emilian Novacoviciu – 1902, secțiunea *III. Poezii – Cântece de dragoste*)

7) **Băcilă, Iosif** – *Dor mărturisit. 99 poeme de dragoste* – Editura Excelsior Art, Timișoara, 2010, p. 87 (poemul *Poem lângă puntea de lemn*)

8) **Jurma, Gheorghe** – în ziarul *Flamura*, 14 octombrie 1986; în volumul **Băcilă, Iosif** – *Dor mărturisit. 99 poeme de dragoste* – Editura Excelsior Art, Timișoara, 2010, p. 125 (secțiunea *Referințe critice*)

9) **Teodorescu, Constantin** – în revista *Almăjana*, nr. 2 (14), septembrie 2003, anul V, pp. 16-17; reluat în *Cuvânt-înainte / A trăi și a crea prin iubire*; în volumul **Băcilă, Iosif** – *Dor mărturisit. 99 poeme de dragoste* – Editura Excelsior Art, Timișoara, 2010, p. 7

10) **Băcilă, Iosif** – *Poeme-Sânziene* – Editura Timpul, Reșița, 1997, p. 43 (poemul *Poteci peste ape*)

11) **Buiciuc, Constantin** – în *Iosif Băcilă: Drumul unei sărbători*; în volumul **Buiciuc, Constantin** – *Oglinda lui Narcis II* – Editura Marineasa, Timișoara, 2011, pp. 12-13

12) **Azap, Gheorghe**; cf. **Ungureanu, Cornel** – *Literatura Banatului. Istorie, personalități, contexte* – Editura Brumar, Timișoara, 2015, p. 153

13) **Doclin, Octavian** – în *Poetul în Valea Miracolelor*; în volumul **Doclin, Octavian / Cruceanu, Ada D.** – *Față în față II* – Editura Marineasa, Timișoara, 2013, p. 116 / text preluat din (a) revista *Semenicul*, nr. 1-2 / 1997, p. 31; (b) revista *Anotimpuri literare*, nr. 19 / 1997; (c) vol. **Băcilă, Iosif** – *Drumul unei sărbători* – Editura TIM, Reșița, 2007

14) **Băcilă, Iosif** – *Lăcrimă sub candela aprinsă* – Editura Cosmopolitan-Art, Timișoara, 2022, pp. 185-186 (poemul *Bună-credință*)

Cristian-Paul MOZORU

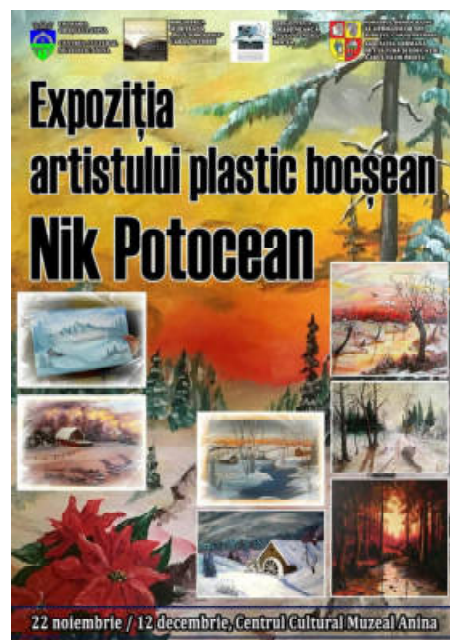

În perioada 22 noiembrie – 12 decembrie 2022, la Centrul Cultural Muzeistic din Anina a avut loc Expoziția de pictură a artistului plastic bocșean, Nicolae Potocean (NIK).

Peisaje hibernale purtând semnătura lui Nik Potocean au fost expuse pe simeze, finisajul expoziției desfășurându-se în 12 decembrie 2022. Despre lucrări au vorbit artiștii Gustav Hlinka și Doina Hlinka (Reșița), dar și partenerii organizatori Nelu Schinteie (Anina), Dan Vlad (FDG Anina) și Gabriela Șerban (Bocșa), precum și invitații speciali, echipa Cenaclului „Virgil Birou” și a revistei „Arcadia”: Mihai Chiper, Ion Reșinariu, Puiu Busuioc, Nicolae Mărășescu și alții.

În același timp, la Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” din Bocșa, a fost organizată cea de-a 19-a expoziție personală Nik Potocean, intitulată „Picătura de culoare a lui Nik”, finisajul desfășurându-se în data de 19 ianuarie 2023 în prezența partenerilor la proiect Erwin Josef Țigla și Gustav Hlinka.

<https://www.radioresita.ro/cultura/plasticianul-bocsan-nik-potocean-pe-simeze-la-anina>

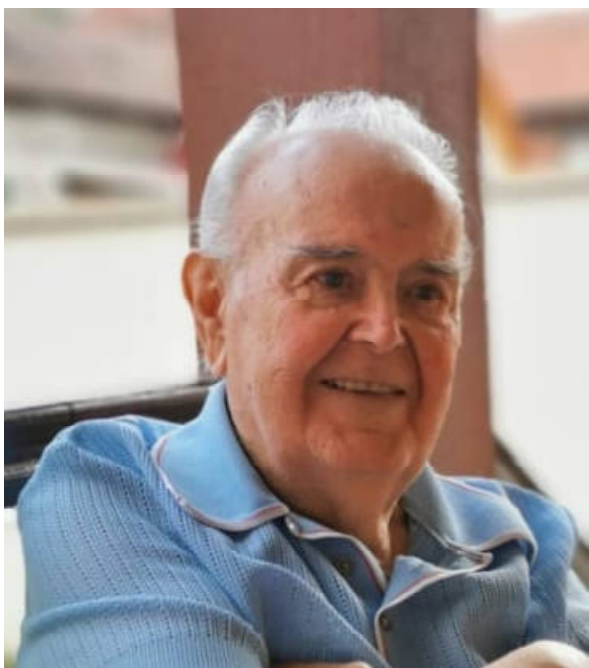

Cu tristețe ne luăm rămas bun de la harnicul cercetător și scriitor **Francisc Valeriu Fabian**, plecat de curând dintre noi în „lumea cea fără de dor”!

Francisc Valeriu Fabian s-a născut în 27 martie 1936 la Bocșa, județul Caraș-Severin și s-a stins în 28 noiembrie 2022, la Lupeni, județul Hunedoara.

Colaborator al revistei „Bocșa culturală”, dl. Valeriu Fabian ne-a lăsat materiale pentru mai multe numere ale revistei noastre, articole interesante, pe care le vom publica în memoria colaboratorului nostru.

Dumnezeu să-l odihnească!

VALERIU FRANCISC FABIAN

86 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI DE ISTORIE TRĂITĂ (II)

- Din volumul „Am trăit, am văzut, am consemnat”, aflat în manuscris -

... În compensație parcă, cu austeră noastră copilărie, zilele Crăciunului, așteptate mereu cu emoție și nerăbdare, ne aduceau un plus de bucurie în suflet, oferindu-ne prilejul de a merge cu colindul prin comună (cu „Pițărăii”, cu „Steaua”, cu „Craii”) și nu în ultimul rând, prin „recolta mănoasă” de mere, nuci și colăcei cu care ne alegeam și care ne umpleau „străicuțele” pe care le purtam agățate după gât și cu care ne făleam, care mai de care, și desigur bradul, bradul decorat cu tot felul de beteluri și coșulețe, meșterite cu har și migală de

mama, din „flis papir” (o hârtie translucidă colorată felurit) și din foițe de staniol și în care erau puse câte un „pusli” (bezea) sau un „năsturaș” de turtă dulce ; cu mici lumânări colorate prinse pe crengi, cu mere „moșanche” mai mărunte și nuci vopsite cu bronz auriu și argintiu între care scăpăra feeric puzderia de stelute aruncate în jur de „prâscăitorile” (artificiile) aprinse înainte de intrarea noastră în cameră ; bradul în jurul căruia, după ce Moș Crăciun își anunța sosirea prin-clinchetele cu sunet cristalin ale unui clopoțel vrăjit și invizibil, ne prindeam de mână cu mama și ne învârteam în jurul lui, cântând cu voioșie „O brad frumos” și „Moș Crăciun cu plete dalbe”; după care treceam grăbiți și plini de curiozitate la desfăcutul pachetelilor modeste în care erau învelite, în hârtie colorată, darurile de suflet ale părinților care conțineau, după posibilitățile lor de moment, câteva „saloane” învelite în foiță de staniol, câteva prune uscate, două trei smochine sau curmale, câțiva „năsturași” de turtă dulce, o portocală, o pușcă sau o jucărioară confecționate din lemn sau 2-3 soldăței turnați din plumb și o păpușă făcută din cârpe, pentru fete. Veneau apoi sărbătorile Paștelui, pentru sosirea căruia ne pregăteam cu grijă, făcând din iarbă proaspătă, cuiburi pentru al momi pe iepuraș să lase în ele cât mai multe dulciuri dintre care nu lipsea niciodată iepurașul de zahăr modelat de meșterul cofetar din Bocșa Montană. După împlinirea vârstei de șapte ani am fost înscris la Școala primară a profesorului Corneliu Pancan iar după examenul de absolvire a celor patru clase, m-am înscris în clasele gimnaziale ale Liceului Teoretic de Băieți din Reșița, al cărei director era pe atunci regretatul profesor Gheorghe Molin, iar după un an - în urma reformei învățământului - m-am întors în Bocșa, unde am absolvit cele 7 clase ale școlii elementare și m-am înscris apoi la Școala Medie Tehnică Siderurgică din Reșița, la absolvirea căreia am obținut diploma de tehnician oțelar și am primit repartizie ministerială pentru a lucra la UMG București. Întrucât oțelăria specială a Combinatului metalurgic avea pe atunci mare nevoie de cadre calificate (în oțelărie, la acea vreme majoritatea lucrătorilor erau necalificați sau calificați la locul de muncă, iar unii chiar analfabeți), profesorul meu de tehnologie, regretatul inginer Cloșan, a reușit să-mi schimbe repartitia și am fost angajat „ca muncitor” în cadrul secției în care am lucrat până în 5 noiembrie 1955, când am fost încorporat. După liberare, în anul 1957 (întrucât în timpul cât am lucrat în oțelărie, m-am îmbolnăvit de reumatism poliarticular și trebuia să mă feresc de răceală) nu m-am mai reîntors la vechiul meu loc de muncă și m-am angajat ca desenator tehnic la Uzina de Poduri și Construcții Metalice din Bocșa Română de unde, după doi ani în care, ca și „corespondent voluntar” am transmis cu regularitate redacției informații și reportaje despre munca și realizările

constructorilor bocșeni, care se pare că s-au bucurat de aprecierea conducerii ziarului, de vreme ce am fost transferat în Redacția ziarului raional „Flamura roșie” din Reșița, de unde, după aproape 7 ani de activitate ca redactor și șef al secției economice, am fost trimis să urmez cursurile școlii de partid de un an de la Timișoara după terminarea cărora, am fost încadrat ca „lucrător cu muncă politică” în cadrul Comitetului raional de partid din Reșița și detașat să lucrez ca secretar adjunct la Comitetul de partid din cadrul Combinatului siderurgic reșițan, funcție în care am lucrat până în anul 1968 când, în urma reorganizării teritoriale a țării și înființarea județului Caraș-Severin am fost promovat la Comitetul județean de partid în funcția de șef al Sectorului presă, radio, tipărituri, până în toamna respectivului an când, în urma unui grav accident de muncă, am rămas cu o hemipareză stângă a corpului, fiind pensionat pe caz de boală, iar după doi ani, în urma ameliorării stării mele de sănătate, m-am angajat ca tehnician principal în cadrul Serviciului de organizare a producției și a muncii și de normare tehnică din combinat. În acest timp am fost recrutat să urmez cursurile fără frecvență ale Facultății de economie din cadrul Academiei „Ștefan Gheorghiu” iar după absolvirea lor, am fost încadrat ca economist iar mai apoi ca șef al biroului de normare tehnică din cadrul serviciului. De aici, meandrele vieții mi-au purtat pașii spre un alt domeniu de activitate, fiind numit și instalat prin transfer, director al Sucursalei județene ADAS Caraș-Severin, funcție în care am lucrat mai bine de 9 ani când, în urma unei boli parșive și a unei operații complicate, am rămas cu grave simptome de insuficiență respiratorie și cardiacă, fiind pensionat. La recomandarea medicilor de la Cluj - pentru obținerea unei posibile ameliorări a sechelelor cu care am rămas în urma bolii - dat fiind microclimatul favorabil existent în zonă în tratarea și ameliorarea acestor efecte, mi-am stabilit reședința în satul Gârâna din comuna Brebu Nou (cunoscută de specialiștii din domeniul sănătății cu numele de Sinaia Banatului), unde am locuit vreme de 15 ani, frumoși și de neuitat, timp în care m-am întremat, iar în anul 2000 - după 9 ani de ședere în zonă - la solicitarea primarului de atunci al comunei, Curuță Dan - am acceptat să îndeplinesc, pe durata unei legislaturi, funcția de secretar în cadrul primăriei. Revenind la Reșița în anul 2004, m-am dedicat scrisului, redactând - după Monografia comunei Brebu Nou, Ghidul ei turistic și un pliant - mai multe lucrări între care amintesc aici pe cele intitulate : „Am trăit, am văzut, am consemnat”, „Epopoea furnalelor Reșițene”, „Monografia uzinei CM Bocșa”, „Reșița - istorie și devenire”, „De la fierul negru la oțelul înalt aliat”, „Vechi vetre miniere și industriale din Banat”, „Orașele județului - repere istorice”, glosarul „Vorbe d-alea d-ale noastre”, conținând expresii în grai local, trei volume de versuri scrise de-a lungul

vieții, și unul de nuvele și povestiri. În luna ianuarie a anului 2011, copiii nepoata stabilindu-se în Lupeni i-am urmat împreună cu soția și astfel am devenit, „prin buletin”, ardelean dar am rămas și voi rămâne cât voi trăi, în suflet și simțire, Bănățan în țoalili miele!”

(Vor urma alte episoade)

În 13 decembrie 2022 s-a stins din viață minunatul om și interpret **Iosif Ciocloda**.

M-a întristat vestea și mi-am amintit câteva întâlniri cu acest om extraordinar! Am să relatez doar două, esențiale prin evenimente.

Mai întâi, l-am întâlnit la prima ediție a Festivalului „Aurelia Fătu Răduțu”, în 2010, când, la inițiativa Nicoletei Voica, l-am invitat să cânte în gală. A fost teribil! A fost o bucurie și o plăcere!

Ultima dată, l-am întâlnit pe maestru în 2018. La sfârșitul lunii noiembrie 2018 am fost invitată de managerul Ioan Cojocariu să rostesc *Laudatio* cu prilejul acordării regizorului Ioan Cărmăzan Titlul de Cetățean de Onoare al Municipiului Caransebeș. În aceeași ședință de consiliu local i-a fost acordat același Titlu și maestrului Ciocloda. M-a recunoscut! Ne-am bucurat de revedere. Era bolnav și nu prea putea umbla. Dar era plin de viață și emana aceeași bucurie! Ne-am făcut un selfie (pe care acum nu-l găsesc!) și ne-am îmbrățișat. Așa îl port și azi în inimă și gând pe maestrul Ciocloda - cântând cu patimă și răspândind bucurie!

Din acest colț de revistă ne luăm rămas bun de la unul dintre cei mai talentați și cunoscuți rapsozi ai Banatului, Iosif Ciocloda, născut în 1 octombrie 1937 în satul Borlovenii Vechi, comuna Prigor, și înmormântat în 16 decembrie 2022 în localitatea Mehadica, unde artistul și-a petrecut aproape toată viața.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și lumină! Veșnică fie-i memoria!

Gabriela Șerban
și echipa „Bocșa Culturală”

Dascăli de frunte

MELENTINA COSTA

Rusalina Rusu

Născută la data de 17 mai 1941, în Timișoara, din părinți chișozeni, a rămas orfană de tată la vârsta de numai trei ani, acesta decedând pe front, în anul 1944.

Primele 4 clase le-a urmat la Școala elementară din Chișoda, unde a avut dascăli distinși : Valeria Sarafoleanu și Gruia Boldureanu.

Clasele V- IX le-a frecventat în cadrul Liceului Clasic Mixt din Timișoara, având profesori excepționali, care au constituit un model pentru tânăra elevă aflată la început de drum în viață, dintre care s-a remarcat Ion Cocioba, originar din Chișoda.

Între anii 1959 – 1962, a urmat cursurile Facultății de Științe ale Naturii la Institutul Pedagogic de 3 ani din Timișoara, continuându-și pregătirea intelectuală la Facultatea de Biologie Din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, pe care a absolvit-o în anul 1968.

În anul 1962 a fost repartizată la Școala generală nr. 1 din Bocșa, județul Caraș-Severin, iar în 1966 se căsătorește cu profesorul Gheorghe Rusu, cu care întemeiază o familie onorabilă, împlinită prin nașterea unicului copil Rusu Rareș.

În 1978 susține un examen concurs pentru ocuparea unui post în Timișoara, la Școala generală nr. 19, unde munca susținută și pregătirea profesională o propulsează în funcțiile de director-adjunct, apoi de director. În calitate de director și profesor și-a îndeplinit funcția de conducere și îndrumare a cadrelor didactice și a elevilor, cu multă responsabilitate, devotament și dragoste pentru meseria de dascăl, perfecționându-și în permanență pregătirea profesională prin obținerea gradelor didactice și participarea la cursuri de reciclare organizate la Timișoara, Cluj și București.

În anul 1988, pentru a fi mai aproape de familia din Chișoda, s-a transferat la Colegiul Național Bănățean, tot ca profesor titular.

Timp de 18 ani, între anii 1980-1998 , a condus practica pedagogică a studenților de la Facultatea de Biologie din Timișoara, îndrumând tânăra generație de viitori profesori, transmitându-le din experiența personală acumulată în decenii de activitate, pledând pentru o ținută morală în relațiile interumane.

Pentru merite deosebite în activitatea didactică, în anul 1986 primește medalia și diploma de „Profesor Evidențiat”, din partea Ministerului Învățământului, iar în anul 1998, la pensionare, „Diploma de excelență pentru întreaga activitate”, din partea Inspectoratului Școlar Județean Timiș.

Activitatea doamnei profesoare și-a găsit împlinirea în performanțele obținute de unii dinte elevi, aceștia devenind medici, farmaciști, profesori de biologie, la formarea lor profesională și etică doamna Rusu aducându-și o contribuție uneori decisivă, așa cum reiese din scrisoarea pe care i-a trimis-o un fost elev din Bocșa, din care cităm câteva idei: „Am avut privilegiul de a vă avea ca DASCĂL, de a savura cu nesaț înțeleptele învățături pe care ni le-ați dat.... ați fost ca o soră mai mare pentru noi.... ați fost înzestrată cu atâta înțelepciune, răbdare, bunătate, iertare și alte virtuți date de Dumnezeu... ați fost „Domnu Trandafir” al nostru.... Sunt cuvintele unui băiat ajuns la maturitate, dar care știe și azi să respecte pe cei care l-au format.

Nu ne rămâne decât să vă mulțumim la rândul nostru pentru că ați dăruit locuitorilor comunei Giroc bucuria de a se putea mândri cu dumneavoastră !

(material apărut în volumul „Cărășeni de neuitat” partea a XXXV-a, al autorului Constantin C. Falcă, apărut la Editura Eurostampa din Timișoara în anul 2018)

Clubul adolescenților HOLTIS 69 Școala Gimnazială nr. 2 Bocșa

Asociația HoltIS este unul dintre principalii furnizori de Educație Parentală din România, fiind înființată în anul 2014. Asociația HoltIS a furnizat servicii de educație parentală în peste 1.022 locații distincte (în special unități școlare), având o rețea de peste 1.670 educatori parentali acreditați, care au desfășurat activități de educație parentală cu un număr de peste 27.300 de părinți, astfel impactând peste 44.900 de copii de pe întreg teritoriul României.

Începând cu anul 2019, pe lângă componenta de Educație Parentală, Asociația HoltIS și-a extins aria de intervenție înființând Cluburile HoltIS destinate tinerilor, astfel încât noi, Școala Gimnazială Nr. 2 Bocșa suntem Clubul Holtis 69.

De-a lungul timpului Asociația HoltIS a beneficiat de parteneriate atât naționale cât și internaționale precum: Parteneri naționali: UNICEF România, Institutul de Științe ale Educației, Inspectoratele Școlare Județene, Consilii Județene, Centre Județene de Resurse și Asistență Educațională, Direcții de Asistență Socială și Protecție a Copilului, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Agenția de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, Centru pentru educație și dezvoltare profesională Step by Step, Fundația COTE, FONPC – Federația organizațiilor neguvernamentale pentru copil, Școli Gimnaziale și Licee.

Parteneri internaționali: Universitatea din Barcelona, Spania, Universitatea din Padova, Italia, Universitatea din Verrona, Italia, Universitatea din Nanterre-Paris, Franța, Colegiul Academic „David Yellin” Israel, STREAM, Israel, Casa di Ramia, Italia, Eduvic, Spania, AFS, Uk, LabRIEF, Italia.

În 12.04.2022, pe platforma Zoom, a avut loc înființarea oficială a Clubului HoltIS nr. 69 din Bocșa, județul Caraș-Severin, format din elevi ai Școlii Gimnaziale Nr. 2, Bocșa.

Cluburile HoltIS sunt o inițiativă a Asociației HoltIS Iași în cadrul proiectului „Extinderea modelelor de bună practică QIE: Cluburi ale adolescenților” desfășurat în parteneriat cu Reprezentanța UNICEF în România. Coordonatorii clubului sunt doamna director, prof. Cîlnicean Olivera Milita, alături de prof. Maria Prodan și prof. Marius Cîlnicean.

Cluburile HoltIS încurajează participarea activă a adolescenților, în comunitățile din care fac parte prin desfășurarea de activități menite să dezvolte abilitățile sociale, spiritul civic, lucrul în echipă și să dezvolte sentimentul de apartenență la un grup. Activitățile, proiectele, evenimentele propuse spre desfășurare vor fi în acord cu temele lunare, structura fiind următoarea:

- Luna educației și inovației (corespondentă Lunii Septembrie);
- Luna comunității (corespondentă Lunii

Octombrie);

- Luna toleranței (corespondentă Lunii Noiembrie);

- Luna generozității (corespondentă Lunii Decembrie);

- Luna sănătății (corespondentă Lunii Ianuarie);

- Luna iubirii și dansului (corespondentă Lunii Februarie);

- Luna vocației și orientării în carieră (corespondentă Lunii Martie);

- Luna mediului (corespondentă Lunii Aprilie);

- Luna familiei (corespondentă Lunii Mai);

- Luna sportului (corespondentă Lunii Iunie);

- vacanță (corespondentă Lunilor Iulie și August).

Așa cum am precizat deja, noi am intrat în marea familie HOLTIS în luna aprilie. Am invitat elevii mai mari ai școlii – respectiv clasele a VII-a și a VIII-a să participe, am solicitat acordul părinților care au semnat contract de voluntariat pentru fiecare din cei 20 de elevi care au răspuns afirmativ propunerii noastre. Odată constituiți ca echipă, am primit tricouri personalizate, iar activitatea efectivă a luat naștere în luna mai 2021, luna FAMILIEI.

Clubul desfășoară întâlniri săptămânale, în incinta școlii și organizează activitatea lunară. Pentru luna mai titlul propus de noi a fost *Cu familia la școală*. Am solicitat grantul oferit de către Asociație cu ajutorul căruia am confecționat ca amintire pentru toți oaspeții noștri invitații lucrate manual și bilețele colorate cu care am umplut borcanele. Pe bilețele am scris, de mână, citate celebre despre familie. Am pregătit, de asemenea, o masa festivă cu prăjiturile, cafea, ceai, astfel încât să oferim senzația de ambient prietenos, non-formal. Părinți, frați, bunici au răspuns invitației noastre, s-au simțit puțin incomod și luați prin surprindere, dar până la urmă a fost totul plăcut.

În luna iunie, Luna Sportului, am numit activitatea *Vreau să devin campion la volei*. Am vrut să îi orientăm pe copii spre alt sport decât cel practicat de ei. Cu ajutorul grantului am achiziționat fileu pentru volei.

Luna septembrie a fost destinată reorganizării. Deoarece elevii clasei a VIII-a din anul trecut școlar au plecat, am recrutat membri din noua clasă a VII-a.

Iar în luna octombrie, Luna Comunității, ne-am gândit să aducem împreună pilonii comunității: Familia, Biserica, Școala. Reprezentantul fiecărui sector a avut câte un mesaj, totul sub genericul Ziua Recunoștinței. Elevi ai clubului au recitat poezii, s-a citit un discurs de mulțumire. La final s-au făcut multe poze într-un decor adecvat amenajat și am împărțit mere tuturor.

Din cele prezentate mai sus reiese activitatea Clubului nostru de la înființare și până în prezent. Suntem mulțumiți de rezultate și suntem pregătiți să ducem mai departe spre succes relația noastră de prieteni, care vrem să se îmbine armonios cu cea impusă (cea de profesor – elev / elev - profesor).

Lasă-mi, toamnă, pomii verzi

(in memento „toamna la
Bocșa”)

Cred că au trecut cel puțin 40 de ani de când am ascultat-o cu plăcere pe Margareta Pâslaru cântând acest minunat cântec (recompus apoi sub versul „Lasă-mi toamnă pomii goi”), cuvintele alese cu grijă de Ana Blandiana. Și iată că în aceste zile, când dorința de a comemora pe cei dragi, care ne privesc dincolo de nori (de ziua morților și a sufletelor - 1-2 Noiembrie) auzim într-un grup de prietene fiind, cântecul cândva drag nouă, emanat din radioul portabil al unui tânăr, care lustruia piatra funerară, probabil a bunicilor.

Nu știu cum mi-a apărut înaintea ochilor peisajul multicolor autumnal al Caraș-Severinului, redus cu încetul la poteca străjuită de pomi de vanilia, aduși din Italia, care urcă din inima orașelului Bocșa Montană până la capela Sfânta Maria, loc de pelerinaj timp de secole. Capela era străjuită de o cruce falnică din lemn, împodobită cu trupul Celui Răstignit de ura și judecata pripită a mulțimii. Oare mai există și acum după penuria de lemn de foc din ultimii doi ani? Cei care m-au condus pe aceste drumuri ale Bocșei mi-au povestit multe despre ceea ce a reprezentat acest minunat oraș între dealuri. Eu știam doar de cultura burgheză existentă în Oravița (deci tot în Caraș-Severin) din vremea așa zișilor nobili așezați cu case și pământuri pe aceste meleaguri. Așadar nu m-a surprins alegerea regizorului Sergiu Nicolaescu (care copilărise în Piața Crucii din Timișoara, cartier select Elisabetin), atunci când filmase întâmplări petrecute în familii burgheze, alegere care căzu pe Oravița cu teatrul său secular cu lojă nobiliară și cu o farmacie, cum nu avură parte pe atunci alte provincii.

Oare tineretul născut în Bocșa, așezați acum mai la Vest pe un alt meridian își mai amintește de crângul de la Medreș, da casa Salami (construită din roțițe de pomi în culori diferite), dar de avionul care semăna cu aeroplanul lui Traian Vuia, în jurul căruia se fotografiau în iarba verde și în mireasma florilor de câmp toți turiștii veniți în Caraș pentru aerul și apa tămăduitoare? Am văzut zeci de fotografii la bănățenii mei, realizate în jurul aceluia temerar profil de avion de la începutul secolului XX.

Dar fântâna Pringhil (din germană Bründl – fântână mică) cântată în versuri și proză de scriitori poporani locali, începând cu Alexandru Tietz.

Numărul celor care au scris și scriu inspirați de frumusețile județului Caraș-Severin este impresionant. Aici mă gândesc la cei născuți pe aceste meleaguri : Almăjan Marin, Azap Gheorghe,

Bodnaru Adrian, Caraiman Iosif, Octavian Doclin, Dolângă Nicolae, Raichici Liubița ; dar și a acelor care au copilărit în alte județe bănățene sau oltenesti și s-au așezat aici atrași de omenia și bunăstarea megieșilor precum : Gheorghe Jurma, Bogdan Vasile, Suciu Titus, Ada Cruceanu, Nicolae Sârbu și atâția alții. Dacă pe maeștrii scrisului i-am cunoscut aproape pe toți (mai puțin pe confrății sârbi, mulți la număr) din cei cu veleități artistice, pe pictorul și sculptorul Tiberiu Bottlik, pe pictorii Alfons Vezoc (posed aquarela „Grădina popii din Gârâna”), Petru Kneip – mi-a dăruit albumul cu străzile și casele de pe ulițele secundare pictate în maniera tablourilor din cărțile de povești ale fraților Grimm, am vizitat casa protopopului Gașpar Mihail, împânzită de povestiri miraculoase din ultimii 50 de ani. În prezent o stradă din Bocșa montană îi poartă numele. Familia mult regretatului propovăduitor al credinței creștine trăiește în Germania cu copii și nepoți. Nu mi s-a spus orașul unde anume s-au așezat, doar că au o casă foarte frumoasă și primitoare după modelul Carașului.

O casă la care aveau prilejul să poposească pictori, sculptori muzicieni bănățeni în Caraș, era casa de vacanță a familiei Miloia din Caraș-Severin. Datorită încetării din această viață a pictorului George Miloia (Ghighi) și a mult apreciatei mezosoprane de la Opera /opereta Timișoarei Rodica Miloia, casa își va pierde însemnătatea.

În contextul „vară și toamnă în Caraș-Severin” vor fi mereu binecuvântate întâlnirile cenaclului literar în limba germană, unde au dat glas mulți poeți prin discursuri elevate inspirate din ambianța peisajului artistic cărășan, organizat de binecunoscutul bibliotecar reșițean Erwin Josef Țigla la Reșița și în împrejurimi. Nu se vor uita niciodată excursiile literaților conduși de scriitorul Octavian Doclin la Băile Herculane.

Fiecare tânăr, care a avut parte de binecuvântare de a se naște pe meleagurile Caraș-Severinului, frumos, bogat, iubitor să nu-l părăsească niciodată. Povața a unei doamne profesoare în al 86-lea an de viață, cea care mulțumește doamnei Gabriela Șerban, care ne publică reveriile, amintirile, nostalgiile, născuți fiind pe aceste meleaguri.

Drept încheiere citat din poezia „Cine te iubește îngere” a scriitorului și profesorului Ionel Bota din Oravița :

„Așadar, unde sunt vocile de altădată,
iernile din fotografie
scuterul – sanie ?
Vânare de vânt
și-un descânt.....”.

100 de ani de viață și sute de povești: Nicolae Olan – omul de poveste!

Sâmbătă, 1 octombrie 2022, de Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice, la Bocșa a fost sărbătorit cel mai vârstnic locuitor, chiar la împlinirea celor 100 de ani!

Nicolae Olan sau nea Gică Olan, cum îi spun prietenii, s-a născut în 1 octombrie 1922 la Pleșcoi, județul Buzău, iar din anul 1947 trăiește și muncește în orașul Bocșa, Caraș-Severin. În 1949 s-a căsătorit cu Elena Roșcoban, au avut patru copii și o viață plină.

A muncit mult, a trecut prin multe, bune și rele, iar astăzi, la împlinirea celor 100 de ani, Nicolae Olan a avut alături familia – copii, nepoți -, prieteni, vecini și alți apropiați.

În dimineața zilei de 1 octombrie, în sala de festivități a Consiliului Local Bocșa, primarul orașului, dr. Mirel Patriciu Pascu, l-a sărbătorit așa cum se cuvine pe cel mai vârstnic locuitor al urbei pe care cu cinste o păstorește, l-a felicitat și l-a premiat pe dl. Nicolae Olan, eveniment de care s-a bucurat nu doar familia, ci și alți participanți prezenți!

A fost un eveniment inedit! În orașul Bocșa încă nu a fost organizat un astfel de eveniment!

Veteranul de război Nicolae Olan a primit din partea primarului Mirel Patriciu Pascu și a Consiliului Local Bocșa o *Plachetă aniversară – vârsta de aur-100*, o *Diplomă de Excelență în semn de aleasă prețuire și recunoștință pentru întreaga sa viață dedicată neamului românesc și comunității în care trăiește*, un premiu în bani în valoare netă de 1000 de lei, un tort și un coș cu 100 +1 trandafiri.

La eveniment a participat și un reprezentant al Centrului Militar Caraș-Severin, dl. Onuț Cioca, acesta oferind veteranului Nicolae Olan o *diplomă aniversară*.

La final, invitații au ciocnit o cupă cu șampanie în cinstea sărbătoritului și a avut loc o sesiune de fotografii, dl. Olan simțindu-se foarte bine alături de familie și prieteni.

Un eveniment de suflet organizat de Biblioteca Orașenească „Tata Oancea”, la inițiativa primarului orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu.

Despre Nicolae Olan și viața domniei sale puteți afla mai multe din interviul realizat de jurnalistul Hardy Chwoika de la Radio Reșița pentru emisiunea „Oameni și locuri” (https://www.radioresita.ro/oameni-si-locuri/audio-foto-a-luptat-in-al-doilea-razboi-mondial-si-si-a-dedicat-viata-muncii-nicolae-olan-si-povestea-fascinanta-a-bocsanului-de-100-de-ani?fbclid=IwAR0KHjySAc2TzcrDpG_Fxor78ZRPZvj6AV7g15XvMqcA6pevOdiic5dk).

Cuvântul, potecă spre Cer

„Te voi logodi cu Mine pe veci” (Osea 2:21).

Mireasa și Împăratul – nunta între Pământ și Cer

Cosițele galbene precum spicele de grâu împodobeau trupul frumos al fecioarei. Formele carpatine, încadrate de umerii deluroși, peste care se revarsă rochia țesută din copacii pădurilor, dau un farmec aparte tinerei pribege. Peste pletele împletite în raze de soare stă prins voalul dunărean, chipul fiindu-i brăzdat de lacrimi precum brăzdează valurile Mării Negre uscatul. Se îndreaptă spre nicăieri, tristă și părăsită, cu trupul mușcat de vrăjmași, cu răni sângerânde, purtând în desagă rămășițe din tezaurul moștenit din bătrâni.

Este România, fecioara cu chip de soare, neiubită în cetatea ei, dar dorită de străini pentru frumusețea ei fără pereche și pentru bogățiile fără asemănare. Albastrul fluviului și-al valurilor vărsate în lacrimi, roșul sângelui și galbenul pletelor sale parcă ar croi un tricolor în bătaia vântului, pierdut de rădăcinile sale și fără strălucirea de altădată. Cu toate acestea, România își păstrează frumusețea feciorenică, având o inimă gata să iubească, să ierte și să revină... acasă. „*Dar cum? Cine mă va primi, cine mă va mai iubi, cine mă va ocroti?*”, se întreabă România. Vrăjmașii o pândește, semenii ar vinde-o cu bucurie...

În noaptea marilor frământări, răsare, parcă de nicăieri, o stea strălucitoare cum nu s-a mai văzut alta în lume. „*O chemare spre o nouă destinație*”, își spune fecioara. Însuflețită de acest gând, pornește spre locul în care o cheamă Lumina. Drumul e greu, cărările anevoioase și vântul năprasnic sunt un obstacol greu de înfruntat într-o lume în care nu ești iubit. Se spune că dragostea face ca totul să pară mai ușor, dar cum poți răzbi atunci când pare că nimeni nu te iubește?

România se prăbușește sub povara deznădejdiei și plânge cum nu a mai plâns niciodată. Parcă se unește cu vântul și zdruncină întreg pământul cu durerea ei. Copacii își închină crengile în fața durerii fecioarei singuratice. Valurile vuiesc, stâncile se prăbușesc. Doar steaua strălucește în zare, strigându-și a ei chemare. Dar România nu contenește din plâns.

„*România!*”, se aude strigând un glas de trâmbiță.

România își ridică ochii plânși și zărește un înger stând alături.

„*România, nu mai plânge! Toate rugăciunile ți-au fost ascultate. Ridică-te și îndreaptă-ți pașii spre Lumină. Când vei ajunge la locul deasupra căruia luminează steaua, vei găsi un Împărat cu numele Emanuel. El te vrea alături de el, România, ca pe o mireasă neprihănită. Nu te vei mai numi neiubită, ci iubită!*”

Îngerul a dispărut, dar lumina stelei strălucește parcă mai puternic. România se ridică, își șterge lacrimile și își continuă drumul. Călătoria este, de acum, mai ușoară. În sufletul României, se strecoară un sentiment pe care nu l-a mai simțit demult: speranța. A crezut cuvintele îngerului, vestea bună că un Împărat o așteaptă cu iubire. De acum, România știe că nu mai este singură. Plânsul s-a transformat în colindă și, în suflet, s-a revăsat lumina. România se îndreaptă spre Emanuel.

La destinație, în cetatea deasupra căreia strălucea steaua veștii bune, fecioara înveșmântată în tricolor L-a întâlnit pe Cel care avea să îi dăruiască toate comorile lumii, dar, mai presus de acestea, avea să îi dăruiască dragoste și prețuire. Emanuel, cum mai este cunoscut Mântuitorul Iisus Hristos, a îmbrățișat România, dar nu într-un palat de aur, ci într-o colibă. Purtând nu o coroană cu diamante, ci una cu spini. Deși tot Pământul îi aparține, Împăratul este smerit, cu o privire plină de dragoste, cu brațe largi, îmbrățișându-și mireasa, Biserica Sa, din care, de acum, și România simte că face parte.

Întâlnindu-și mirele, logodită fiind pe vecie, „după dreptate și bunăcuviință într-o bunătate și dragoste”, logodită „întru credincioșie” cu Hristos, România și-a înțeles rostul. România a devenit iubită. România zâmbește, pășind, prin credință, alături de Cel la care a purtat-o steaua. El are grijă de ea. O ocrotește și nu o lasă pradă vrăjmașilor. Îi înmulțește zestrea, numind-o aleasă și binecuvântată. De acum, România este a lui Hristos și cine o poate despărți de dragostea Lui?

Doamne, primește această poveste ca pe o rugăciune. Te rog să faci din țara mea mireasa Ta!

ROXANA NOVACOVICI

De praznicul Nașterii Maicii Domnului, scriitorul Adrian Georgescu a dăruit Bocșei un nou volum de factură religioasă – „Alba de Lumină” – canoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

„Cu Lumina Dumnezeieștii cunoștințe luminează – Doamne – inimile celor care Te laudă cu îndrăgostită credință. Dătătorule de viață – țin-mă în Sfânta-Ți Biserică să Îți fiu o lumânare luminândă întru întunericul lumii. Sfântă este însuflețita Biserică a slavei Tale – nu mă alunga din această inimă.”

Iată că, după doi ani de pandemie și restricții impuse de aceasta, scriitorul Adrian Georgescu pornește într-un nou tur de promovare a cărților sale, cărți de factură religioasă, care au văzut lumina tiparului în perioada 2020 – 2022.

Scriitor prolific, Adrian Georgescu propune, din nou, acea formă de literatură duhovnicească mărturisitoare în cărți precum *„Întâmpinarea Domnului”* (București: Stefadina, 2020), *„Aștept învierea morților”* (București: Stefadina, 2020), *„Iisus Hristos în inima mea”* (ed. a 2- reviz. București: Stefadina, 2020), *„A înviat Domnul – o căutare a Preasfintei Treimi – ”* (București: Stefadina, 2020), *„Bucuria de a muri”* (București: Stefadina, 2021), *„Bucuria mântuirii”* (București: Stefadina, 2021), *„Iertate îți sunt păcatele – un jurnal de bucurie”* (București: Stefadina, 2021), *„Iată fiul tău”* (ed. a 2- a reviz, București: Stefadina, 2021).

Putem spune că acest an, 2022, scriitorul Adrian Georgescu îl dedică Maicii Domnului, deoarece cele mai recente scrieri ale sale reprezintă, după cum spunea arhim. Mihail Stanciu „un smerit urcuș pe cărările rugăciunii și ale comuniunii, având-o de această dată însoțitoare și călăuză pe Maica Domnului”.

Pentru Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” din Bocșa a devenit o tradiție ca de Sfânta Sărbătoare a Nașterii Maicii Domnului, în preambulul Rugii de la Vasiova, la Biserică, după Sfânta Liturghie, să fie prezentat un

volum semnat de Adrian Georgescu. În acest an, volumul este unul dedicat Maicii Domnului, intitulat *„Alba de Lumină”* cu subtitlul: *„Canoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu”*, carte apărută la Editura Stefadina din București, în două ediții, în anul 2022 și prefăcută de arhim. Mihail Stanciu de la Mănăstirea Antim din București.

Așa cum ne-a obișnuit, Adrian Georgescu ne-a adus o carte frumoasă, mărturisitoare, care cuprinde veritabile imnuri de rugăciune înălțate spre Maica Domnului, „nebiruita și grabnica ajutătoare a creștinilor spre mântuire.”

Sunt rugăciuni-meditații care abundă în construcții stilistice și poetice de tip teologic, caracteristice inconfundabilului stil al scriitorului Adrian Georgescu.

Iar titlul cărții, atât de sugestiv, este explicat de prefăcător astfel: „Această cascadă de construcții stilistice și poetice de mare conținut teologic și expresivitate literară ce fac referiri la lumină, foc, alb, zăpadă, transparență, curăție, ne oferă cheia înțelegerii titlului cărții: Maica Domnului este Alba de Lumină prin care a răsărit în lume Soarele dreptății – Domnul și Dumnezeu nostru Isus Hristos. De aceea, însuși titlul ne invită la rugăciune și reflecție smerită, la o dezîntunecare a minții și a sufletului prin vederea celor aflate dincolo de contururile lăsate de lumina materială: frumusețile spirituale ale iubirii luminoase în Dumnezeu – Părintele luminilor”.

Un volum frumos, închinat Maicii Domnului, o salbă de cântări înălțate „călăuzitoare spre tărâmul mântuirii”... „Doamnă: Împărăteasă; Mireasă – Măicuța Domnului Nostru Hristos Iisus” (p. 35).

Acesta este volumul pe care în acest an scriitorul Adrian Georgescu, cu generozitate, ni l-a dăruit, volumul pe care l-am lansat în Biserică „Nașterea Maicii Domnului” din Vasiova, la ceas de Sfântă Sărbătoare, în 8 septembrie 2022, „când satul își serbează Ruga”.

La eveniment au participat credincioșii care s-au închinat în rugăciune la Sfânta Liturghie, elevi de la Liceul Teoretic „Tata Oancea” Bocșa însoțiți de dna. prof. Diana Vuca Abrudan, iar cartea a fost prezentată de scriitorul și criticul literar Gheorghe Jurma, de pr. dr. Daniel Crecan, de Gabriela Șerban și istoricul Mihai Vișan, ca, apoi, în

În anul 2022, la Editura David Press Print din Timișoara, a văzut lumina tiparului un volum al îndrăgitei bocșence Laura Rus, cunoscută sportivă, fotbalistă în lotul național de fotbal feminin.

„Fotbal. Iubire și pasiune” se numește cartea autobiografică a Laurei Rus, prezentată în data de 13 decembrie 2022 la Casa Orășenească de Cultură a orașului Bocșa.

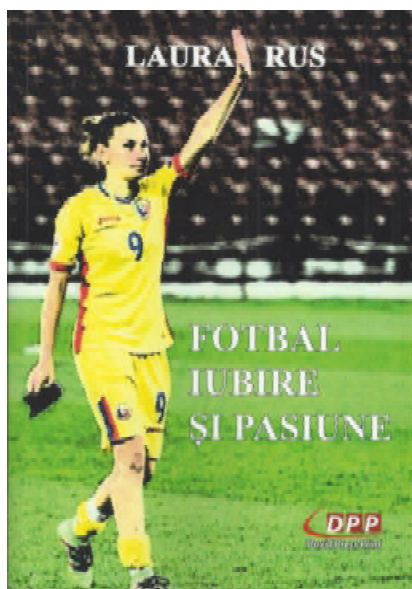
Despre carte și autoare au vorbit primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, Daniel Amariei, directorul Casei de Cultură a Studenților Reșița, organizatorul și moderatorul Dan Liuț, sportivii Nadejda Colesnicenco, Boboacă Augustin, Ionuț Bosioc, Andreea Pașca (Ciupa), Andra Velea, Sergiu Bolboacă, dar și slujitori și făcători de cărți precum dr. Mihai Vișan sau Gabriela Șerban.

Laura Roxana Rus (Lala) este născută în 1 octombrie 1987 la Bocșa, județul Caraș-Severin, iar, la îndemnul profesorului bocșean Ion Mureșan, a pășit cu încredere și curaj spre o carieră sportivă, cartea lansată – „Fotbal: iubire și pasiune” – redând cu sinceritate parcursul, uneori anevoios, către echipa națională a României de fotbal feminin, către succesul și notorietatea dobândite prin muncă asiduă și talent nativ.

O carte frumoasă, care se citește ușor, abundă în lecții de viață și cugetări mai mult sau mai puțin cunoscute, o carte a Bocșei, în care, o tânără absolventă a instituțiilor școlare bocșene, și-a pus sufletul și și-a deschis inima, devenind, într-un fel sau altul, un model pentru tinerii de azi.

Felicitări, Laura! Felicitări, Lala a noastră!

(Gabriela Șerban)

încheiere, autorul Adrian Georgescu să vorbească publicului și să acorde autografe.

Un eveniment cu tradiție pentru Vasiova lui Tata Oancea, un eveniment pe care biblioteca publică din Bocșa îl organizează de foarte mulți ani - colaborarea cu Adrian Georgescu începând de prin 2005, atunci când Doru Dinu Glăvan, director al radioului reșițean, i l-a prezentat Gabrielei Șerban pe acest scriitor și om de radio, iar de 12 ani Adrian Georgescu scrie doar literatură de factură religioasă, biblioteca inițiind, împreună cu pr. drd. Doru Melinescu, acest proiect cultural desfășurat de Hramul Bisericii din Vasiova.

Un proiect dedicat Vasiovei și vasiovenilor, dedicat iubitorilor de carte, dar, mai ales, dedicat celor bogați în credință.

Prezentarea cărții lui Adrian Georgescu a deschis, într-un fel, Ruga de la Vasiova, scriitorii participând apoi, alături de tinerii de la Ansamblul „Bocșana”, la spectacolul desfășurat în deschiderea Rugii satului (instructori prof. Octavian Peptenar și prof. Ilia Ciurcia).

Biserica din Vasiova a strălucit de frumusețea copiilor și tinerilor îmbrăcați în straie de sărbătoare și în port popular, apoi, după slujba de binecuvântare, primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, a deschis Ruga. Alături de îndrăgitele interprete Stana Stepanescu și Maria Hurduzeu, bocșenii au jucat și s-au bucurat până la miezul nopții.